ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้
และแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

1. นายมงคล	วานิกร	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ กฟผ.แม่เมาะ
2. นางจุรีย์	สร้อยเพชร	ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญโรงเรียนลำปางกัลยาณี
3. นายนิคม	ปียมโนชา	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายนามผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเป้าหมาย ประเมินคุณภาพเครื่องมือการศึกษา

1. นายเกษม กาเตจ๊ะ	รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนลำปางกัลยาณี
2. นางสุรีย์ วานิกร	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. นางพัทธนันท์ วงศ์สรไชย	ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
4. นายสงวน จันทร์สุวรรณ	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1
5. นางสาวขนิษฐา วิเศษคุปต์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่ ศธ ๖๓๙๓(๑๕)๑๒/ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ด้วยนางโสภิณ ศิริคำน้อย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นักศึกษามีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมที่จะให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณารับเป็นผู้เทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมณีรัตน์)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
และรักษาการแทนหัวหน้าสำนักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการศึกษา
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๒๒๓
โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๑๒๘๓
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘ ๕๐๔๐ ๓๘๒๗

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่ ศธ ๖๓๙๓(๑๕)๑๒/ คณะศึกษาศาสตร์หาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๓๙ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการ กฟผ.แม่เมาะ

ด้วยนางโสภิณ ศิริคำน้อย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นักศึกษามีความประสงค์จะขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษาวิจัย

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมที่จะให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและโปรดพิจารณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมณีรัตน์)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
และรักษาการแทนหัวหน้าสำนักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการศึกษา
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๒๒๓
โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๑๒๘๓
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘ ๕๐๔๐ ๓๘๒๗

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่ ศธ ๖๓๙๓(๑๕)๑๒/ คณะศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑

ด้วยนางโสภิณ ศิริคำน้อย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นักศึกษามีความประสงค์จะขอเชิญ อาจารย์นิคม ปิยมโนชา ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาเห็นว่าอาจารย์นิคม ปิยมโนชา เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมที่จะให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาอนุญาตอาจารย์นิคม ปิยมโนชา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมณีรัตน์)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
และรักษาการแทนหัวหน้าสำนักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการศึกษา
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๒๒๓
โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๑๒๘๓
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘ ๕๐๔๐ ๓๘๒๗

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่ ศธ ๖๓๙๓(๑๕)๑๒/ คณะศึกษาศาสตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ด้วยนางโสภิณ ศิริคำน้อย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นักศึกษามีความประสงค์จะขอเชิญ รองผู้อำนวยการเกษม กาเตจ๊ะ อาจารย์สุรีย์ วานิกร และอาจารย์พัทธนันท์ วงศ์สรไชย เป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้และ ให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาเห็นว่าอาจารย์ทั้ง ๓ ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมที่จะให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาอนุญาตให้อาจารย์ทั้ง ๓ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมณีรัตน์)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
และรักษาการแทนหัวหน้าสำนักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการศึกษา
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๒๒๓
โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๑๒๘๓
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘ ๕๐๔๐ ๓๘๒๗

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ที่ ศธ ๖๓๙๓(๑๕)๑๒/ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๒๓๙ ถนนห้วยแก้ว ตำบลสุเทพ
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
มีนาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต ๑

ด้วยนางโสภิณ ศิริคำน้อย นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ในหัวข้อเรื่อง การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา

นักศึกษามีความประสงค์จะขอเชิญ อาจารย์สงวน จันทร์สุวรรณ และอาจารย์ขนิษฐา วิเศษคุปต์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ เป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

คณะอาจารย์ที่ปรึกษาได้พิจารณาเห็นว่าอาจารย์ทั้ง ๒ ท่าน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เหมาะสมที่จะให้ข้อเสนอแนะ และเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและโปรดพิจารณาอนุญาตให้ทั้ง ๒ ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เกียรติมณีรัตน์)
รองคณบดีฝ่ายวิชาการและพัฒนาคุณภาพนักศึกษา
และรักษาการแทนหัวหน้าสำนักวิชาการศึกษา

สำนักวิชาการศึกษา
โทรศัพท์ ๐ ๕๓๙๔ ๔๒๒๓
โทรสาร ๐ ๕๓๒๒ ๑๒๘๓
เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘ ๕๐๔๐ ๓๘๒๗

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- แผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนการจัดการเรียนรู้โดยเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม
เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เวลา 1 ชั่วโมง

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มฐ.ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด/จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลกและสัตว์สังคม
2. อธิบายความหมายและจำแนกองค์ประกอบของสังคมมนุษย์
3. วิเคราะห์สาเหตุและความสัมพันธ์ที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
4. อธิบายความสำคัญวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของสังคม

3. สาระการเรียนรู้

3.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. โครงสร้างทางสังคม
   - การจัดระเบียบทางสังคม
   - สถาบันทางสังคม
2. ขัดเกลาทางสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

3.2 สาระการเรียนรู้

1. ความแตกต่างระหว่างสัตว์โลกและสัตว์สังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. องค์ประกอบของสังคมมนุษย์

3. สาเหตุและความสัมพันธ์ที่มนุษย์มาร่วมกันเป็นสังคม

4. วัฒนธรรมเอกลักษณ์ของสังคม

4. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มนั้นเพื่อต้องพึ่งพาอาศัยกัน ในด้านต่าง ๆ และร่วมกันสร้างวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของมนุษย์

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร

2. ความสามารถในการคิด

- ทักษะการคิดวิเคราะห์

3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

- กระบวนการทำงานกลุ่ม

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้

2. มีความรับผิดชอบ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1. นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2. ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีการวัดประเมินผล

2. ขั้นสอนตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์	- ทำไมมนุษย์จึงอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์	- มนุษย์กับสัตว์มีความแตกต่างกันอย่างไร - ทำไมมนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นสังคม - สังคมมีองค์ประกอบด้วยอะไรบ้าง
3 . กำหนดหลักการหรือหลักเกณฑ์	- มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. การพิจารณาแยกแยะ	3. นักเรียนดูรูปภาพ ดังนี้ รูปที่ 1 ภาพ มนุษย์ สัตว์ ทั้งที่อยู่ตามลำพังและอยู่รวมเป็นกลุ่ม รูปที่ 2 ภาพ พ่อ แม่ และลูก (วัยแรกเกิด) รูปที่ 3 ภาพการการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีสงกรานต์ เพื่อเชื่อมโยงไปสู่การรวมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม 4. ครูใช้คำถาม กระตุ้นความคิดนักเรียน ดังนี้ - จากประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ๆ จากรูปภาพสามารถอธิบายเกี่ยวกับ มนุษย์ได้อย่างไรบ้าง - จากรูปภาพนักเรียนคิดว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เราจะศึกษาเรื่องอะไรบ้าง - ทำไมถึงคิดว่าเป็นเรื่องนั้น - มีส่วนไหนของรูปภาพที่บ่งบอกเรื่องราว - นักเรียนจับคู่ ศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และ องค์ประกอบของสังคม หลังจากศึกษาใบงานแล้ว ครูสุ่มถามนักเรียนโดยใช้ คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียน ดังนี้ - สิ่งที่บ่งบอกถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์ มีอะไรบ้าง - ลักษณะพิเศษที่สัตว์โลกและสัตว์สังคมแตกต่างกันคืออะไร - สังคม หมายถึงอะไร - ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์มีอะไรบ้าง - ช่วงเวลาใดบ้างที่มนุษย์และสัตว์ต้องการสังคมมากที่สุด - หากไม่มีองค์ประกอบของสังคมจะเกิดอะไรขึ้นในสังคม - หากสังคมมนุษย์ไม่มีวัฒนธรรมจะเกิดอะไรขึ้น - มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม มีความสัมพันธ์กันอย่างไร - สุ่มนักเรียน ประมาณ 5 คู่ ตอบคำถามดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	- นักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์อย่างไร
5. สรุป/ตอบปัญหา	7. นักเรียนและครูร่วมกันสรุป มนุษย์มีวิวัฒนาการเช่นเดียวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ บนพื้นโลก แต่ด้วยคุณลักษณะพิเศษของมนุษย์ทำให้มนุษย์มีพัฒนาการด้านสมองและจิตใจ รู้จักใช้เหตุผล ทำให้มนุษย์พัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ทั้งสติปัญญา จิตใจความคิดสร้างสรรค์ และสร้างวัฒนธรรม จนทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น

3. ขั้นสรุป

8. นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และองค์ประกอบของสังคม

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1 . สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพพ่อแม่ และลูก มนุษย์ สัตว์
2. แบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง “ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และองค์ประกอบของสังคม ”
3. ใบความรู้ เรื่อง “ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์และองค์ประกอบของสังคม ”

2.แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องสืบค้นข้อมูล

9. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. ประเมินแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. แบบประเมินแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

.....

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>กิจกรรม</u> ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับ การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

1.เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคม โดยทำเป็นตารางเปรียบเทียบ

สัตว์โลก	สัตว์สังคม

2. **“ มนุษย์กับสังคมเป็นของคู่กัน ”** นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร

ตอบ .....

.....

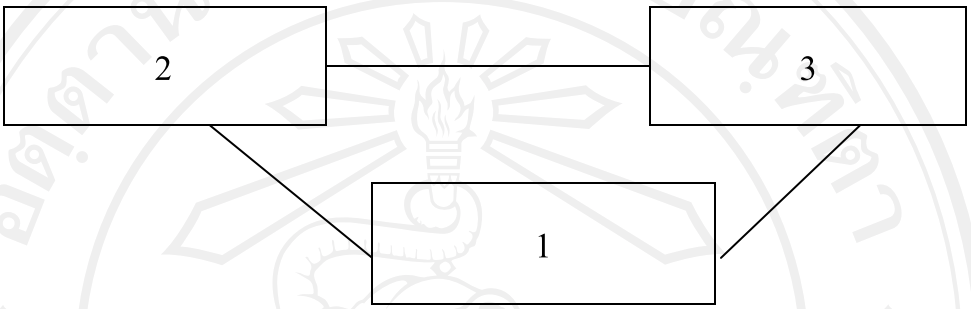
.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

.....

3. จงเขียนผังแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมอธิบาย

.....
.....
.....
.....
.....

4. สาเหตุที่มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็น " เป็นสัตว์สังคม "

ตอบ .....
.....
.....
.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แนวคำตอบ
แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

<table>
<tr><th>ข้อที่</th><th>คำถาม</th><th>แนวคำตอบ</th><th>ระดับการคิด</th></tr>
<tr><td rowspan="2">1.</td><td rowspan="2">เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคม</td><td>
<table>
<tr><th>สัตว์โลก</th><th>สัตว์สังคม(มนุษย์)</th></tr>
<tr><td>1. มีร่างกายขนานกับพื้นโลก
2. มีดวงตาอยู่ด้านข้าง ทำให้มองไม่ทั่วถึง
3. นิ้วจะติดกันเป็นพืด หยิบฉวยสิ่งต่าง ๆได้ยาก</td><td>1. มีร่างกายตั้งตรงกับพื้นโลกทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีดวงตาอยู่ด้านหน้า ช่วยให้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ
3. มีหัวแม่มืออยู่ตรงข้ามกับนิ้วอื่น และนิ้วไม่ติดกันเป็นแผงงอและกระดิกได้ ทำให้หยิบจับสิ่งของได้ดี</td></tr>
</table>
</td><td>ความจำ
ความเข้าใจ</td></tr>
<tr><td>
<table>
<tr><th>สัตว์โลก</th><th>สัตว์สังคม(มนุษย์)</th></tr>
<tr><td>1. มีร่างกายขนานกับพื้นโลก
2. มีดวงตาอยู่ด้านข้าง ทำให้มองไม่ทั่วถึง
3. นิ้วจะติดกันเป็นพืด หยิบฉวยสิ่งต่าง ๆได้ยาก
4. มีสมองขนาดเล็กไม่</td><td>1. มีร่างกายตั้งตรงกับพื้นโลกทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีดวงตาอยู่ด้านหน้า ช่วยให้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ
3. มีหัวแม่มืออยู่ตรงข้าม</td></tr>
</table>
</td><td>การนำไปใช้</td></tr>
</table>

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

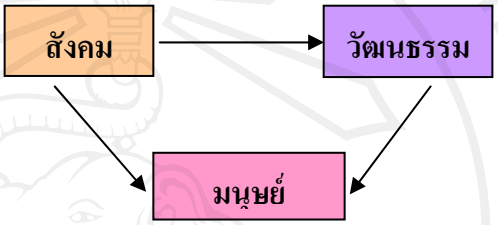
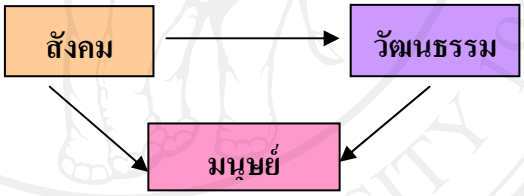
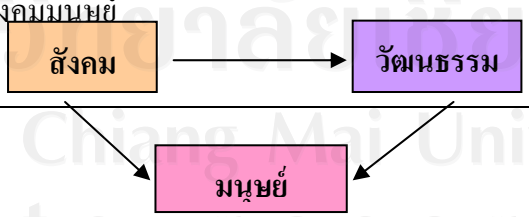
		สมดุลกับลำตัวทำให้ไม่ฉลาดเท่ากับมนุษย์	กับนิ้วอื่น และนิ้วไม่ติดกันเป็นแผงงอและกระดิกได้ ทำให้หยิบจับสิ่งของได้ดี 4. มีสมองขนาดใหญ่เหมาะสมกับลำตัว และมีความสลับซับซ้อนของเซลล์สมองมาก ทำ ให้ฉลาดกว่าสัตว์	
		สัตว์โลก 1. มีร่างกายขนานกับพื้นโลก 2. มีดวงตาอยู่ด้านข้าง ทำให้มองไม่ทั่วถึง 3. นิ้วจะติดกันเป็นพืดหยิบฉวยสิ่งต่าง ๆ ได้ยาก 4. มีสมองขนาดเล็กไม่สมดุลกับลำตัวทำให้ไม่ฉลาดเท่ากับมนุษย์ 5. มีความต้องการทางเพศเป็นฤดูกาล 6. ไม่มีวัฒนธรรม	**สัตว์สังคม(มนุษย์)** 1. มีร่างกายตั้งตรงกับพื้นโลกทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. มีดวงตาอยู่ด้านหน้าช่วยให้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ 3. มีหัวแม่มืออยู่ตรงข้ามกับนิ้วอื่น และนิ้วไม่ติดกันเป็นแผงงอและกระดิกได้ ทำให้หยิบจับสิ่งของได้ดี 4. มีสมองขนาดใหญ่เหมาะสมกับลำตัว และมีความสลับซับซ้อนของเซลล์สมองมาก ทำ ให้ฉลาดกว่าสัตว์ 5. ความต้องการทางเพศไม่เป็นฤดูกาล 6. รู้จักสร้างสัญลักษณ์และวัฒนธรรมขึ้นมาใช้	การวิเคราะห์
		จากความแตกต่างระหว่างสัตว์โลกและสัตว์สังคม(มนุษย์) ทำให้มนุษย์ได้เปรียบสัตว์โลก		

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

		ทางด้านกายภาพ ทำให้มนุษย์มีวิวัฒนาการดีกว่าสัตว์โลก	

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
2.	“ มนุษย์กับสังคมเป็นของคู่กัน ” นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร	มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเองทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ	ความจำ- ความเข้าใจ
		มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเองทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องสร้างสัญลักษณ์เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับสังคมของตน	การนำไปใช้
		มนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคมเพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเองทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ มีความสัมพันธ์และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ มีการจัดระเบียบสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขภายใต้กฎของสังคมมีประวัติศาสตร์ประเพณีและวัฒนธรรม ร่วมกัน	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
3.	จงเขียนผังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ สังคม และวัฒนธรรม พร้อมอธิบาย	 มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มนุษย์ สังคมและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อประโยชน์ของสังคมมนุษย์ มนุษย์เป็นผู้สร้างสังคม โดยมนุษย์เข้ามาอยู่รวมกัน ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เดียวกัน มีจุดประสงค์เดียวกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ต่อกัน มีการพึ่งพาอาศัยกัน	ความจำ-ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
		สังคม (มนุษย์หลายคนที่มาอยู่รวมกัน) สร้างวัฒนธรรม คือมนุษย์หลายๆ คน ก็จะร่วมกันสร้างวัฒนธรรม เช่น กฎหมาย เครื่องใช้ไม้สอย เพื่อประโยชน์ของสังคมมนุษย์ **วัฒนธรรม คือ สิ่งที่สังคมมนุษย์สร้างขึ้นก็จะไปตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ทำให้มนุษย์และสังคมอยู่ได้**	
4.	สาเหตุที่มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็น“ เป็นสัตว์สังคม ”	มนุษย์ทุกคนย่อมเกิดมาในหมู่คน ดำรงชีวิตอยู่ในหมู่คนและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนอื่น	ความจำ
		มนุษย์จะมีชีวิตอยู่โดยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่ามีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก จะอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่สัมพันธ์กับคนอื่นไม่ได้ โดยเฉพาะวัยทารกและวัยเด็ก	การนำไปใช้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

		มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่า อาศัยร่วมกันพึ่งพาเพราะต้องการตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยมีสาเหตุที่ต้องมาอยู่ร่วมกันเพราะมีความจำเป็นด้านต่าง ๆ เช่น การไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในระยะเริ่มต้นของชีวิต การมีความสามารถทางสมองที่สามารถคิดค้นวิธีการในการควบคุมธรรมชาติ มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมและส่งผ่านวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นหลัง	การวิเคราะห์

เกณฑ์ระดับคุณภาพในการประเมินการคิดวิเคราะห์

ประเด็นคำถาม	ดี (3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
1. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคม	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคมได้ถูกต้อง ชัดเจน ตั้งแต่ 6 ข้อ เป็นต้นไป	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคมได้ถูกต้อง ชัดเจน ตั้งแต่ 4 ข้อ เป็นต้นไป	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสัตว์โลก และสัตว์สังคมได้ถูกต้อง แต่ไม่ชัดเจนน้อยกว่า 4 ข้อ
2. “ มนุษย์กับสังคมเป็นของคู่กัน ”	สะท้อนความคิดได้ครอบคลุมเนื้อหา ความหมาย องค์ประกอบของสังคม ได้ชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์	สะท้อนความคิดได้ครอบคลุมเนื้อหา ความหมาย องค์ประกอบของสังคม ได้ชัดเจนครบถ้วนสมบูรณ์เป็นส่วนใหญ่	สะท้อนความคิดได้ครอบคลุมเนื้อหา ความหมาย องค์ประกอบของสังคม ได้ชัดเจนครบถ้วนเป็นบางส่วน
3. จงเขียนผังแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง มนุษย์ สังคม และ	เขียนผังแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง มนุษย์ สังคม และ	เขียนผังแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง มนุษย์ สังคม และ	เขียนผังแสดงความสัมพันธ์ ระหว่าง มนุษย์ สังคม และ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วัฒนธรรม พร้อมอธิบาย	วัฒนธรรมได้ถูกต้องอธิบายได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้อง ชัดเจน	วัฒนธรรมได้ถูกต้องอธิบายได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้อง ชัดเจนเป็นส่วนใหญ่	วัฒนธรรมได้ถูกต้องอธิบายได้อย่างมีเหตุผล ถูกต้อง แต่ไม่ค่อยชัดเจน
4. สาเหตุที่มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็น“ เป็นสัตว์สังคม ”	วิเคราะห์สาเหตุและความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ได้ถูกต้องชัดเจน สมบูรณ์	วิเคราะห์สาเหตุและความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ได้ถูกต้องชัดเจน สมบูรณ์ เป็นส่วนใหญ่	วิเคราะห์สาเหตุและความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ได้ถูกต้องชัดเจน สมบูรณ์ เป็นบางส่วน

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์พอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม 1……

2……

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดีมาก (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.	มีการปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน			
2.	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
3.	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
4.	ร่วมมือกันปรับปรุงงานและพัฒนางาน			
รวม				

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการจัดกิจกรรม

……

……

……

……

ปัญหาและอุปสรรค

……

……

……

……

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา

……

……

……

……

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่สอน.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

รูปภาพประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รูปภาพประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1
เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้

เรื่อง การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและองค์ประกอบของสังคม

1. ความหมายของสังคม

สังคม คือ กลุ่มคนอย่างน้อย สองคนขึ้นไปมาอาศัยอยู่รวมกันในบริเวณหนึ่ง ซึ่งคนเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์ หรือการกระทบตอบโต้กันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ทางตรง เช่นการพูดจาทักทาย การทำงานร่วมกัน การซื้อของ ขายของ และให้ความเอื้ออาทรต่อกัน เป็นต้น สำหรับความสัมพันธ์ทางอ้อม ได้แก่ การเดินผ่านผู้คนที่เราไม่รู้จัก แต่เขาก็เป็นคนจังหวัดเดียวกัน หรือชาติเดียวกัน การใช้สิ่งของที่ผลิตขึ้นโดยคนที่ไม่เคยพบปะเห็นหน้ากันมาก่อน คนเหล่านี้จะเป็นกลุ่มที่เราสัมพันธ์กับพวกเขาโดยผ่านบุคคลอื่น ผ่านเอกสารหนังสือที่เขาเขียน หรือผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์ที่พวกเขาจัด และออกรายการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. การอยู่ร่วมกันเป็นสังคม

อริสโตเติล (Aristotle) เป็นนักปราชญ์ชาวกรีกได้กล่าวไว้ว่า **" มนุษย์เป็นสัตว์สังคม (social animal) ซึ่งหมายความว่ามนุษย์จะมีชีวิตโดยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เหล่ามีความสัมพันธ์กันในหมู่มวลสมาชิก"**

อุทัย หิรัญโต นักสังคมวิทยาชาวไทยได้เสนอไว้ว่า **" มนุษย์ทุกคนย่อมเกิดมาในหมู่คน ดำรงชีวิตอยู่ในหมู่คน และต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนอื่น มนุษย์จะอยู่โดดเดี่ยวโดยไม่สัมพันธ์กับคนอื่นไม่ได้ โดยเฉพาะในวัยทารกและวัยเด็ก "**

โดยสาเหตุที่มนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม เพราะมีความจำเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มนุษย์มีระยะเวลาของการเป็นทารกที่ยาวนานและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ในระยะเริ่มต้นของชีวิต ทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์อื่น และด้วยความจำเป็นที่จะต้องมีการเลี้ยงดูทารกเป็นระยะเวลานานนี่เอง ทำให้มนุษย์จำเป็นต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน สร้างแบบแผนความสัมพันธ์กันเป็นครอบครัวเป็นเพื่อนบ้าน และมีความสัมพันธ์กับคนในสังคมอื่น ๆ
2. มนุษย์มีความสามารถทางสมอง เพราะสามารถคิดค้นวิธีการในการควบคุมธรรมชาติเพื่อนำมาใช้ในกาตอบสนองความต้องการ ทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างมีความสุข ซึ่งการควบคุมธรรมชาติจำเป็นต้องอาศัยการแบ่งงานและความร่วมมือจากบุคคลอื่น เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ จึงมีความจำเป็นที่จุต้องอยู่ร่วมกันกับคนหลาย ๆ คน เช่น การแสวงหาอาหาร ผลิตสิ่งของ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค การสร้างที่อยู่อาศัย
3. มนุษย์มีความสามารถในการที่จะสร้างวัฒนธรรมและส่งผ่านวัฒนธรรมไปสู่คนรุ่นหลังให้ได้รับรู้ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน วัฒนธรรมเหล่านี้มีทั้งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความต้องการอื่น ๆ นอกเหนือไปจากสิ่งที่จำเป็นต่อชีวภาพ เช่น ต้องการความรัก ความอบอุ่น การจัดระเบียบทางสังคม ความเชื่อ ศาสนา ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และด้วยเหตุนี้การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งจึงเป็นกระบวนการที่จะต้องกระทำต่อเนื่องกันไป

3. องค์ประกอบของสังคม

สังคมมนุษย์มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.1 ประชากร จะต้องมีจำนวนตั้งแต่ สองคนขึ้นไป สังคมที่มีขนาดเล็กที่สุดคือ ครอบครัวที่มีพ่อ – แม่ หรือ พ่อ – แม่ – ลูก ในขณะที่ชุมชนหรือหมู่บ้านจะมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นอำเภอ จังหวัด ภาค ประเทศ ตลอดจนสังคมโลก ที่มีประชากรอาศัยอยู่รวมกันราว 6,000 ล้านคน

3.2 ความสัมพันธ์ ประชากรหรือสมาชิกในสังคมนั้น จะต้องมีความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน

3.3 พื้นที่หรืออาณาเขต คนในสังคมจะอาศัยอยู่ในบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง พื้นที่อาจมีขนาดจำกัด เช่น บริเวณบ้านของครอบครัวหนึ่งหรือบริเวณกว้างขวางเป็นอำเภอหรือจังหวัด

ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่จำกัดพื้นที่ เช่น การสื่อสารกันระหว่างบุคคลทางอินเตอร์เนต

3.4 การจัดระเบียบทางสังคม การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมนั้น สมาชิกจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือบรรทัดฐานทางสังคม (social norms) ที่ควบคุมตามตำแหน่ง สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน บรรทัดฐานทางสังคมจะมีระบบเป็นแบบแผน เป็นที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข

หากสังคมไม่มีกฎเกณฑ์ หรือคนในสังคมไม่ปฏิบัติตามระเบียบของสังคมที่วางไว้ ก็อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง การแย่งชิง รวมทั้งการประหัตประหารกัน ก่อให้เกิดความระส่ำระสายและล่มสลายของสังคมได้

3.5 การมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เป็นเหล่าภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกันทั้งทางด้านกายภาพและประวัติศาสตร์ พวกเขาก็สร้างวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการก่อให้เกิดวัฒนธรรมเฉพาะของตนเองที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของชนกลุ่มอื่นๆ

4. หน้าที่ของสังคม

คนเราไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวของตัวเองเท่านั้น จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นสังคมและมีความผูกพันต่อกันภายใต้กฎของสังคมและวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น หน้าที่สำคัญของสังคม ก็คือการดูแลสมาชิกให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สร้างความเป็นธรรมด้วยการประสานประโยชน์ให้สมาชิกทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างลงตัว ผลักดันให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รวมทั้งสร้างสำนึกให้คนในสังคมร่วมกันอนุรักษ์รักษาวัฒนธรรมของตนเองและถ่ายทอดให้กับอนุชนคนรุ่นหลังได้ประพฤติปฏิบัติให้เป็นสมบัติของสังคม

ดังนั้นมนุษย์จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมทั้งนี้เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ปัญหาและสนองความต้องการที่เกิดขึ้น และการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ต้องมีการกำหนดวิธีการปฏิบัติต่อกันในลักษณะที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งสังคมและตัวเองด้วย

มนุษย์ต้องสร้างวัฒนธรรมและบรรทัดฐานในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกัน และได้พัฒนาให้เหมาะสมขึ้นโดยลำดับ โดยเฉพาะความเจริญทางด้านเทคโนโลยี เป็นผลทำให้มนุษย์และสังคมเจริญขึ้น ผิดไปจากสัตว์และสังคมสัตว์

5. สัตว์สังคม นักสังคมวิทยามีความคิดว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม เนื่องจากโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่คนเดียวได้ แต่มีความจำเป็นที่จะต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของตน เพื่อจะได้มีชีวิตอยู่รอด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สัตว์สังคม รู้จักการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีการจัดกระบวนการ เพื่อการดำรงชีวิต

6. ธรรมชาติของมนุษย์

มนุษย์มีลักษณะประจำตัวหลายอย่าง บางอย่างก็เหมือนกับสัตว์สังคมอื่น ๆ และบางอย่างก็เป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์ที่สัตว์ประเภทอื่นไม่มี

6.1 สิ่งที่มนุษย์มีเหมือนกับสัตว์อื่น

1. ต้องการอาหาร น้ำ และอากาศ
2. ต้องอาศัยพึ่งพิงสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและชีวภาพในการบำบัดความต้องการต่าง ๆ
3. มีความสามารถในการสืบพันธุ์หรือการสร้างสรรค์สมาชิกใหม่ ๆ
4. มีลักษณะคล้ายผู้ให้กำเนิด เช่น พ่อ แม่ หรือบรรพบุรุษ

6.2 สิ่งที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อื่น

1. การมีร่างกายที่ตั้งตรงกับพื้นโลก ทำให้สามารถใช้มือได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีดวงตาอยู่ด้านหน้า ช่วยทำให้สามารถมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี
3. มีหัวแม่มืออยู่ตรงข้ามกับนิ้วอื่น นิ้วมือไม่ติดกันเป็นแผง งอและกระดิกได้ ทำให้หยิบ
   จับสิ่งของได้ถนัดกว่าสัตว์อื่น
4. มีมันสมองขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับน้ำหนักตัว ทำให้เฉลียวฉลาดกว่าสัตว์อื่น
5. มีความต้องการทางเพศไม่จำกัดฤดูกาล ซึ่งต่างกับสัตว์ที่ผสมพันธุ์กันเป็นฤดู เช่น สุนัข ปลา นก เป็นต้น
6. มนุษย์มีระบบประสาทที่สลับซับซ้อนกว่าสัตว์ สมองที่เฉลียวฉลาด มีความคิดอ่าน
   ที่ซับซ้อนสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า ฯลฯ ซึ่งสัตว์ทำไม่ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

7. ลักษณะพิเศษของมนุษย์

7.1 มีความสามารถในการใช้และสร้างสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ คือสิ่งที่ใช้แทนสิ่งอื่น มนุษย์สามารถสร้างสัญลักษณ์ขึ้นมาใช้เป็นสื่อในการติดต่อระหว่างกัน สิ่งที่เป็นสัญลักษณ์แบ่งออกได้เป็น

1. **วัตถุ** เช่น วงล้อธรรมจักรมีกวางหมอบซ้าย 1 ตัว ขวา 1 ตัว หรือวงล้อธรรมจักรแทนพระพุทธศาสนา ไม้กางเขนแทนศาสนาคริสต์ เป็นต้น
2. **การกระทำ** เช่น ยกมือไหว้ โบกมือ ตบหลัง ลูบหัว
3. **กิริยาท่าทาง** เช่น ยิ้ม ยักคิ้ว หลิ่วตา สีหน้า (หน้าแดง หน้าซีด)
4. **ภาษา** ภาษาของมนุษย์เป็นสัญลักษณ์ ถ้อยคำต่าง ๆ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ครู นักเรียน วิทยาศาสตร์ ปรมาณู รัก โกรธ เกลียด น่ารัก ฯลฯ เป็นสื่อเข้าใจของคนสังคมหนึ่ง

สัญลักษณ์มีความสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะสัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยให้มนุษย์สามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้เข้าใจความหมายของวัตถุ การกระทำ กิริยาท่าทาง หรือภาษาที่แต่ละคนใช้หรือแสดงออกมา ทำให้บุคคลสามารถประพฤติปฏิบัติตอบอย่างถูกต้องในสถานการณ์หนึ่ง ๆ

สัญลักษณ์มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกเป็นภาษาทางวิชาการว่า “กระบวนการขัดเกลาทางสังคม” โดยผู้ที่เกิดมาก่อนจะเป็นผู้สอนให้กับผู้ที่เกิดมาภายหลังให้รับรู้เอาไว้ เช่น พ่อแม่สอนสัญลักษณ์ต่าง ๆ ให้กับลูก เป็นต้น

สัญลักษณ์มีความหมายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นสัญลักษณ์วัตถุ การกระทำ กิริยาท่าทาง หรือคำพูดแต่ละคำต่างก็มีความหมายมากกว่าหนึ่งอย่าง เช่น การยิ้มอาจหมายถึงความพอใจหรือเป็นการแสดงการเย้ยหยันของผู้ยิ้มก็ได้ คำว่าหมูอาจหมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่ง หรือหมายถึงงานอย่างหนึ่งที่ทำได้ง่าย การตบหัว อาจหมายถึงการทำโทษ หรือการปลุกปลอบใจก็ได้ เป็นต้น ความหมายของสัญลักษณ์แต่ละอย่างจึงขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือการตีความของผู้ใช้

เนื่องจากสัญลักษณ์มีเป็นจำนวนมาก และมีความหมายได้หลายนัย สัญลักษณ์จึงเป็นระบบที่ซับซ้อนยุ่งยาก มนุษย์เท่านั้นที่สามารถจะใช้และสร้างระบบนี้ได้ สามารถใช้สัญลักษณ์เป็นความสามารถพิเศษของมนุษย์อย่างหนึ่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

วัฒนธรรมการแต่งกายที่มนุษย์สร้างขึ้น

7.2 มีวัฒนธรรม ลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ คือ การมีวัฒนธรรม การที่มนุษย์มีวัฒนธรรมทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสัตว์อื่น ๆ เพราะการมีวัฒนธรรมทำให้สังคมมีความเป็นระเบียบ มีชีวิตยืนยาว และมนุษย์สามารถสร้างความเจริญก้าวหน้า ซึ่งสัตว์อื่นไม่อาจทำได้

วัฒนธรรม หมายถึง **“ วิถีชีวิตหรือแบบแผนในการดำเนินชีวิตของคนกลุ่มหนึ่งหรือสังคมหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีการสืบทอดมาเป็นเวลานาน ”** การที่กลุ่มคนหรือสังคมจะดำรงชีวิตอยู่ได้ กลุ่มหรือสังคมนั้นจะต้องทำหน้าที่หรือกิจกรรมหลายด้าน เช่น ด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านศาสนา ความเชื่อ และด้านครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงต้องมีหลายแบบอย่าง แต่เมื่อรวมแบบแผนต่าง ๆ เหล่านี้เข้าด้วยกันก็จะเป็นวิถีชีวิตของกลุ่มนั้น วิถีชีวิตหากมีการสืบทอดหรือปฏิบัติต่อเนื่องกัน จากคนชั่วอายุหนึ่งไปยังอีกชั่วอายุหนึ่ง ก็จะได้ชื่อว่าวัฒนธรรมของกลุ่มหรือสังคมนั้น

ประเภทของวัฒนธรรม แบ่งเป็น

1.วัฒนธรรมทางวัตถุ หมายถึง วัฒนธรรมในส่วนที่ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่เป็นวัตถุไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์หรือวัตถุอื่นใดที่วัฒนธรรมกำหนดความหมายหรือคุณค่าให้ เช่น ตู้เย็น เครื่องปรับอากาศ หนังสือ รูปปั้น ภาพวาด เครื่องดนตรี ฯลฯ

2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง ส่วนของวัฒนธรรมที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่อาจจับต้องได้ เช่น อุดมการณ์ ความรู้ ค่านิยม บรรทัดฐานทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรม ความเชื่อ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ความสำคัญของวัฒนธรรม วัฒนธรรมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์หลายประการ ได้แก่

1. วัฒนธรรมสนองความต้องการของมนุษย์ เช่น ให้เครื่องมือในการทำมาหากิน ทำให้มนุษย์มีเพื่อน มีครอบครัว เพิ่มจำนวนสมาชิก ทำให้สังคมมีระเบียบ
2. ทำให้เป็นมนุษย์ที่แท้จริง นั่นคือ การเปลี่ยนสภาพบุคคลจากสภาพชีวะมาเป็นสมาชิกของสังคม โดยเป็นผลมาจากการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน เช่น พ่อแม่สอนลูกให้มีจริยธรรมและคุณธรรม
3. เป็นแหล่งสะสมความรู้ให้แก่มนุษย์ในชั่วอายุต่าง ๆ เพราะวัฒนธรรมเป็นมรดกของสังคม

ที่มา รศ. ธวัช ทันโตภาส และคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 4-6 เล่ม 1 . กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์,2553
กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 4 – ม.6. กรุงเทพ ฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2554

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน
หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>คำชี้แจง</u> ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

1. เพราะเหตุใด มนุษย์จึงต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคม
   ก. เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรม
   ข. เพื่อสร้างความเจริญให้กับสังคม
   ค. เพื่อสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์
   ง. เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม
2. ข้อใดจัดเป็นสังคม
   ก. พัชราภานั่งกินไอครีมข้างถนน
   ข. อภิชาตยืนรอรถเมล์สาย 111 ที่ป้ายรถเมล์
   ค. ภัทริดาหัวเราะเสียงดังเมื่อดูละคร
   ง. ลิเดียชวนเพื่อนไปเที่ยวที่งานไม้ดอกไม้ประดับที่จังหวัดเชียงใหม่
3. ข้อใดสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “ มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ”
   ก. มนุษย์สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี
   ข. มนุษย์ต้องอยู่อาศัยรวมกันเป็นกลุ่มเพื่อพึ่งพาอาศัยกัน
   ค. มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด
   ง. มนุษย์สามารถใช้สมองและร่วมมือกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การที่มนุษย์รวมกันเพราะต้องการที่อยู่อาศัย เป็นการตอบสนองด้านใด
   ก. ชีวภาพ ข.กายภาพ
   ข. จิตวิทยา ง. สังคม
5. “ โครงสร้างทางสังคม ” คือข้อใด
   ก. สิ่งที่เป็นองค์ประกอบค้ำจุนสังคม
   ข. อุดมการณ์ของสังคมเพื่อความมั่นคงถาวร
   ค. วัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย
   ง. ความสัมพันธ์อย่างมีแบบแผนที่เกื้อหนุนและโยงใยต่อกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

6. ค่านิยมบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลานั้น ด้วยสาเหตุใด
   ก. สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
   ข. สังคมขาดหลักการที่เป็นจุดยืนที่ชัดเจน
   ค. สมาชิกขาดความภูมิใจในการปฏิบัติตามค่านิยมนั้น
   ง. การพัฒนาข้อมูลข่าวสารของกลุ่มคนในสังคมมีความชัดเจนมากขึ้น
7. นายอภิชาติปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เขาปฏิบัติตามข้อใด
   ก. ค่านิยมทางสังคม
   ข. บรรทัดฐานทางสังคม
   ค. สถานภาพทางสังคม
   ง. ศีลธรรมจรรยา
8. ข้อใด**ไม่ใช่**วิถีประชา
   ก.วัยรุ่นชอบใส่เสื้อยืด กางเกงยีนส์
   ข.นักเรียนพูดจาไม่สุภาพจะถูกติเตียนเสมอ
   ค.ห้ามสูบบุหรี่บนรถประจำทาง ปรับ 2,000 บาท
   ง.ชาวพุทธสวดมนต์ไหว้พระเพื่อทำจิตใจให้สงบ
9. ข้อใดถือเป็นสถานภาพที่ได้มาด้วยความสามารถ
   ก. นายธีรภัทรสร้างภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์
   ข. นางสาวธณิสราได้รับคัดเลือกเป็นนางงามจักรวาล
   ค. นายธีรเดช เป็นคนจังหวัดเชียงราย
   ง. นายธนภัทรเป็นลูกคนโตพ่อจึงมอบกิจการให้เขาดูแล
10. ข้อใดถือว่า เป็นการทำผิดจารีตหรือกฎศีลธรรม
   ก. ลูกอกตัญญู
   ข. การเขียนหนังสือด้วยมือซ้าย
   ค. การหลีกเลี่ยงการเสียภาษี
   ง. การไม่ทำพิธีเจิมร้านค้าที่เปิดใหม่
11. องค์กรใดที่มีบทบาทสำคัญที่สุด ในกระบวนการขัดเกลาทางสังคม
   ก. วัด
   ข. โรงเรียน
   ค. ครอบครัว
   ง. สื่อมวลชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

12. การกระทำใดถือว่าเป็นการขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม
    ก. ในขณะรับประทานอาหารร่วมกัน คุณแม่จะบอกให้เคี้ยวอาหารหมดปากก่อนที่จะพูด
    ข. ดวงใจและเพื่อนสามารถร้องเพลงตามจังหวะที่ฟังจากวิทยุได้ถูกต้อง
    ค. คุณครูให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อฝึกความเป็นประชาธิปไตย
    ง. คุณยายสอนให้สวยรู้จักทำความเคารพผู้ใหญ่
13. ข้อใดกล่าวถึง “การจัดระเบียบทางสังคม” ได้อย่างชัดเจนที่สุด
    ก. กฎระเบียบและกติกาของกลุ่มคนที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
    ข. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในแต่ละสังคมซึ่งมีความผูกพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น
    ค. การอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนในแต่ละสังคมซึ่งมีการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน
    ง. วิธีการที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน
14. ข้อใดอธิบายลักษณะของสังคมไทยได้ถูกต้องที่สุด
    ก. ภาพยนตร์เกาหลีมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนปัจจุบันมากขึ้น
    ข. เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป
    ค. ศูนย์รวมจิตใจของคนไทยคือสถาบันพระมหากษัตริย์
    ง. โทรศัพท์มือถือทำให้ภาษาไทยวิบัติมากขึ้น
15. สถาบันใดในสังคมไทยมีบทบาทสำคัญที่สุด ที่จะทำให้สมาชิกในสังคมเป็นพลเมืองดีตามที่สังคม คาดหวัง
    ก. สถาบันครอบครัว
    ข. สถาบันการศึกษา
    ค. สถาบันการเมือง
    ง. สถาบันศาสนา
16. ปัญหาสังคมต่างๆ ที่เกิดขึ้นมากมายในปัจจุบัน มีสาเหตุพื้นฐานมาจากข้อใด
    ก. วัฒนธรรมตะวันตกหลั่งไหลเข้ามา
    ข. ความบกพร่องของผู้บริหารประเทศ
    ค. จำนวนการเพิ่มของจำนวนประชากร
    ง. ความเสื่อมโทรมทางศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดี
17. ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาต่อสังคมหลายๆ ด้าน ข้อใด**ไม่ใช่**ปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับปัญหายาเสพติด
    ก. ปัญหาอาชญากรรม
    ข. ปัญหาทำร้ายร่างกาย
    ค. ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ
    ง. ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

18. การกระทำในข้อใด ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศและกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในสังคมไทย
    ก. การจราจรติดขัด
    ข. การตัดไม้ทำลายป่า
    ค. การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมมาก
    ง. การใช้วัสดุอุปโภคบริโภคไม่เหมาะสม
19. ปัญหาการทุจริตซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติ ข้อใดเป็นแนวทางการแก้ไขที่สำคัญ
    ก. สอนให้ภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเอง
    ข. รณรงค์ให้คนในสังคมรังเกียจการทุจริต
    ค. รณรงค์ให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง
    ง. ปลูกฝังค่านิยมให้เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
20. แนวโน้มของสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์จะมีลักษณะดังต่อไปนี้ **ยกเว้น**ข้อใด
    ก. ครอบครัวเดี่ยวมีมากขึ้น
    ข. คุณธรรมและจริยธรรมเสื่อมลง
    ค. ชายหญิงนิยมอยู่กันก่อนจะแต่งงาน
    ง. เชื่อในเรื่องโชคลางและไสยศาสตร์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน

1.ค	2. ง	3. ค	4. ข	5. ง
6. ก	7. ข	8. ค	9.ข	10. ก
11. ค	12. ข	13. ง	14. ค	15. ก
16. ง	17. ค	18. ข	19. ง	20. ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม

เรื่อง โครงสร้างทางสังคม เวลา 3 ชั่วโมง

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด/ จุดประสงค์การเรียนรู้

2.1 ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมาย และจำแนกองค์ประกอบโครงสร้างทางสังคม
2. อธิบายลักษณะสำคัญและยกตัวอย่างเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาททางสังคม
2. อธิบายความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะสำคัญ และจำแนกประเภท สถาบันทางสังคม
4. อธิบายความหมาย องค์ประกอบที่สำคัญและความจำเป็นในการจัดระเบียบทางสังคม

3. สาระการเรียนรู้

3.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. โครงสร้างทางสังคม
   - การจัดระเบียบทางสังคม
   - สถาบันทางสังคม
2. การขัดเกลาทางสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2 สาระการเรียนรู้

1. โครงสร้างทางสังคม
2. การจัดระเบียบทางสังคม
3. สถานภาพและบทบาท
4. สถาบันทางสังคม

4. สาระสำคัญ / ความคิดรวบยอด

สังคมเกิดจากการรวมตัวของมนุษย์ และพัฒนาจนกลายเป็นสถาบันทางสังคม เพื่อทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม ดังนั้นสังคมจะดำรงอยู่ได้ก็เพราะมีโครงสร้างทางสังคมช่วยพยุง ค้ำจุน ให้สังคมเจริญ ก้าวหน้า มั่นคงถาวร

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

5.1 ความสามารถในการคิด

5.2 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

6.1 มีวินัย

6.2 .ใฝ่เรียนรู้

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1. ครูนำภาพบ้านที่สวยงามให้นักเรียนดู และถามคำถามเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ด้วยคำถาม ดังนี้

- โครงสร้างของบ้านประกอบด้วยอะไรบ้าง
- โครงสร้างเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าสังคมจำเป็นต้องมีโครงสร้างหรือไม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ขั้นสอนตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์	- โครงสร้างทางสังคม สถานภาพ บทบาท สถาบันทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในสังคมอย่างไร
2. กำหนดปัญหา/คำถาม	- โครงสร้างทางสังคมคืออะไร มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียนหรือไม่อย่างไร - การจัดระเบียบทางสังคมช่วยให้คนในสังคมมีความเป็นอยู่เป็นอย่างไร - สถานภาพ บทบาท มีความสำคัญต่อตนเองและสังคมอย่างไร - สังคมที่ไม่เคารพสถาบันทางสังคมจะมีลักษณะเช่นไร
3. กำหนดลักษณะหรือกฎเกณฑ์	- ถ้าหากสังคมไม่มีโครงสร้างสังคม สังคมจะเป็นอย่างไร
4. การพิจารณาแยกแยะ	1. ให้นักเรียนดูแผนภูมิองค์ประกอบโครงสร้างทางสังคมและศึกษาใบความรู้เรื่อง โครงสร้างทางสังคม ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียนดังนี้ - โครงสร้างทางสังคมมีความหมายว่าอย่างไร - โครงสร้างทางสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญอะไรบ้าง - “ ไทยมุง ” ถือเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นกลุ่มสังคมหรือไม่อย่างไร - นักเรียนมาร่วมรับประทานอาหารในโรงอาหาร ถือว่าเป็นกลุ่มสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด - โครงสร้างสังคมในชุมชนนักเรียนมีลักษณะเหมือนกับที่กล่าวมานี้หรือไม่ อย่างไร อภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน 2. ครูสุ่มนักเรียนเขียนสรุป ความหมายและองค์ประกอบโครงสร้างทาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	สังคม บนกระดาน และให้นักเรียนช่วยกันเติมเต็มให้สมบูรณ์ นักเรียนจดบันทึกในสมุด 3. มอบหมายให้นักเรียนสืบค้นข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคมในสังคมไทยมาคนละ 1 ข่าวแล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในชั้นเรียนในชั่วโมงต่อไป 4. ครูอธิบายให้นักเรียนเข้าใจเรื่อง การจัดระเบียบทางสังคม จากนั้นครูใช้คำถามกระตุ้นความคิด ดังนี้ - การจัดระเบียบสังคมคืออะไร - องค์ประกอบของการจัดระเบียบสังคมมีอะไรบ้าง - การจัดระเบียบทางสังคมมีความสำคัญอย่างไร - " จารีต " เป็นการควบคุมทางสังคมหรือไม่ อย่างไร - จงเปรียบเทียบถึงความแตกต่างระหว่างวิถีประชาและจารีตมาพอเข้าใจ 5. แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 6 คน โดยให้ศึกษา ใบความรู้เรื่องการจัดระเบียบทางสังคม ดังนี้ คู่ที่ 1 ระบบคุณค่าของสังคม คู่ที่ 2 บรรทัดฐานทางสังคม คู่ที่ 3 สถานภาพและบทบาท 6. นักเรียนแต่ละคู่ ศึกษาอภิปรายสรุปร่วมกันและนำเสนอผลการศึกษาโดยผลัดกันเล่ารอบวงในหัวข้อที่ศึกษา จนครบทุกเรื่อง 7. จากนั้นให้แต่ละกลุ่มคู่ฝึกตั้งคำถามจากเรื่องที่ศึกษาและนำมาซักถามหลังการนำเสนอ โดยลักษณะคำถามให้ครอบคลุมคำถาม ทำไม ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ เป็นอย่างไร 8. นักเรียนนำข่าวที่สืบค้นมาให้วิเคราะห์ลงในกระดาษ A4 ครูตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนวิเคราะห์ดังนี้ - ข่าวนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดระเบียบทางสังคมอย่างไร - บุคคลในข่าวได้ปฏิบัติตนตามสถานภาพและบทบาทของตนได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไรให้ยกตัวอย่างประกอบ 9. ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนออกมานำเสนอการวิเคราะห์ข่าวหน้าชั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	เรียน 5 คน นอกจากนั้นเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม 10. นักเรียนร่วมกันสรุป โดยครูใช้คำถาม ดังนี้ ● สถานภาพคืออะไร ● สถานภาพมีกี่ประเภท อะไรบ้าง ● นักเรียนมีสถานภาพใดบ้าง แต่ละสถานภาพได้มาอย่างไร ● บทบาท ทางสังคมที่เรียกว่า " บทบาทขัดกัน " คืออะไร เกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมอย่างไร ● ยกตัวอย่างสถานภาพและบทบาทที่ขัดกัน ● สถานภาพกับบทบาททางสังคมเป็นสิ่งที่คู่กัน แต่หากมีการแสดงบทบาทที่ขัดต่อสถานภาพผลที่ตนเองและสังคมได้รับจะเป็นอย่างไร ช่วยแสดงความคิดเห็นพร้อมทั้งหาข้อสรุปร่วมกัน 12. สนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับบุคคลในครอบครัวของนักเรียน ให้นักเรียนเขียนเป็นแผนผังความคิด โดยครูใช้คำถาม ดังนี้ ● ครอบครัวของนักเรียนมีใครบ้าง ● หน้าที่ของบุคคลในครอบครัวของนักเรียน ● หน้าที่ของนักเรียน 13. สุ่มนักเรียน 3 – 5 คน สรุปโครงสร้างของสถาบันครอบครัวของนักเรียน 14. นักเรียนแบ่งกลุ่ม 5 กลุ่ม ให้ตัวแทนกลุ่มออกมาจับฉลากหัวข้อเรื่องสถาบันทางสังคม โดยศึกษาจากใบความรู้เรื่อง สถาบันทางสังคม และร่วมกันอภิปรายในกลุ่ม สรุปความคิดเห็นของกลุ่ม เตรียมเสนอผลงาน ดังนี้ - กลุ่มที่ 1 สถาบันครอบครัว - กลุ่มที่ 2 สถาบันการศึกษา - กลุ่มที่ 3 สถาบันศาสนา - กลุ่มที่ 4 สถาบันเศรษฐกิจ - กลุ่มที่ 5 สถาบันการเมืองการปกครอง 15. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการอภิปรายกลุ่ม นักเรียนจดบันทึกข้อความ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	ที่สำคัญ 16. ครูใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ดังนี้ ● สถาบันสังคมหมายถึงอะไร ● สถาบันสังคมไทยประกอบด้วยสถาบันอะไรบ้าง ● สถาบันทางสังคมมีลักษณะสำคัญอย่างไร ● ทำไมสังคมต้องมีสถาบันทางสังคม ● นักเรียนเป็นสมาชิกของสถาบันสังคมได้มากกว่า 1 สถาบันหรือไม่ อย่างไร ● สถาบันสังคมใดเป็นสถาบันพื้นฐานและเป็นสถาบันสังคมแรกของมนุษย์ ● นักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมของไทยอย่างไรบ้าง
5. สรุป/ตอบปัญหา	โครงสร้างของสังคมมีสถาบัน ระเบียบแบบแผน ในการอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อให้เป็นแนวทางให้สมาชิกในสังคมถือปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานตามสถานภาพและบทบาทของตนเพื่อความสงบสุขของคนในสังคม

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1 . สื่อการเรียนรู้

1. รูปภาพโครงสร้างบ้าน บ้านที่สวยงาม
2. ข่าวจากสิ่งพิมพ์ เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม
3. แบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง “ โครงสร้างสังคม ”
4. ใบความรู้ เรื่อง โครงสร้างทางสังคม การจัดระเบียบทางสังคม สถาบันทางสังคม

2. แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ครอบครัว/ชุมชน

9. การวัดและประเมินผล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การวัดและประเมินผล

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรม
2. การทำงานกลุ่ม
3. แบบฝึกทักษะการคิด

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
3. แบบตรวจแบบฝึกทักษะการคิด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่องโครงสร้างทางสังคม

.....

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>กิจกรรม</u> ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับ โครงสร้างทางสังคม

1. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า “ โครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ” ทำไมเชื่อ หรือไม่เชื่อ เช่นนั้น

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

2. จัดระเบียบทางสังคมมีความจำเป็นต่อสังคมอย่างไร จงวิเคราะห์

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

3. นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียนควรปฏิบัติเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทให้แสดงเหตุผลประกอบ

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. เพราะเหตุใดสถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน และจะเกิดอะไรขึ้นหาก สถาบันครอบครัวในสังคมไทยอ่อนแอ

ตอบ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
1.	นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า “ โครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ” ทำไมเชื่อ หรือไม่เชื่อ เช่นนั้น	เชื่อเพราะโครงสร้างสังคมมีส่วนประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ ซึ่งส่วนประกอบดังกล่าวจะต้องเป็นเค้าโครงที่ปรากฏอยู่ในสังคมมนุษย์ทุก ๆ สังคมแม้ว่าจะรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันออกไป	ความจำ – ความเข้าใจ
		เชื่อ เพราะโครงสร้างทางสังคมนั้นมีองค์ประกอบและลักษณะสำคัญที่ บ่มเพาะพฤติกรรมของคนในสังคมเช่นการอยู่รวมกันเป็นกลุ่มมีแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมโดยมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงสังคมนั้นก็มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้ซึ่งส่งผลต่อความสัมพันธ์และพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น ๆ	การนำไปใช้
		โครงสร้างทางสังคมมีองค์ประกอบที่ช่วยพยุงค้ำจุน หรือช่วยให้สังคมนั้นเจริญขึ้น การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจะช่วยให้เรามีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ร่วมกันของคนในสังคมได้ดียิ่งขึ้น บุคคลในกลุ่มสังคมต่าง ๆ จะอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิดและค่านิยมของบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อสมาชิกในกลุ่มให้มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความกระทำร่วมกัน ส่งผลให้มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
2.	จัดระเบียบทางสังคมมีความจำเป็นต่อสังคมอย่างไร จงวิเคราะห์	การจัดระเบียบทางสังคมเป็นกระบวนการในการจำแนกสังคมออกเป็นส่วน ๆ โดยแต่ละส่วนมีหน้าที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์และทำหน้าที่ประสานกัน	ความจำ – ความเข้าใจ
		การจัดระเบียบทางสังคมเป็นวิธีการที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้รับการจัดให้เป็นแบบแผน ทำให้สังคมรู้ว่าจะปฏิบัติตนและควรกระทำอย่างไรในแต่ละโอกาส เวลา สถานการณ์ และสถานภาพ	การนำไปใช้
		การจัดระเบียบทางสังคมเป็นการทำให้สังคมเกิดความมีระเบียบเรียบร้อย มีความมั่นคง สมาชิกในสังคมสามารถใช้ชีวิตของตนอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข การจัดระเบียบทางสังคมมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อทุกสังคม เพราะหากไม่มีการจัดระเบียบทางสังคม สังคมก็ไม่อาจจะดำเนินอยู่หรือคงสภาพอยู่ได้	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
3.	นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียนควรปฏิบัติเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทให้แสดงเหตุผลประกอบ	สถานภาพคือฐานะของบุคคลหรือกลุ่มคนในในชุมชนเป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่ได้รับการนิยมนับถือ ดังนั้นในฐานที่ที่เป็นนักเรียนมีหน้าที่ต้องเรียนหนังสือและปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของครูอาจารย์	ความจำ – ความเข้าใจ
		การติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมไม่อาจจะอาศัยความรู้จักมักคุ้นกันเป็นการส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียว บางครั้งก็ต้องอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเข้าช่วย ดังนั้นการปฏิบัติตนในสถานภาพของนักเรียนมีบทบาทที่จะต้องเรียนหนังสือ ตั้งใจใฝ่ศึกษาหาความรู้เพื่อนำความรู้ไปพัฒนาตน และสังคมในอนาคต	การนำไปใช้
		สถานภาพเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลใดจะพึงปฏิบัติอย่างไร มีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างไรในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม การปฏิบัติตนในสถานภาพของนักเรียนต้องตั้งใจใฝ่ศึกษาหาความรู้ เชื่อฟังคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ปฏิบัติตนตามระเบียบของโรงเรียน รวมถึง การให้ช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในฐานะสมาชิกของสังคมโรงเรียน ให้ร่วมมือในการประกอบกิจกรรมของโรงเรียน ชุมชน รวมถึงการมีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่น	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
4.	เพราะเหตุใดสถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน และจะเกิดอะไรขึ้นหากสถาบันครอบครัวในสังคมไทยอ่อนแอ	สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่สุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคมเพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทั้งหลาย	ความจำ – ความเข้าใจ
		สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนของการสมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตร การสืบสกุล การสืบทอดมรดก ตลอดจนเป็นแบบแผนความสัมพันธ์เรื่องเพศซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นความถูกต้องของสังคม ซึ่งสถาบันทางสังคมมีหน้าที่ในการให้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้แก่สมาชิกในครอบครัว	การนำไปใช้
		สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษย์ ประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่อาศัยในครอบครัวเดียวกัน เช่น บิดา มารดา บุตร และวงศาคณาญาติที่มีสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยสายโลหิต หรือการสมรส หรือการเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งถ้าหากสถาบันครอบครัวในสังคมไทยอ่อนแอจะส่งผลกระทบต่อคนในสังคมและสังคมโดยตรง เพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกมีหน้าที่สำคัญที่ให้การอบรมสมาชิกในครอบครัวให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม รวมถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิก ทำให้สมาชิกรับรู้ และเรียนรู้แบบแผนและวิธีการปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันกับสมาชิกในสังคมนั้น ๆ อย่างมีความสุขและสืบต่อไป	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกณฑ์คุณภาพในการประเมินการคิดวิเคราะห์

ประเด็นคำถาม	ดี (3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
1. นักเรียนเชื่อหรือไม่ว่า “ โครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือวิเคราะห์พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ” ทำไมเชื่อ หรือไม่เชื่อเช่นนั้น	วิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อ ความสำคัญของกลุ่มคนและสถาบันทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ วิเคราะห์ผลที่เกิดต่อสังคมได้ลึกซึ้งหลายด้าน	วิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อ ความสำคัญของกลุ่มคนและสถาบันทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ วิเคราะห์ผลที่เกิดต่อสังคมได้สมเหตุสมผลหลายด้าน	วิเคราะห์เกี่ยวกับความเชื่อ ความสำคัญของกลุ่มคนและสถาบันทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ วิเคราะห์ผลที่เกิดต่อสังคมได้บางด้าน
2.จัดระเบียบทางสังคมมีความจำเป็นต่อสังคมอย่างไร จงวิเคราะห์	ระบุเหตุผลโดยใช้ข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงหลักการอย่างแม่นยำ แยกแยะความคิดเห็น ข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง และใช้เพื่อสนับสนุนได้เหมาะสม	ระบุเหตุผลโดยใช้ข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงหลักการได้แต่มีข้อบกพร่องเล็กน้อย แม่นยำ แยกแยะความคิดเห็น ข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง และใช้เพื่อสนับสนุนได้เหมาะสม	ระบุเหตุผลโดยใช้ข้อมูลหรือหลักฐานอ้างอิงผู้รู้หรือหลักการได้บางส่วน มีร่องรอยความเข้าใจ ความแตกต่างของข้อคิดเห็น ข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงออกจากันเพื่อสนับสนุนได้เหมาะสม
3.นักเรียนเป็นสมาชิกคนหนึ่งของโรงเรียนควรปฏิบัติเช่นไรจึงจะเหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทให้แสดงเหตุผล	ระบุประโยชน์ของหลักการและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทที่มีต่อตนเอง สังคม ได้ครอบคลุมอย่างมีเหตุผล ทั้งข้อดี ข้อเสีย มีตัวอย่างประกอบ มีรายละเอียด	ระบุประโยชน์ของหลักการและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทที่มีต่อตนเอง สังคม ได้ครอบคลุมอย่างมีเหตุผล ทั้งข้อดี ข้อเสีย มีตัวอย่างประกอบ	ระบุประโยชน์ของหลักการและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทที่มีต่อตนเอง สังคม ได้ครอบคลุมอย่างมีเหตุผล ทั้งข้อดี ข้อเสีย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประเด็นคำถาม	ดี (3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
4. เพราะเหตุใด สถาบันครอบครัวจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกคน และจะเกิดอะไรขึ้นหากสถาบันครอบครัวในสังคมไทยอ่อนแอ	ระบุปัจจัยสำคัญของสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อมนุษย์ได้ถูกต้อง แสดงเหตุผลสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผล และมีตัวอย่างประกอบ มีรายละเอียด	ระบุปัจจัยสำคัญของสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อมนุษย์ได้ถูกต้อง แสดงเหตุผลสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผล และมีตัวอย่างประกอบ	ระบุปัจจัยสำคัญของสถาบันครอบครัวที่มีผลต่อมนุษย์ได้ถูกต้อง แสดงเหตุผลสนับสนุนแต่ยังไม่สมเหตุสมผลทั้งหมด และมีตัวอย่างประกอบบางส่วน

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน

9 - 12 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์พอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม 1……3……

2……4……

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดีมาก (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.	มีการปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน			
2.	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
3.	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
4.	ร่วมมือกันปรับปรุงงานและพัฒนางาน			
รวม				

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการจัดกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

ปัญหาและอุปสรรค

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่สอน.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง โครงสร้างของสังคม

หากเราสังเกตสิ่งรอบ ๆ ตัวเรา เช่น บ้าน จะพบว่าแต่ละหลังจะประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ เช่น รากฐาน คาน เสา หลังคา สังคมมนุษย์ก็เช่นเดียวกันที่จำเป็นต้องมี โครงสร้างทางสังคม ซึ่งแต่ละสังคมก็จะมีรายละเดียดปลีกย่อยแตกต่างกันไป

ความหมายโครงสร้างทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถานและนักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายของโครงสร้างทางสังคม ดังนี้

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายไว้ว่า โครงสร้างทางสังคม หมายถึง แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบสังคม เช่น สถาบันต่าง ๆ ทางเครือญาติ ศาสนา เศรษฐกิจ การเมือง และอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และบทบาททางสังคมของสถาบันเหล่านั้นด้วย โครงสร้างทางสังคมเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์พฤติกรรมและความสัมพันธ์ของคนในสังคม

มาร์วิน อี.ออลเซน (Marvin E. Olsen) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษอธิบายความหมายของโครงสร้างทางสังคมซึ่งสรุปไว้ว่า โครงสร้างทางสังคม คือ ลักษระส่วนประกอบต่าง ๆ ของสังคม ซึ่งเป็นเสมือนการจำลองภาพนิ่งของระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ในขณะใดขณะหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการที่สมาชิกในสังคมมีการกระทำระหว่างกันเป็นสิ่งเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

เจมส์ ดับเบิลยู.แวนเอร์ ซานเดน (James W. Vander Zander) นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันกล่าวว่า โครงสร้างทางสังคม หมายถึง ค้าโครงของความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมที่มีความเชื่อมโยงผูกพันระหว่างกัน

ศาสตราจารย์ ดร. ประสาท หลักศิลา นักสังคมวิทยา และมานุษยวิยาชาวไทยได้เปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างของสังคมมนุษย์ไว้เหมือนกับลักษณะโครงสร้างของบ้านแต่ละหลัง โดยสรุปว่า โครงสร้างของสังคม เป็นลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันของกลุ่มต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นสังคมมนุษย์ ทำนองเกียวกับโครงสร้างบ้าน

กล่าวโดยสรุป โครงสร้างทางสังคม หมายถึงส่วนต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นระบบความสัมพันธ์ของสังคมมนุษย์ ส่วนประกอบดังกล่าวจะต้องเป็นเค้าโครงที่ปรากฏในสังคมมนุษย์ทุกก ๆ สังคม แม้ว่าจะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมก็ตาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลักษณะของโครงสร้างทางสังคม

จากความหมายของโครงสร้างทางสังคมที่กล่าวมาพบว่า โครงสร้างทางสังคมของมนุษย์โดยทั่วไปมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. **มีการรวมกลุ่มของคนในสังคม** ซึ่งแต่ละกลุ่มที่รวมกันต่างมีหน้าที่ความรับผิดชอบและประสิทธิภาพในการทำงานตามที่กลุ่มได้กำหนดเป้าหมายไว้
2. **มีแนวทางในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม** หรือมีกฎเกณฑ์ระเบียบแบบแผน เป็นแนวทางให้ยึดถือร่วมกันโดยยึดหลักประโยชน์สูงสุดของสังคม
3. **มีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติกิจกรรม** คือมีจุดมุ่งหมายในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดีมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสังคมนั้น ๆ
4. **มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้** คือ มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในหลายรูปแบบ เช่น จำนวนคนอาจเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากการเคลื่อนย้ายประชากรในสังคม หรือรูปแบบของความสัมพันธ์ของบุคคลภายในสังคมอาจมีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานภาพที่ปรับเปลี่ยนไปหรือแม้แต่สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในสังคม

องค์ประกอบโครงสร้างของสังคม

สังคมประกอบด้วยคนที่มาอยู่ร่วมกัน มีการกระทำต่อกัน และมีบรรทัดฐานที่ใช้ในการกระทำต่อกันเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ ได้ผลตามจุดมุ่งหมาย นอกจากนั้น เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้นจำเป็นต้องแบ่งงานกันทำโดยต้องกำหนดว่าใครเป็นใคร มีหน้าที่อะไร

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างของสังคม ซึ่งจะช่วยพยุงค้ำจุน หรือช่วยให้สังคมเจริญขึ้นได้แก่

1. กลุ่มสังคม (Social Groups)
2. สถาบันทางสังคม (Social Institutions)

1. กลุ่มสังคม (Social Group)

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มสังคม จะช่วยทำให้เรามีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของการมีชีวิตอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะกลุ่มสังคมจะมีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมาก อาทิ กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนสนิท ย่อมจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด และค่านิยมของบุคคลอย่างเห็นได้ชัด

1. ความหมายกลุ่มสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายไว้ว่า กลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่สมาชิกในกลุ่มติดต่อสัมพันธ์กันอย่างเป็นระเบียบแบบแผน และเป็นที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ยอมรับ กลุ่มสังคมจะมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสนใจคล้ายกัน ซึ่งทำให้กลุ่มมีเอกลักษณ์แตกต่างกับกลุ่มอื่น ๆ

พอล บี ฮอร์ตัน และ เชสเตอร์ แอล. ฮันต์ (Paul B. Horton and Chester L. Hunt) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษอธิบาย ว่า กลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่ใช่มีความใกล้ชิดกันทางร่างกายเท่านั้น แต่จะต้องมีการกระทำโต้ตอบซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสัมพันธ์กันตามสถานภาพและบทบาท มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน มีความเชื่อใดด้านคุณค่าร่วมกันหรือคล้ายคลึงกัน กลุ่มสังคมได้แก่ ครอบครัว กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มประชาชนของประเทศ

กล่าวโดยสรุป กลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มาอยู่รวมกัน โดยสมาชิกกลุ่มมีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกันและมีการกระทำระหว่างกันตามสถานภาพและบทบาทของตน เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มสังคมนั้น

2. ลักษณะของกลุ่มสังคม

กลุ่มสังคมไม่ว่าจะมีขนาดใดก็ตาม จะมีลักษณะสำคัญสรุป ได้ดังนี้

1) มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Social Interaction)
2) สมาชิกในกลุ่มต่างมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่แตกต่างกันและประสานบทบาทระหว่างกัน มีแบบแผนพฤติกรรมตามบรรทัดฐานของกลุ่ม หรือที่เรียกว่า วัฒนธรรมย่อม
3) มีความรู้สึกเป็นสมาชิกร่วมกัน ทำให้มีความผูกพันในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมเดียวกัน
4) มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญร่วมกัน คือ เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกแต่ละคนและสมาชิกของกลุ่มเป็นส่วนรวม

3. ประเภทของกลุ่มสังคม

กลุ่มสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีต่อกัน ดังนี้

1) **กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group)** เป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็ก สมาชิกของกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น และมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการ มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันอย่างใกล้ชิด รวมทั้งมีการร่วมมือและช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อนเล่น กลุ่มเพื่อนบ้าน
2) **กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group)** เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ สมาชิกมีการติดต่อสัมพันธ์กันตามบทบาท หน้าที่การงานเฉพาะด้าน ไม่รู้จักมักค้นกันเป็นการส่วนตัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การร่วมมือหรือช่วยเหลือระหว่างกันจะเป็นไปตามสถานภาพและบทบาทที่กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ เช่น สมาคม องค์การ บริษัท กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มชนชั้น

กลุ่มทางสังคม อาจจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะและคุณสมบัติที่ถือเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท เช่น ถ้าถือเอาลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นเกณฑ์ในการแบ่งประเภท อาจแบ่งกลุ่มทางสังคมออกเป็นกลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ ถ้าคำนึงถึงการจัดหน่วยงานการจัดสายการบังคับบัญชา อาจแบ่งกลุ่มทางสังคมออกเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างเป็นทางการ และกลุ่มที่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ

เพื่อให้มองเห็นลักษณะของกลุ่มทางสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงจะจำแนกประเภทของกลุ่มทางสังคมออกเป็นดังนี้

1. **กลุ่มครอบครัว** เป็นกลุ่มทางสังคมขนาดเล็กสมาชิกมีความสัมพันธ์กันแบบปฐมภูมิ สมาชิกมีความรักและความผูกพันในระดับสูงมีความเป็นเครือญาติกัน โดยทั่วไปสมาชิกจะประกอบด้วยสามี ภรรยา และบุตร

ครอบครัว ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก

2. **กลุ่มสมาคม** เป็นกลุ่มทางสังคมที่จงใจจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีการจัดระเบียบของกลุ่มอย่างเป็นทางการ มีการกำหนดแผนงานกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของสมาชิกที่ชัดเจน ตัวอย่างของกลุ่มสมาคม เช่น บริษัท ห้างหุ้นส่วน กระทรวง ทบวง กรม สมาคมต่าง ๆ

3. **กลุ่มทางสังคมขนาดเล็ก** เป็นกลุ่มทางสังคมที่ไม่ได้มีการจัดระเบียบทางสังคมไว้อย่างแน่ชัด ตัวอย่างของกลุ่มทางสังคมประเภทนี้ เช่น กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนร่วมชั้นเรียน เป็นต้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การเรียนร่วมกันในชั้นเรียน

4. กลุ่มชุมชน แบ่งออกได้เป็นชุมชนชนบท และชุมชนเมือง

4.1 ชุมชนชนบท เป็นชุมชนที่อยู่นอกเขตเมือง ผู้คนที่อาศัยอยู่มีอาชีพทางด้านเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่มีน้อย ผู้คนมีความสัมพันธ์แบบปฏิบัติ คือมีความเป็นกันเอง ชีวิต อาชีพคล้าย ๆ กันความเป็นอยู่โดยทั่วไปขึ้นอยู่กับธรรมชาติ ฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมีฐานะค่อนข้างยากจน รายได้ต่ำ

ชุมชนชนบทส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

4.2 ชุมชนเมือง เป็นชุมชนที่อยู่ในเมือง มีประชากรอยู่รวมกันเป็นกลุ่มหนาแน่นกว่าในชนบท ผู้คนส่วนใหญ่จะทำงานอยู่สำนักงานมากกว่าที่จะไปทำงานกลางแจ้ง มีอาชีพอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม สมาชิกส่วนใหญ่สัมพันธ์แบบทุติยภูมิ มีความแตกต่างทางสังคมมาก การเคลื่อนที่ทางสังคมมีมาก ประชาชนมีความเป็นอยู่แบบเร่งรีบและแข่งขัน รายได้สูง หลากหลายวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางความเจริญทั้งปวง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางความเจริญต่าง ๆ

2. สถาบันทางสังคม

เนื่องจากมนุษย์ในสังคมต่างมีความต้องการสรรพสิ่งต่าง ๆ มากมายและไม่เหมือนกัน เมื่อเกิดความต้องการมนุษย์ก็แสวงหาวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านั้น จึงทำให้เกิดมีกิจกรรมหรือการกระทำของมนุษย์มากมายหลายประการเกิดขึ้น เมื่อกิจกรรมนั้น ๆ ได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่ได้จัดตั้งขึ้น อย่างมีระเบียบแบบแผนตามที่กลุ่ม หรือสังคมกำหนด และมีลักษณะที่มั่นคงเป็นที่ยอมรับนับถือ ตัวอย่างเช่น ความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์ก็คือ ความต้องการอาหาร มนุษย์จึงหาวิธีการทำอาหาร การผลิตอาหาร และการจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อการบริโภคอย่างเป็นธรรม มีการกำหนดวิธีการผลิต การแบ่งปันผลผลิต อาจมีการซื้อขายแลกเปลี่ยน กลุ่มของบรรทัดฐานที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติเหล่านี้ เรียกว่า สถาบันทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำว่า “สถาบัน” ไว้ว่า “สิ่งซึ่งคนส่วนรวม คือสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง”

Dictionary of Modern Sociology ให้ความหมายของสถาบันไว้ว่า “เป็นกระบวนการหรือการรวมกลุ่มในลักษณะดังนี้

1. มีการจัดระเบียบอย่างดี เช่น มีการกำหนดบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. มีระบบ เช่น มีการกำหนดว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำอย่างไร
3. มีเสถียรภาพหรือความมั่นคง โดยมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

องค์ประกอบของสถาบันทางสังคม สถาบันทางสังคมมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ 4 ประการดังนี้

1. **กลุ่มทางสังคมหรือองค์การทางสังคม** ในแต่ละสถาบันทางสังคม จะประกอบด้วยกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว จะประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ญาติพี่น้อง สถาบันการศึกษา จะประกอบด้วย ครูใหญ่ ครู-อาจารย์ นักเรียน คนงานภารโรง เป็นต้น
2. **สถานภาพและบทบาท** ในแต่ละสถาบันทางสังคม จะประกอบด้วยผู้คนที่มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบหรือที่เรียกว่า สถานภาพ และมีการแสดงออกตามหน้าที่ความรับผิดชอบหรือที่เรียกว่าบทบาท ตัวอย่างเช่น สถาบันครอบครัว มีตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก สามี ภรรยา ผู้เป็นพ่อมีหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัวให้การศึกษาแก่ลูก ฯลฯ สถาบันการศึกษามีตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่ ครู นักเรียน คนงาน โดยครูมีหน้าที่สอนและอบรมนักเรียน ฯลฯ
3. **หน้าที่**แต่ละสถาบันทางสังคมต่างก็ทำหน้าที่เพื่อให้สังคมคงสภาพ และสนองความต้องการของสมาชิกในสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ ทำหน้าที่ในด้านการผลิตการจำหน่ายแจกเครื่องบริโภคอุปโภคของสมาชิกในสังคม สถาบันการศึกษาทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรม สอนให้รู้จักประกอบอาชีพ ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เป็นต้น.
4. **บรรทัดฐานทางสังคม** สถาบันทางสังคมจะประกอบด้วยกลุ่มของบรรทัดฐานเพื่อเป็นหลักปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น สถาบันทางการศึกษา จะกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน การเรียน การสอน การวัดผล ฯลฯ สถาบันทางศาสนา จะกำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา ข้อห้าม ข้อให้ปฏิบัติตามหลักคำสอน ฯลฯ

ที่มา วิทย์ วิศทเวทย์และคณะ. หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 401 สังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2533.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง สถาบันทางสังคม

สถาบันทางสังคม

เนื่องจากมนุษย์ในสังคมต่างมีความต้องการสรรพสิ่งต่าง ๆ มากมายและไม่เหมือนกัน เมื่อเกิดความต้องการขึ้นมา มนุษย์ก็แสวงหาวิธีการที่จะตอบสนองความต้องการเหล่านั้น จึงทำให้เกิดมีกิจกรรมหรือการกระทำของมนุษย์มากมายหลายประการเกิดขึ้น เมื่อกิจกรรมนั้น ๆ ได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่ได้จัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผนตามที่กลุ่มหรือสังคมกำหนด และมีลักษณะที่มั่นคงเป็นที่ยอมรับนับถือ ตัวอย่างเช่น ความต้องการอย่างหนึ่งของมนุษย์ก็คือความต้องการอาหาร มนุษย์จึงหาวิธีการทำอาหาร การผลิตอาหาร และการจำหน่ายจ่ายแจกเพื่อการบริโภคอย่างเป็นธรรม มีการกำหนดวิธีการผลิต การแบ่งปันผลผลิต อาจมีการซื้อขายแลกเปลี่ยน กลุ่มของบรรทัดฐานที่ใช้เป็นหลักปฏิบัติเหล่านี้ เรียกว่า สถาบันทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายว่า “สถาบัน” คือ “สิ่งซึ่งคนส่วนรวม คือสังคมจัดตั้งให้มีขึ้น เพราะเห็นประโยชน์ว่ามีความต้องการและจำเป็นแก่วิถีชีวิตของตน เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันการศึกษา สถาบันการเมือง”

Dictionary of Modern Sociology ให้ความหมายของสถาบันไว้ว่า “เป็นกระบวนการหรือการรวมกลุ่มในลักษณะดังนี้

1. มีการจัดระเบียบอย่างดี เช่น มีการกำหนดบทบาทและความสัมพันธ์ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. มีระบบ เช่น มีการกำหนดว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องทำอย่างไร
3. มีเสถียรภาพหรือความมั่นคง โดยมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงและไม่ขึ้นอยู่กับบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ

ดังนั้น **สถาบัน** หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมของสังคมที่ตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบและปฏิบัติสืบต่อกันมา และเป็นที่ยอมรับในสังคม เนื่องจากเห็นว่ามีประโยชน์และจำเป็นต่อสังคม

ประเสริฐ แย้มกลิ่นฟุ้ง นักสังคมวิทยาชาวไทยได้ให้ความหมายไว้ว่า สถาบันสังคมในทางสังคมศาสตร์ หมายถึง บรรทัดฐานทางสังคม เช่น วิถีประชา จารีต และกฎหมายต่าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่สำคัญของสังคม สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับสิ่งเหล่านี้ มีความเชื่อมั่น ในความถูกต้อง การเคารพในสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและพร้อมที่จะป้องกันรักษาให้ดำรงอยู่ต่อไป สถาบันจึงเป็นที่รวมและรักษาคุณค่าสำคัญในสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

นิเทศ ตินนะกุล นักสังคมวิทยาชาวไทย อธิบายว่า สถาบันทางสังคม คือ แบบแผนพฤติกรรมที่เป็นมาตรฐานของสังคม ที่มีเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคม และมีหน้าที่ที่ทำให้สังคมคงสภาพอยู่ได้

พอล บี ฮอร์ตัน และ เชสเตอร์ แอล. ฮันต์ (Paul B. Horton and Chester L. Hunt) นักสังคมวิทยาชาวอังกฤษที่ให้ความสนใจในเรื่องระบบความสัมพันธ์ทางสังคมมนุษย์ กล่าวว่า สถาบันสังคม หมายถึง ระบบของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยมาตรฐานของแบบแผนพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของสังคม

กล่าวโดยสรุป สถาบันทางสังคม หมายถึง รูปแบบพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม เพื่อสนองความต้องการร่วมกันในด้านต่าง ๆ เพื่อความคงอยู่ของสังคมโดยส่วนรวม แบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคมที่มีความชัดเจนแน่นอน และเป็นไปตามวัฒนธรรมของสังคม

2. ลักษณะสำคัญของสถาบัน

จากความหมายของสถาบันทางสังคมที่กล่าวมาอาจสรุปลักษณะสำคัญของสถาบันสังคมได้ ดังนี้

1) สถาบันทางสังคมเป็นนามธรรม สถาบันสังคมไม่ใช่ตัวบุคคลหรือกลุ่มคน หรือไม่ใช่วัตถุสิ่งของที่จับต้องได้ แต่เป็นแบบแผนพฤติกรรมซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อเป็นแบบแผนในการประพฤติปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกทุกคน
2) สถาบันทางสังคมเกิดจากการเชื่อมโยงบรรทัดฐานต่าง ๆ ทางสังคม ซึ่งได้แก่ วิถีประชา จารีต และกฎหมาย โดยเป็นส่วนของวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ
3) สถาบันทางสังคมเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ร่วมกันของสมาชิกในสังคม และเพื่อความคงอยู่ของสังคมนั้น ๆ
4) สถาบันสังคมเกิดจากการยอมรับร่วมกันของสมาชิกในสังคม สถาบันสังคมจึงเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงได้ยาก เนื่องจากเกิดขึ้นโดยการยอมรับร่วมกันของสมาชิกในสังคม เช่น สถาบันการเมืองการปกครองของสังคมไทยมีรูปแบบที่สำคัญ คือ การยึดถือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ใดที่ละเมิดรูปแบบการปกครองดังกล่าวย่อมได้รับการต่อต้านจากคนในสังคม และมีความผิดตามกฎหมายบ้านเมือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. องค์ประกอบของสถาบันสังคม

แบบแผนพฤติกรรมที่ประสานเป็นสถาบันสังคมมีองค์ประกอบ ***4 ประการดังนี้***

1. **กลุ่มสังคมหรือองค์กรทางสังคม** สถาบันทางสังคมประกอบไปด้วยกลุ่มสังคมต่าง ๆที่ทำหน้าที่สนับสนุนให้การกระทำทางสังคมระหว่างสมาชิกของกลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยมีสถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม และบทบาทหน้าที่เพื่อให้แบบแผนพฤติกรรมดำเนินไปสู่วัตถุประสงค์ของสถาบันสังคมนั้น
2. **หน้าที่ของสถาบันสังคม** หมายถึง ภารกิจของสถาบันสังคมจะต้องทำด้วยความรับผิดชอบเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกสังคมในด้านต่าง ๆ ของสถาบันสังคมแต่ละสถาบัน
3. **แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก** คือ กรอบมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสถาบันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้น ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วย วิถีชาวบ้าน จารีต และกฎหมาย ทำให้กิจกรรมในการดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของสถาบันสังคมนั้น

4. สัญลักษณ์และค่านิยม *สัญลักษณ์* คือ สิ่งที่ใช้ทดแทน ความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งใช้ในการสื่อความหมายหรือแนวความคิดให้สมาชิกเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ***ค่านิยมของสังคม (Social Values)*** ค่านิยมของสังคม หมายถึง สิ่งที่คนในสังคมเห็นว่ามีความสำคัญ มีค่า เป็นที่พึงปรารถนาของคนส่วนใหญ่ เช่น ควรแก่การกระทำ น่ากระทำ น่ายกย่อง

1.ค่านิยมที่ดีในสังคม เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ความสุภาพเรียบร้อย ความกตัญญู การยึดมั่นในระเบียบประเพณี การเคารพผู้อาวุโส การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส การพึ่งตนเอง การประหยัด

2. ค่านิยมที่ควรแก้ไข เช่น การเชื่อเรื่องโชคลาง ความฟุ่มเฟือย การนิยมสินค้าต่างชาติ การช่วยเหลือพวกพ้อง การประจบเจ้านายค่านิยมที่ดีจะมีส่วนเอื้อต่อการจัดระเบียบสังคม ทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

มนุษย์มักอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

ประเพณีไทย

สถาบันพื้นฐานทางสังคม

สถาบันสังคมไทยในปัจจุบันมีหลายสถาบัน แต่สถาบันสังคมที่จัดเป็นสถาบันพื้นฐานสำคัญของสังคมมนุษย์มี 5 สถาบัน ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ซึ่งแต่ละสถาบันมีโครงสร้างและองค์ประกอบดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดและมีความสำคัญยิ่งของสังคมเพราะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันขั้นมูลฐานที่เป็นจุดเริ่มต้นของสถาบันทั้งหลาย ในสมัยก่อนนั้นครอบครัวทำหน้าที่เป็นทั้งสถาบันการศึกษา สถาบันเศรษฐกิจ และสถาบันการปกครอง ฯลฯ หรืออธิบายได้ว่า สถาบันครอบครัวทำหน้าที่ให้การศึกษาและความรู้ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในด้านเศรษฐกิจ และปฏิบัติหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกของครอบครัวให้เป็นพลเมืองดี แต่ในปัจจุบันสถาบันการศึกษาและสถาบันเศรษฐกิจได้เข้ามามีบทบาทปฏิบัติหน้าที่แทนสถาบันครอบครัวในด้านการให้การศึกษาแก่สมาชิกของสังคมและผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคขึ้นจำหน่ายแก่สมาชิกในสังคม บทบาทในด้านดังกล่าวของสถาบันครอบครัวจึงลดลงไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันแน่นแฟ้น

ความหมายของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัว หมายถึง สถาบันสังคมที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการสมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตร การสืบสกุล การสืบทอดมรดก ตลอดจนแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างเพศซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความถูกต้องทางสังคม ***สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมมนุษย์มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้***

กลุ่มทางสังคมในครอบครัว ได้แก่ ครอบครัวซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน เช่น บิดา มารดา บุตร และ วงศาคณาญาติที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยสายโลหิต หรือโดยการสมรส หรือโดยการเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งอาจเป็นเป็นครอบครัวเดี่ยวหรือครอบครัวขยายก็ได้

ครอบครัวเดี่ยว หมายถึง ครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ส่วนครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่มีสมาชิกประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และญาติพี่น้อง เช่น ปู่ ย่า ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ มาอยู่รวมกันภายในครอบครัว

หน้าที่ของสถาบันครอบครัว สถาบันครอบครัวมีหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การให้สมาชิกใหม่ ถือเป็นหน้าที่สำคัญประการแรก เพราะการมีบุตรเป็นจุดเริ่มต้นของครอบครัว เป็นการสืบต่อและรับช่วงวัฏจักรของระบบครอบครัว ดังนั้นเพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว สังคมจึงได้ออกกฎหมายให้การคุ้มครองไว้ เป็นต้นว่าห้ามทำลายชีวิตทารกที่อยู่ในครรภ์หรือที่คลอดออกมาแล้ว

2. การจัดอบรมให้เรียนรู้ระเบียบของสังคม ครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ทำหน้าที่ดูแลและทำนุบำรุง รวมทั้งถ่ายทอดวัฒนธรรมให้แก่สมาชิกใหม่ที่ถือกำเนิดขึ้นมา เช่น การพูด การแต่งกาย การดำรงชีวิต การรู้จักพิจารณาว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ตลอดจน การเรียนรู้แบบแผนและวิธีการปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม ซึ่งจะทำให้สมาชิกรับช่วง และถ่ายทอดมรดกของสังคมสืบต่อไปได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. การคุ้มครองและการทำนุบำรุง ครอบครัวมีหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองและเลี้ยงดูบุตรตลอดจนบุคคลอื่นในครอบครัว ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 ประการคือ

การทำนุบำรุงทางร่างกาย *ได้แก่ การเลี้ยงดูบุตรให้เจริญเติบโต มีสุขภาพดี มีอนามัยแข็งแรง เพื่อจะได้ทำให้เขาสามารถประกอบภารกิจหน้าที่การงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ*

การทำนุบำรุงทางคุณภาพ *ได้แก่ การให้การศึกษาอบรมเพื่อให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ ซึ่งจะช่วยให้เขารู้จักปรับปรุงตัวเองให้เข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม*

4.การกำหนดสถานภาพและบทบาทของสมาชิก เพื่อให้สมาชิกรู้ว่าตนอยู่ในตำแหน่งหรือฐานะอะไรในครอบครัว และมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง

แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก สถาบันครอบครัวประกอบด้วยแบบแผนพฤติกรรมซึ่งเป็นบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมหลายประการ เช่น ประเพณีในการหมั้น การสมรส การอบรมเลี้ยงดูบุตร สถาบันครอบครัวในสังคมแต่ละแห่งย่อมมีแบบแผนพฤติกรรมแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของสังคม เช่น มีประเพณีการสมรสที่แตกต่างกันไป

สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ของสถาบันครอบครัวที่สำคัญ เช่น ทะเบียนสมรส ภาพถ่ายครอบครัวในแต่ละสังคม สถาบันครอบครัวในแต่ละสังคมย่อมมีค่านิยมต่างกันตามวัฒนธรรมของสังคม เช่น สังคมสมัยใหม่มีค่านิยมเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันระหว่างสามีกับภรรยาในการหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเท่าเทียมกัน

การประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทำให้ครอบครัว “อบอุ่น”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1. สถาบันการศึกษา

ทุกสังคมย่อมจะต้องมีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่มวลชน เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้รู้จักบรรทัดฐานของสังคม เรียนรู้เกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิต การทำมาหาเลี้ยงชีพ และวัฒนธรรมที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้ให้เพื่อสืบทอดต่อไป

สถาบันการศึกษา หมายถึง กลุ่มสังคมที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย สมาคมทางการศึกษา กระทรวง ทบวง กลุ่มสังคมเหล่านี้จะประกอบไปด้วยตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม เช่น ครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา อธิการบดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ต่างมีบทบาทหน้าที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตามสถานภาพทางสังคมดังกล่าว

กล่าวอีกนัยหนึ่งสถาบันการศึกษา ก็คือ กลุ่มของบรรทัดฐานที่นำเอามาใช้ในการถ่ายทอดความรู้และวัฒนธรรม โดยโรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อปูพื้นฐานในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคม ตัวอย่างของกลุ่มบรรทัดฐาน เช่น วิธีการสอน หรือการถ่ายทอดความรู้ ระเบียบการวัดผลการเรียน การอบรมให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม เป็นต้น

การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อสังคมในปัจจุบัน กล่าวคือ การศึกษามิใช่เป็นเรื่องของการแสวงหาความรู้เฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดและเกิดปัญญา ในอันที่จะนำความรู้นั้นไปใช้แก้ไขปัญหา และพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญก้าวหน้า บุคคลที่มีการศึกษา หมายถึง บุคคลที่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นผลสำเร็จและบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ฉะนั้น สถาบันการศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพราะการศึกษากระตุ้นให้คนมีความคิด มีความกระตือรือร้น มีความพยายาม และพร้อมที่จะปรับปรุงหรือปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น

กลุ่มสังคมในสถาบันการศึกษา หมายถึง กลุ่มสังคมที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น โรงเรียน มหาวิทยาลัย สมาคมทางการศึกษา กระทรวง ทบวง กรม กลุ่มสังคมเหล่านี้จะประกอบด้วยตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม เช่น ครู อาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา อธิการบดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ แต่ละตำแหน่งย่อมมีหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อช่วยให้การจัดการศึกษาสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ให้นักเรียนเกิดความรู้ ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคม ต่างมีบทบาทหน้าที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตามสถานภาพทางสังคมดังกล่าว

หน้าที่ของสถาบันการศึกษา เมื่อพิจารณาถึงหน้าที่ของการศึกษาไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน นอกระบบโรงเรียน หรือการศึกษาตามอัธยาศัยโดยทั่วไปแล้วสถาบันการศึกษามีหน้าที่ต่อบุคคลและสังคม ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1) พัฒนาความเจริญงอกงามส่วนบุคคล กล่าวคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทั้งทางด้านความรู้ วามคิด ความสามารถในการเขียน-อ่าน สุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์ เป็นต้น

2) ส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดี ให้เป็นคนดีมีศีลธรรม วัฒนธรรม รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี มีค่านิยมที่ดีงาม ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3) พัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพของบุคคล กล่าวคือ ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ

4) ส่งเสริมให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม กล่าวคือ ให้รู้จักสิทธิหน้าที่ที่ตนพึงปฏิบัติต่อสังคมและประเทศชาติ เช่น การเสียภาษี การใช้สิทธิเลือกตั้ง การช่วยเหลือชาติบ้านเมืองด้วยวิธีการอื่น ๆ

5) ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคล กล่าวคือ การศึกษาสามารถช่วยให้บุคคลมีความรู้ แล้วใช้ความรู้ที่มีอยู่เปลี่ยนจากอาชีพเดิมไปประกอบอาชีพใหม่หรือช่วยเลื่อนจากตำแหน่งที่ตำแหน่งต่ำกว่าไปสู่ตำแหน่งที่สูงกว่า

6) ส่งเสริมให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ เช่น ช่วยให้ประชาชนเข้าใจและรักธรรมชาติ ไม่พยายามที่จะเอาชนะธรรมชาติจนทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ขึ้น

7) ช่วยให้คนคิดเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถใช้ความรู้และสติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเองและสังคม

8) ส่งเสริมให้เกิดความกลมกลืนในสังคม เช่น การปลูกฝังค่านิยม การใช้ภาษาร่วมกันของคนหลายเชื้อชาติในการเรียนการสอน ทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน มีความเข้าใจอันดีต่อกันมากขึ้น

9) ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปสังคม กล่าวคือ ความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในสังคม มักจะมีพื้นฐานมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการก่อนเสมอ

10) รักษาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก สถาบันการศึกษาประกอบด้วยแบบแผนพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น แบบแผนการจัดระบบการศึกษา แบบแผนการเรียนการสอน แบบแผนความประพฤติของนักเรียน แบบแผนพฤติกรรมดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงให้เหมาะสมแก่ความต้องการของสังคมนั้น ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ของสถาบันการศึกษามักปรากฏในองค์การทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น ตราสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน สีประจำโรงเรียน ส่วนค่านิยมของสถาบันการศึกษาจะแตกต่างกันไปตามยุคสมัย เช่น สังคมสมัยใหม่มีค่านิยมเรื่องความเท่าเทียมกันในทางการศึกษา โดยสมาชิกทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน และมีเสรีภาพในการเลือกศึกษาตามความถนัดและความสนใจของตน

โรงเรียนทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกในสังคม ให้เกิดความรู้

3. สถาบันศาสนา

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาของศาสนาพบว่าศาสนาเกิดจากความต้องการด้านจิตใจของมนุษย์เพื่อสร้างความรู้สึกมั่นคงและปลอดภัยทางด้านจิตใจ กล่าวคือ มนุษย์สมัยก่อนมีความรู้ความสามารถจำกัด ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ จึงคิดว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตและสิ่งแวดล้อมของตนนั้น เช่น ฝนตก ฟ้าผ่า น้ำท่วม แผ่นดินไหว โรคระบาด การเจ็บป่วย เป็นต้น เกิดจากอำนาจลึกลับและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จึงพากันกราบไหว้บูชา เซ่นสรวง เพื่อหวังจะให้ดวงวิญญาณอำนาจลึกลับ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้นพึงพอใจ จะได้ช่วยคุ้มครองปกป้องรักษาพวกตน ซึ่งความคิดเช่นนี้ได้ทำให้เกิดระบบความเชื่อต่าง ๆ และสถาบันศาสนาขึ้นในที่สุด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สถาบันศาสนา หมายถึง สถาบันสังคมที่กำหนดแบบแผนหรือแนวทางการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคม เป็นที่พึ่งทางจิตใจที่ทำให้สมาชิกในสังคมยึดถือและปฏิบัติตามเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม เป็นที่พึ่งทางจิตใจที่ทำให้สมาชิกในสังคมยึดถือและฏิบัติตามเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สถาบันศาสนามีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

กลุ่มสังคมในสถาบันศาสนา หมายถึงกลุ่มสังคมที่ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา เช่น คณะสงฆ์ คณะนักบวช ครูสอนศาสนา ผู้ปฏิบัติธรรม โดยมีตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมแตกต่างกันไปตามศาสนานั้น ๆ เช่น สมเด็จพระสังฆราช พระสงฆ์ สันตะปาปา บาทหลวง โต๊ะอิหม่าม ซึ่งแต่ละสถานภาพก็จะมีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามสถานภาพทางสังคมนั้น ๆ

หน้าที่ของสถาบันศาสนา ได้แก่

1) สร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่สังคม ทำให้เกิดความสามัคคีและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยมีการดำเนินชีวิตตามระบบความเชื่อในแนวทางเดียวกัน
2) สร้างเสริมและถ่ายทอดวัฒนธรรมแก่สังคม โดยที่ศาสนาเป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรมในสังคมอย่างมากมาย โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางคติธรรม เช่นหลักคำสอน พิธีกรรมทางศาสนา ละวัฒนธรรมทางวัตถุ ที่มีคุณค่าแก่สังคม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุทางศาสนา
3) ควบคุมสมาชิกให้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เนื่องจากศาสนาเป้นระบบความเชื่อของสังคม ดังนั้นสมาชิกที่ละเมิดฝ่าฝืนแนวความประพฤติที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดีงามก็จะได้รับปฏิกิริยาต่อต้านจากสังคม
4) เป็นที่พึ่งทางจิตใจให้แก่สมาชิก เมื่อสมาชิกเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตก็จะสามารถนำหลักของศาสนามาแก้ไขความเดือดร้อนได้อย่างเหมาะสม

แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก โดยทั่วไปแบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในสังคมย่อมเป็นไปตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ และเป็นไปตามประเพณีทางศาสนานั้น ๆ เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา กิจกรรมของประเพณีมีความสำคัญในการสร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในสังคม

สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ของสถาบันศาสนาย่อมแตกต่างกันไปตามศาสนาที่สมาชิกยอมรับนับถือ ตัวอย่างสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป ใบเสมาธรรมจักร พระไตรปิฎก ตัวอย่างสัญลักษณ์คริสต์ศาสนา เช่น ไม้กางเขน รูปปั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พระเยซูคริสต์ คัมภีร์ไบเบิล ตัวอย่างสัญลักษณ์ของศาสนาอิสลาม เช่น คัมภีร์อัลกุรอาน อัลกะบะฮ์ สำหรับค่านิยมของสถาบันศาสนาย่อมแตกต่างกันไปตามศาสนานั้น ๆ เช่น พระพุทธศาสนามีค่านิยมในเรื่องการทำบุญทำกุศล คริสต์ศาสนามีค่านิยมในเรื่องการปฏิบัติตนเพื่อให้ได้ขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ในอาณาจักรพระเจ้า ศาสนาอิสลามมีค่านิยมเรื่องความเสียสละ

สถาบันศาสนาอบรมด้านศีลธรรม จรรยา แก่สมาชิกในสังคม

ชาวไทยอายุ 20 ปี ขึ้นไป บวชพระ โดยถือศีล 227 ข้อ และออกบิณฑบาตโปรดสัตว์โลก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. สถาบันเศรษฐกิจ

สถาบันทางเศรษฐกิจเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ช่วยสนองความต้องการของบุคคลในสังคมทั้งในด้านสิ่งบริโภคและอุปโภค ในสังคมที่แตกต่างกัน ย่อมมีระเบียบแบบแผนในการผลิต การจำหน่าย การบริโภคอุปโภคที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อสังคม ตัวอย่างเช่น สังคมที่มีประชากรมากและมีทรัพยากรจำกัด อาจต้องใช้วิธีการแบ่งปันทรัพยากรกินกันและใช้ของมนุษย์ อันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค

สถาบันเศรษฐกิจ หมายถึง สถาบันสังคมที่เกี่ยวข้องกับแบบแผนการสนองความต้องการปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อความสะดวกสบายต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต สถาบันเศรษฐกิจจึงเป็นแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การจำหน่ายจ่ายแจก การแลกเปลี่ยน และการบริโภคสินค้าและบริการ สถาบันเศรษฐกิจมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

กลุ่มสังคมในสถาบันเศรษฐกิจ กลุ่มสังคมในสถาบันเศรษฐกิจมีเป็นจำนวนมาก เช่น กลุ่มบุคคลในบริษัท ร้านค้า โรงงาน และองค์กรทางเศรษฐกิจต่าง ๆ แต่ละกลุ่มสังคมเหล่านี้ประกอบไปด้วยตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ ผู้บริหาร ผู้จัดการ พนักงาน กรรมกร เกษตรกร เพื่อปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ตามตำแหน่งดังกล่าว

สถาบันทางเศรษฐกิจมีเป้าหมายอยู่ที่การกินดีอยู่ดีของประชาชน ดังนั้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจจึงเกี่ยวข้องกับกรรมวิธีที่จะก่อให้เกิดความมั่งมี การกินดีอยู่ดี หรืออย่างน้อยก็เพื่อการมีกินมีใช้ของประชาชนกรรมวิธีดำเนินการมักขึ้นอยู่กับปรัชญาทางเศรษฐกิจ ของผู้มีบทบาทหน้าที่ทางเศรษฐกิจของสังคมนั้น ๆ เพื่อจะกำหนดว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจควรจะดำเนินไปในรูปแบบใด จะให้ประชาชนมีสิทธิในการดำเนินการผลิตเอง มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน รัฐจะเข้าควบคุมหรือปล่อยให้เอกชนดำเนินงานอย่างเสรี ฯลฯ เหล่านี้เป็นวิธีการซึ่งมีเป้าหมายคือการมีกินมีใช้

หน้าที่ของสถาบันเศรษฐกิจ ได้แก่

1) ผลิตสินค้าเพื่อสนองความต้องการขอสมาชิกในสังคม ซึ่งประกอบด้วยสินค้าอันเป็นพื้นฐานในการยังชีพ เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ไปจนถึงสินค้าอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างมากมายในปัจจุบัน
2) กระจายสินค้าที่ผลิตได้ไปสู่สมาชิกในสังคมอย่างทั่วถึง ได้แก่ กระบวนการนำสินค้าจากแหล่งผลิตไปสู่สมาชิกในสังคม สถาบันเศรษฐกิจจึงครอบคลุมระบบการตลาด ร้านค้าส่ง และร้านค้าปลีกหรือศูนย์การค้า โดยมีระบบการคมนาคมขนส่งเป็นแกนสำคัญในการกระจายสินค้าเหล่านี้
3) กระจายบริการต่าง ๆ ไปสู่สมาชิกในสังคม เช่น ระบบการเงินการธนาคาร การประกันชีวิต การท่องเที่ยว เพื่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจมีความสะดวกคล่องตัว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) กำหนดสถานภาพและเลื่อนฐานะทางสังคม สถานภาพจากสสถาบันเศรษฐกิจเป็นสถานภาพซึ่งมีความสำคัญต่อแบบแผนพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมเป็นอย่างมาก เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ ผู้จัดการ เกษตรกร กรรมกร สถานภาพเหล่านี้จะทำให้เกิดบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกแตกต่างกันไป และทำให้เกิดการเลื่อนชั้นหรือเปลี่ยนฐานะทางสังคมระหว่างสมาชิก

แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติตนของสมาชิก สถาบันเศรษฐกิจประกอบด้วยแผนพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคม ได้แก่ แบบแผนในการผลิตสินค้า แบบแผนเกี่ยวกับการตลาดและการบริการ แบบแผนของการประกอบอาชีพต่าง ๆ ซึ่งแบบแผนเหล่านี้ในแต่สังคมอาจแตกต่างกัน มีเป้าหมายเหมือนกัน คือการกินดีอยู่ดีของสมาชิกในสังคม

สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเศรษฐกิจส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ขององค์การของสถาบันทางเศรษฐกิจนั้น ๆ เช่น เครื่องหมายทางการค้า สัญลักษณ์ของบริษัท สำหรับค่านิยมของสถาบันเศรษฐกิจย่อมแตกต่างไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่น ค่านิยมเกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำตามความสามารถเฉพาะบุคคล ค่านิยมเกี่ยวกับการร่วมมือกันทำงาน ค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ในการประกอบอาชีพ

การประกอบธุรกิจ ทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5. สถาบันการเมืองการปกครอง

ทุกสังคมจะต้องมีสถาบันการเมืองการปกครอง ทั้งนี้เพื่ออำนวยประโยชน์ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อจัดระเบียบสังคมให้เกิดสันติสุข ดังนั้นจึงได้เกิดมีสถาบันการปกครองเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยเพื่อให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

ประชุมสภาเทศบาลนครเชียงราย

สถาบันการเมืองการปกครอง ทำหน้าที่จัดระเบียบสังคม ทำให้เกิดความสงบสุข

สถาบันการเมืองการปกครอง หมายถึง สถาบันสังคมที่มีแบบแผนต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมหรือความสัมพันธ์ทางอำนาจ เช่น แบบแผนที่กำหนดผู้เป็นเจ้าของอำนาจ การได้มาซึ่งอำนาจ การแบ่งสันอำนาจ วิธีการและขอบเขตในการใช้อำนาจ การสืบทอดหรือการเปลี่ยนแปลงอำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคง ความปลอดภัย และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม สถาบันการเมืองการปกครองมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

กลุ่มสังคมในสถาบันการเมืองการปกครอง สถาบันการเมืองการปกครองประกอบด้วยกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่สำคัญ คือ กลุ่มสังคมที่มีการจัดระเบียบอย่างชัดแจ้งที่เรียกว่า “ องค์กร” (Organization) เช่น รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล กระทรวง แต่ละองค์กรประกอบด้วยตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคม เพื่อกระทำบทบาทและหน้าที่ตามสถานภาพทางสังคมเหล่านั้น เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี ข้าราชการพลเรือน ทหาร ตำรวจ

องค์กรของสถาบันการเมืองการปกครองที่สำคัญ ดังนี้

1) ฝ่ายนิติบัญญัติ คือองค์กรที่ทำหน้าที่ออกกฎหมาย เช่น รัฐสภา สภาเทศบาล
2) ฝ่ายบริหาร คือองค์กรที่ทำหน้าที่ในการบริหารและการบริการให้แก่สมาชิกโดยส่วนรวม เช่นคณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ
3) ฝ่ายตุลาการ คือ องค์กรที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม เช่น ศาลต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) ฝ่ายองค์กรตามรัฐธรรมนูญ คือ องค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบการทำหน้าที่ของฝ่ายการเมืองและฝ่ายราชการในด้านต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้องขององค์กรทางด้านการปกครอง องค์กรอิสระ เช่น คณะกรรมการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

หน้าที่ของสถาบันการเมืองการปกครอง ได้แก่

1)สร้างระเบียบกฎเกณฑ์ให้แก่สังคม โดยมีองค์กรที่ทำหน้าที่สร้างกฎหมายเพื่อคุ้มครองให้ระบบความสัมพันธ์ของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ของสถาบันนั้น เช่น สถาบันเศรษฐกิจย่อมจะต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับการเงินเป็นเครื่องควบคุมแบบแผนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของสมาชิกในสังคม สถาบันการศึกษามีการออกกฎหมายการศึกษาภาคบังคับ เพื่อควบคุมสมาชิกทุกคนให้เข้าศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ

2) วินิจฉัยข้อขัดแย้งระหว่างสมาชิกในสังคม มีองค์กรทางตุลาการทำหน้าที่ให้ความยุติธรรมแก่สมาชิกที่มีข้อขัดแย้งระหว่างกัน

3) บริหารและจัดการองค์กรของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งจะให้บริหารดูแลทุกข์สุขเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของสมาชิกในสังคม

4) วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมในรูปของการวางแผนทางเศรษฐกิจ การดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการบริหารสาธารณะหรือสวัสดิการต่างๆ เช่น การจัดการศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม สื่อสารมวลชน ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและสร้างความก้าวหน้าให้แก่สังคม

5) ป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยทั้งสังคมภายในและภายนอก เช่น ป้องกันการก่ออาชญากรรมภายในสังคม ป้องกันสงครามจากภายนอก และร่วมมือกับสังคมอื่น ๆ เพื่อรักษาความสงบสุขของสังคมร่วมกัน

แบบแผนพฤติกรรมในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิก สถาบันการเมืองการปกครองประกอบด้วยแบบแผนพฤติกรรมเพื่อสนองหน้าที่ต่าง ๆ ของสถาบันให้บรรลุผล เช่น แบบแผนพฤติกรรมในการเลือกตั้ง แบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานของข้าราชการ แบบแผนพฤติกรรมในการประชุมรัฐสภา แบบแผนการสอบสวนและพิจารณาพิพากษาคดี ซึ่งแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สัญลักษณ์และค่านิยม สัญลักษณ์ที่สำคัญของสถาบันการเมืองการปกครอง ได้แก่ ธงชาติ เพลงชาติ เครื่องหมายของส่วนราชการ สำหรับค่านิยมของสถาบันการเมืองการปกครองมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรมของแต่ละสังคม เช่น ค่านิยมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ค่านิยมในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตของข้าราชการ

6. สถาบันนันทนาการ

เป็นสถาบันพักผ่อนหย่อนใจในชีวิตประจำวันของมนุษย์โดยมนุษย์จะทำแต่งานอย่างเดียวไม่ได้ต้องพักผ่อนด้วย การพักผ่อนจึงมักจะแฝงไว้ซึ่งความบันเทิงหรือความเพลิดเพลินในรูปต่าง ๆ เช่น การกีฬา มหรสพการละเล่นการฟ้อนรำฯลฯ โดยแต่ละอย่างจำต้องมีการฝึกซ้อม หรือมีระเบียบต่างๆ นานา อาทิ การรับเข้าเป็นสมาชิก กติกาการเล่น กติกาการแข่งขัน กติกาการให้รางวัล เป็นต้น

องค์ประกอบของสถาบันนันทนาการ มีดังนี้

1. ตำแหน่งทางสังคม เช่น ประชาชนผู้ทำการพักผ่อนหย่อนใจหรือใช้เวลาโดยทั่วไปผู้มีงานอดิเรก เช่น นักสะสมแสตมป์ เหรียญ หรือธนบัตร ของยุคสมัยต่างๆ หรือของชาติต่างๆ นักกีฬาประเภทต่างๆเช่น นักกอล์ฟ นักตะกร้อ นักเทนนิส นักแบดมินตัน นักฟุตบอล นักบาสเกตบอล ฯลฯ นักร้อง นักดนตรี นักกีฬา นักเขียนสมัครเล่น นักเล่นกล้วยไม้ หรือพันธุ์ไม้ชนิดอื่น ๆ เป็นต้น

2. หน้าที่ สถาบันนันทนาการมีหน้าที่สำคัญในการบำรุงรักษา และเสริมสร้างสุขภาพทางร่างกายและจิตใจของสมาชิกในสังคมดังพุทธภาษิตที่ว่า การไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ หรือภาษิตฝรั่งที่ว่าจิตใจที่เข้มแข็งอยู่ในร่างกายที่แข็งแรงนอกจากนั้นสถาบันนันทนาการยังมีหน้าที่ในการให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินและชี้แนวทางในการใช้เวลาว่างจากการงานให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ

3. แบบแผนการปฏิบัติ เกี่ยวกับการนันทนาการได้แก่ ระเบียบหรือกฎเกณฑ์ของการกีฬาและการออกกำลังกายหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการร้องรำ หรือเล่นดนตรี ตลอดจนแนวทางในการพักผ่อนหย่อนใจอย่างถูกวิธี เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ร่างกาย และจิตใจ นอกจากนั้นยังมีมาตรฐานของการเป็นนักกีฬาที่ดีมีสปิริตหรือน้ำใจ รู้จักแพ้ รู้จักชนะ ไม่กระทำการรุนแรงกับคู่แข่งจนเกินเหตุ

4. ศูนย์กลางที่เป็นรูปธรรม สนามกีฬา สโมสร ชมรม ศูนย์ออกกำลังกาย

หน้าที่ของสถาบันนันทนาการ

1. ช่วยคลายความเครียดทางร่างกายและจิตใจ เกิดการพัฒนาสุขภาพกายและจิตใจ
2. ช่วยให้มีความสัมพันธ์ในหมู่ประชาชน ก่อให้เกิดวินัย เคารพกติกา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. ช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ ป้องกันการเบื่อหน่ายกิจการงานหน้าที่ประจำได้

เล่นกีฬาทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง

การแสดงทำให้คลายเครียดทางจิตใจ บันเทิง

ที่มา ธวัช ทันโตภาส และคณะ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพ: วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์ , 2553

ที่มา www .eclassnet.kku.ac.th/ed-office/research/files/101306-2-3-Socialstruct.doc

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง การจัดระเบียบทางสังคม

สังคมเป็นที่รวมบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เมื่อมีการรวมกลุ่มของกลุ่มบุคคลเพิ่มมากขึ้น สังคมก็ยิ่งมีความแตกต่างในหลาย ๆ ด้านเกิดขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากความแตกต่างของคนแต่ละคนในสังคมนั่นเอง

ความแตกต่างดังกล่าว หากมีการควบคุมและจัดระเบียบของกลุ่มในสังคมไม่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว สังคมก็อาจมีความสับสนวุ่นวายเกิดขึ้นได้ ดังนั้น หากได้ศึกษาและเข้าใจในเรื่องการจัดระเบียบสังคมแล้ว ก็จะช่วยให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงความจำเป็น ตลอดจนแนวทางใน ***การจัดระเบียบทางสังคม*** ได้ดียิ่งขึ้น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายไว้ว่า การจัดระเบียบสังคม (Social Organization) คือ กระบวนการที่จำแนกสังคมออกเป็นส่วน ๆ โดยแต่ละส่วนมีหน้าที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์ทำหน้าที่ประสานงานกัน

เฉลียว ฤกษ์รุจิพิมล นักสังคมวิทยาของไทยกล่าวว่า การจัดระเบียบสังคม หมายถึง วิธีการที่คนในสังคมกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นระเบียบกฎเกณฑ์ในการอยู่ร่วมกัน กฎเกณฑ์เหล่านี้ได้รับการจัดให้เป็นแบบแผน ทำให้สังคมรู้ว่าจะปฏิบัติตนและควรกระทำอย่างไรในแต่ละโอกาส เวลา สถานการณ์ และสถานภาพ จึงมีการเรียกแบบแผนและกฎเกณฑ์ทางสังคมนี้ว่า ระเบียบทางสังคม

งามพิศ สัตย์สงวน ได้อธิบายความหมายของการจัดระเบียบทางสังคมว่า “ การจัดระเบียบทางสังคม หมายถึง การทำให้เกิดความเป็นระเบียบในสังคมมนุษย์ ”

ร.ต.อ. ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์ ได้กล่าวถึงความหมายของการจัดระเบียบทางสังคมว่า “ การจัดระเบียบทางสังคมในที่นี้เป็นแนวคิดที่ผมได้ให้คำนอยามย่อ ๆ ว่า หมายถึง การพัฒนากฎระเบียบ การบังคับใช้กฎระเบียบ การประเมินผลกฎระเบียบสังคม ที่นำไปสู่ความ ศิวิไลซ์ ” ศิวิไลซ์ แปลว่า สังคมที่เข้มแข็ง ที่มั่นคง ยุติธรรม ประชาชนมีความสุข

สรุปได้ การจัดระเบียบทางสังคมเป็นการทำให้สังคมเกิดความมีระเบียบเรียบร้อย มีความมั่นคง และสมาชิกของสังคมสามารถใช้ชีวิตของตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสงบสุข ดังนั้น การจัดระเบียบสังคมมีความสำคัญต่อทุกสังคม เพราะหากไม่มีการจัดระเบียบสังคม สังคมก็ไม่สามารถจะดำเนินอยู่หรือคงสภาพอยู่ได้ โดยทุกสังคมจะมีหลักการใหญ่ ๆ ที่ใช้ในการจัดระเบียบสังคม ที่คล้าย ๆ กัน แต่แตกต่างกันไปบ้างในรายละเอียดปลีกย่อย ต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

การจัดระเบียบทางสังคมประกอบด้วยกลุ่มที่เป็นระเบียบ กับกระบวนการจัดระเบียบ

1. กลุ่มที่เป็นระเบียบ กลุ่มที่เป็นระเบียบ หมายถึง กลุ่มสังคมที่มีการจัดระเบียบ ของกลุ่ม เป็นส่วนประกอบของสังคมที่ทำให้สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อความดำรงอยู่ของสังคมนั้น ๆ กลุ่มที่เป็นระเบียบในสังคม ได้แก่

1.1 กลุ่มทางสังคม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนเล่น กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มเพื่อนเรียน

1.2 ครอบครัว คือ กลุ่มที่สมาชิกมีความผูกพันทางการสมรส การสืบสายโลหิต และการเป็นบุตรบุญธรรม

1.3 ชนชั้น หมายถึง ชนชั้นทางสังคมที่จำแนกบุคคลให้มีตำแหน่งทางสังคมแตกต่างกันไปตามลำดับชั้นที่กำหนดขึ้น คือ ระดับฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ ระบบชนชั้น ระบบวรรณะในอินเดีย เป็นต้น

2 . กระบวนการจัดระเบียบทางสังคม

กระบวนการจัดระเบียบทางสังคมที่กำหนดแบบแผนความประพฤติของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน โดยมีบรรทัดฐานทางสังคม เป็นองค์ประกอบที่จะทำให้สังคมสามารถคงอยู่และดำเนินต่อไปได้

กระบวนการจัดระเบียบทางสังคม มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการดังนี้

2.1 บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms)

1. ความหมายของบรรทัดฐาน

บรรทัดฐานทางสังคม (Social Norms) หรือ ปทัสถาน หมายถึง แนวทางหรือวิถีทางของการกระทำ เป็นมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติ หรือการกระทำเฉพาะอย่างที่ยอมรับกันทางสังคม และเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวังให้คนในสังคมปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมถ้าบุคคลปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมจะได้รับการยกย่องหรืออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ถ้าบุคคลกระทำผิดหรือมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานทางสังคม ก็จะถูกลงโทษจากสังคม โดยจะมีโทษหนักหรือเบาขึ้นอยู่กับประเภทของบรรทัดฐานและขึ้นอยู่กับความเห็นความต้องการของแต่ละสังคม

ประเภทของบรรทัดฐานทางสังคม

บรรทัดฐานทางสังคมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วิถีชาวบ้าน หรือวิถีประชา (Folkways) หมายถึงแบบแผนความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติอยู่เป็นประจำจนเกิดความเคยชิน เนื่องจากได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดมาตั้งแต่วัยเด็กจนเติบใหญ่ได้แก่ แนวทางความประพฤติที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันเช่น การแต่งกาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กิริยามารยาท ทางสังคม ในโอกาสต่าง ๆ การกล่าวคำสวัสดีทักทายกัน การกล่าวคำขอโทษ การใส่ชุดดำไปงานศพ การใส่รองเท้าออกนอกบ้าน

วิถีชาวบ้านเป็นเพียงแบบแผนให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม ไม่มีกฎหมายบังคับ ถ้าไม่ปฏิบัติตามวิถีชาวบ้าน สังคมจะลงโทษโดยการติฉินนินทา หัวเราะเยาะ ถากถาง เป็นต้น ทำให้สมาชิกต้องปฏิบัติตามวิถีชาวบ้านของสังคม จนเกิดความเป็นระเบียบทางสังคมในที่สุด

2.จารีต (Mores) แบบแผนความประพฤติที่สมาชิกปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนถ้อว่าเป็นผู้ประพฤติผิด จะได้รับการต่อต้านจากสมาชิกในสังคมอย่างจริงจัง เนื่องจากมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นส่วนรวม จารีตเป็นระเบียบปฏิบัติที่มีหลักศีลธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นหลักคุณธรรม จริยธรรมในสังคม รวมทั้งสวัสดิภาพของสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ระหว่างสามีภรรยา ถ้าสมาชิกในสังคมฝ่าฝืนจารีต จะถูกสังคมลงโทษค่อนข้างรุนแรง ตามแนวทางของสังคมนั้น เช่น การประณาม ประจาน การตัดไมตรี

สังคมแต่ละสังคมจะมีจารีตแตกต่างกันขึ้นอยู่กับค่านิยมและความเหมาะสมของสังคมนั้น เช่น สังคมไทยถือว่าบุตรต้องเลี้ยงดูบิดามารดา แต่ในสังคมตะวันตกไม่ถือแนวความประพฤตินี้ว่าเป็นจารีต เราจึงไม่อาจนำจารีตของแต่ละสังคมมาเปรียบเทียบกันว่าของใครจะดีกว่ากัน เนื่องจากแต่ละสังคมย่อมมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมต่างกัน จารีตส่วนใหญ่มีพื้นฐานมาจากหลักศาสนาที่สังคมนั้นยึดถือ ดังนั้นเราควรยอมรับในความแตกต่างในแนวทางในการดำเนินชีวิตตามจารีตของแต่ละสังคม ไม่ดูถูกเหยียดหยามจารีตของสังคมอื่นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

3. กฎหมาย (Laws) หมายถึง บทบัญญัติที่รัฐได้ตราขึ้น เพื่อใช้ในการควบคุมสังคมหรือเพื่อบริหารบ้านเมืองให้ปกติสุข ถ้ามีการฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษที่แน่นอนชัดเจน เพราะกฎหมายได้กำหนดสภาพบังคับ ระบุโทษตามประเภทและความรุนแรงของการกระทำผิด เช่น การชดใช้ค่าเสียหายในคดีแพ่ง หรือถ้าเป็นคดีอาญาจะมีโทษ 5 สถาน คือ ริบทรัพย์สิน ปรับ กักขัง จำคุก ประหารชีวิต

กฎหมายจึงเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติที่สำคัญสำหรับสังคม เนื่องจากสังคมประกอบด้วยกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกัน การที่จะสร้างระเบียบให้กลุ่มคนมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างราบรื่น จำเป็นต้องสร้างแบบแผนควบคุมความประพฤติระหว่างสมาชิกอย่างรัดกุมและชัดเจน

กฎหมายซึ่งเกิดขึ้นจากสังคมที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น ทำให้วิถีชาวบ้าน และจารีตไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้ทั่วถึง กฎหมายที่ดีจะมีลักษณะทันต่อเหตุการณ์ และควรและควรสอดคล้องกับวิถีชาวบ้านและที่ประชาชนยึดถือปฏิบัติ เมื่อกระทำผิดหรือละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษและโทษนั้นมีลักษณะมาตรฐาน มีลักษะเป็นทางการไม่เลือกปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

กล่าวโดยสรุป บรรทัดฐานทั้ง 3 ประการ คือ วิถีชาวบ้าน จารีต และกฎหมาย จะเกี่ยวข้องกับการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม หากสมาชิกของสังคมปฏิบัติตามแนวบรรทัดฐานของสังคม สังคมนั้นก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีระเบียบ ในทางกลับกัน หากสมาชิกของสังคมไม่ปฏิบัติตามบรรทัดฐาน สังคมนั้นก็จะมีสภาพที่สมาชิกของสังคมออกนอกรีตนอกรอย บรรทัดฐานจึงเปรียบเหมือนกลไกควบคุมสังคมที่สำคัญที่ทำให้สังคมอยู่ได้โดยสงบร่มเย็นหรือสันติสุข

3. สถานภาพทางสังคมและบทบาท

สถานภาพและบทบาทจะเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กันไป กล่าวคือ เมื่อบุคคลมีสถานภาพใด ก็ย่อมจะต้องแสดงบทบาทให้เหมาะสมกับสถานภาพของตน เช่น เด็กชายดำมีสถานภาพเป็นลูกของนายเหลือง ก็จะต้องแสดงบทบาทให้สอดคล้องกับความเป็นลูก คือ เคารพเชื่อฟังนายเหลือง และมีความกตัญญูกตเวทีต่อนายเหลือง เป็นต้น

เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจในเรื่องสถานภาพและบทบาทได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงจะขอแยกสถานภาพและบทบาทมาอธิบายดังนี้

3.1 สถานภาพ (Status) สถานภาพถือเป็นการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหนึ่ง สถานภาพถือเป็นสิ่งจำเป็น เพราะการติดต่อสัมพันธ์กันทางสังคมไม่อาจจะอาศัยความรู้จักมักคุ้นกันเป็นการส่วนตัวแต่เพียงอย่างเดียวได้ จำเป็นต้องอาศัยความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเข้าช่วย คือ ผู้ที่ติดต่อกันไม่จำเป็นต้องรู้จักคุ้นเคยกันมาก่อน ก็สามารถติดต่อสัมพันธ์กันได้

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของสถานภาพไว้ว่า สถานภาพ หมายถึง “ฐานะหรือเกียรติภูมิของบุคคลหรือของกลุ่มในชุมชนเป็นตำแหน่งของบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งที่ได้รับนิยมนับถือจากสาธารณชน สถานภาพจะสูงต่ำเพียงไรขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่ถือว่าสำคัญ เช่น อาชีพ รายได้ เชื้อชาติ ศาสนา วงศ์สกุล ฯลฯ”

นักสังคมวิทยาถือว่าสถานภาพมีความสำคัญมาก เพราะสถานภาพหรือตำแหน่งเป็นตัวกำหนดว่าบุคคลใดจะพึงปฏิบัติอย่างไร จะมีสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบประการใดในฐานะที่บุคคลเป็นสมาชิกของสังคม เช่น นักเรียนเข้าใหม่ต้องไปรายงานตัวกับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนเพื่อแสดงตนว่าประสงค์จะเข้าศึกษาในโรงเรียนนั้น เจ้าหน้าที่ก็จะให้นักเรียนกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ โดยที่ทั้งนักเรียน และเจ้าหน้าที่ดังกล่าวต่างไม่รู้จักกันมาก่อนเลย แต่การรายงานตัวก็สามารถดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย ทั้งนี้เพราะต่างฝ่ายต่างรู้สถานภาพของตนเองว่ามีหน้าที่หรือบทบาทที่จะต้องปฏิบัติอย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประเภทของสถานภาพ ในทางสังคมวิทยาจำแนกสถานภาพออกเป็น 2 ประเภท คือ

สถานภาพทางสังคมที่ได้มาโดยกำเนิดหรือสถานภาพที่ติดตัวเรามา (ascribed status) เป็นสถานภาพที่ได้จากการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่เราเลือกไม่ได้เป็นตำแหน่งที่ได้มาตั้งแต่เกิดสถานภาพเหล่านั้น คือ

1. สถานภาพทางเครือญาติ เช่น การเป็นลูก พ่อ แม่ พี่ น้อง ปู่ ย่า ตา ยาย
2. สถานภาพทางเพศ เช่น เพศชาย เพศหญิง จะมีคำนำหน้า ว่า เด็กชาย เด็กหญิง
3. สถานภาพทางอายุ เช่น เด็กหญิงเมื่อมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ จะมีคำนำหน้าว่า “ นางสาว ” เด็กชายจะมีคำนำหน้าว่า “ นาย ”
4. สถานภาพทางถิ่นกำเนิด เช่น คนที่เกิดภาคเหนือ จะได้รับสถานภาพ เป็นชาวเหนือ คนที่เกิดภาคใต้ จะได้รับสถานภาพว่าเป็น ชาวใต้

สถานภาพทางสังคมที่ได้มาด้วยความสามารถหรือการกระทำของบุคคล (achieved status) เป็นสถานภาพที่ไม่ได้มาตั้งแต่เกิด เป็นสถานภาพที่ได้มาทีหลัง จากการกระทำหรือสติปัญญาของบุคคล เช่น

- สถานภาพทางการสมรส เมื่อชายและหญิงสมรสกัน จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย สตรีจะมีคำนำหน้าว่า “ นาง ” จะมีสถานภาพเป็นภรรยา ชายที่สมรสแล้ววจะมีสถานภาพเป็น สามี เมื่อมีบุตรจะมีสถานภาพเป็น พ่อ แม่ เป็นต้น

- สถานภาพทางการศึกษา เมื่อบุคคลได้เรียนหนังสือในสถาบัน ที่ได้รับรองจากรัฐแล้ว ก็จะมีสถานภาพเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา บัณฑิต เป็นต้น

- สถานภาพทางอาชีพ เป็นสถานภาพจากการใช้วิชาชีพ เช่น ครู แพทย์ ตำรวจ เป็นต้น

- สถานภาพทางการเมือง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี เป็นต้น

บุคคลมีสถานภาพมากกว่าหนึ่งสถานภาพเสมอ การปฏิบัติหน้าที่ตามสถานภาพนั้น จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข เช่น พ่อ แม่ มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร ครูมีหน้าที่สั่งสอนศิษย์

ผลที่เกิดขึ้นจากสถานภาพทางสังคม สถานภาพทางสังคมก่อให้เกิดผล 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านสิทธิและหน้าที่ สถานภาพแต่ละตำแหน่งจะประกอบไปด้วยการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมที่ดำรงสถานภาพนั้น เช่น ผู้เป็นบิดามารดาย่อมมีหน้าที่อบรมสั่งสอนและให้การเลี้ยงดูบุตร มีสิทธิลงโทษเมื่อบุตรกระทำความผิดตามความเหมาะสม

2) ด้านเกียรติยศจากสถานภาพทางสังคมที่สมาชิกดำรงอยู่ สังคมไทยในอดีตถือว่าข้าราชการเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติระดับสูงสุด ส่งผลให้คนไทยในสมัยก่อนมุ่งแต่จะประกอบอาชีพรับราชการเป็นสำคัญ ต่อมาค่านิยมของคนไทยสมัยใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โดยยอมรับการประกอบอาชีพอื่น ๆ ว่ามีเกียรติเท่าเทียมกับตำแหน่งในการประกอบอาชีพรับราชการ ดังนั้นสถานภาพทางสังคมจึงก่อให้เกิดเกียรติยศแก่สมาชิกในสังคม ตัวอย่างเช่น สถานภาพของการเป็นนักเรียนย่อมได้รับเกียรติว่าเป็นผู้มีการศึกษา ทั้งนี้สถานภาพทางสังคมแต่ละอย่างจะมีระดับของเกียรติยศแตกต่างกัน โดยจะเป็นไปตามค่านิยมของแต่ละสังคม

3) ด้านการจัดช่วงชั้นทางสังคม ในแต่ละสังคมจะมีการจัดช่วงชั้นทางสังคม ของสมาชิกในสังคมออกเป็นช่วงชั้นจากชั้นล่างไปสู่ชั้นที่สูงขึ้น โดยพิจารณาจากสถานภาพทางสังตมที่สมาชิกแต่ละคนดำรงอยู่ เช่น บางสังคมมีการจัดลำดับช่วงชั้นของสมาชิกในสังคมโดยพิจารณาจากสถานภาพโดยกำเนิด เช่น ในสมัยศักดินาสวามิภักดิ์มีการจำแนกสมาชิกในสังคมออกเป็นกษัตริย์ ขุนนาง พระ สามัญชน และทาส โดยใช้สายตระกูลทางครอบครัวเป็นเกณฑ์ ในสังคมอินเดียมีการจัดลำดับช่วงชั้นทางสังคมออกเป็นวรรณะตามสายตระกูลที่บุคคลเหล่านั้นถือกำเนิด ได้แก่ วรรณะกษัตริย์ วรรณะพราหมณ์ วรรณะแพศย์ และวรรณะศูทร สำหรับสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่นิยมจำแนกช่วงชั้นทางสังคมโดยพิจารณาจากสถานภาพทางสังคม โดยใช้ความสามารถของบุคคลเป็นเกณฑ์ เช่น สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพจากการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม ค่านิยมในการแบ่งช่วงชั้นในลักษณะดังกล่าวของสังคมไทยและสังคมโลกส่วนใหญ่ได้พยายามรณรงค์ให้ลดความสำคัญของการจัดแบ่งช่วงชั้นของสมาชิกในสังคม โดยเน้นถึงความสำคัญในเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่เป็นศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคม

3.2 บทบาททางสังคม (Role)

บุคคลจะต้องมีสถานภาพหรือตำแหน่งในฐานที่เป็นสมาชิกของสังคม และเมื่อบุคคลรู้สถานภาพของตนเองแล้ว ย่อมจะต้องแสดงบทบาทได้อย่างถูกต้องตามสถานภาพของตน บทบาทจะช่วยให้ผู้คนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ถ้าผู้คนในสังคมต่างก็แสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม ไม่กระทำหรือแสดงบทบาทนอกเหนือไปจาสถานภาพที่สังคมได้กำหนดไว้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน อธิบายไว้ว่า **บทบาท** หมายถึง “หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหมายให้บุคคลกระทำ”

จากทัศนะของนักสังคมวิทยาสรุปได้ว่า **บทบาท** หมายถึง การปฏิบัติตนตามหน้าที่และสิทธิของตำแหน่งหรือสถานภาพที่เขาเป็นอยู่ เช่น ถ้านายสังคมมีสถานภาพเป็นครู บทบาทของเขาย่อมจะประกอบไปด้วยการทำหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นครู เช่น อบรมสั่งสอน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ศิลปวิทยาการให้แก่ศิษย์ สอนให้ศิษย์เป็นคนดี สอนให้ศิษย์รู้จักช่วยเหลือ และตอบแทนบุญคุณของผู้มีพระคุณ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป สถานภาพทางสังคมเป็นตำแหน่งทางสังคมซึ่งกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ที่ดำรงสถานภาพนั้น ส่วนบทบาททางสังคมเป็นการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ตามที่กำหนดในสถานภาพทางสังคม บทบาทและสถานภาพทางสังคมจะทำให้การกระทำระหว่างกันทางสังคมของสมาชิกดำเนินไปอย่างสอดคล้องกลมกลืน และช่วยให้การดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมมีความราบรื่น

สำหรับบทบาททางสังคมนั้นเกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดระหว่างสมาชิกในสังคม ในขณะที่เด็กยังเยาว์วัยก็จะเรียนรู้บทบาทของสถานภาพต่าง ๆ โดยการสังเกตจากบุคคลอื่นที่แวดล้อมตน เช่น เด็กหญิงเล่นบทบาทสมมุติของการเป็นแม่กระทำบทบาทเลี้ยงดูลูก เด็กชายเล่นเกมตำรวจจับผู้ร้าย สิ่งเหล่านี้เป็นการเรียนรู้บทบาทของสังคมตามสถานภาพทางสังคมที่สืบทอดต่อกันมา ดังนั้น บทบาททางสังคมและสถานภาพทางสังคมจึงเกิดขึ้นโดยสังคมเป็นผู้กำหนดสถานภาพและบทบาท ดังกล่าว

ความสำคัญของบทบาททางสังคม

บทบาททางสังคมก่อให้เกิดการกระทำตามสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกในสังคมตามสถานภาพที่ตนดำรงอยู่ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน การรับประโยชน์ และการให้ประโยชน์ระหว่างกัน เช่น ครอบครัวประกอบด้วยสถานภาพทางสังคม คือ บิดา มารดา และบุตร ต่างก็มีสิทธิและหน้าที่ระหว่างกันจามบทบาทของสถานภาพดังกล่าว บิดา มารดา มีสิทธิลงโทษบุตร หากบุตรกระทำความผิด แต่ก็มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูบุตร บุตรย่อมมีสิทธิในการรับมรดกจากบิดามารดาแต่ก็มีหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาเมื่อเข้าสู่วัยชรา อาจกล่าวได้ว่าบทบาททางสังคมมีความสำคัญและจำเป็น เพราะหากไม่มีการกำหนดบทบาททางสังคม รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมคงจะขาดระเบียบและไร้ทิศทาง สมาชิกจะเกิดความสับสนเมื่อจะต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นบทบาททางสังคมจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดระเบียบทางสังคม

บทบาทขัดกัน

สมาชิกในสังคมแต่ละคนมีบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกัน และการกระทำในบทบาทหนึ่งอาจจะขัดกับอีกบทบาทหนึ่งได้ เช่น ลูกเป็นผู้บังคับบัญชา แต่ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาในหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นพ่อของเขา ในสถานภาพที่เป็นลูกเขาจะต้องเชื่อฟังพ่อ ต้องเคารพพ่อ กรณีเช่นนี้ ย่อมทำให้เกิดความอึดอัดใจ สมาชิกในสังคมจึงต้องตัดสินใจตามวาระและโอกาสที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาท ที่สำคัญมี ดังนี้

1. บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาทกับบทบาทไม่ไปด้วยกัน เช่น หุ่นไม่ให้ เสียงกับตัว หน้าตาขัดกัน เป็นหมอแต่ร่างกายสกปรก เป็นต้น
2. ความสับสนของบทบาท เช่น พวกลักร่วมเพศ
3. การละเมิดบทบาท เช่น เป็นตำรวจแต่ทำตัวเป็นโจรด้วย เป็นพระสงฆ์แต่ยุ่งกับสีกา ครูข่มขืนนักเรียน เป็นต้น

ที่มา ผศ. ประเทือง ธนิยผล และคณะ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 – 6 กรุงเทพฯ: ประสานมิตร, 2546.

ที่มา ธวัช ทันโตภาส และคณะ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์ ,2553

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม
เรื่อง การขัดเกลาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เวลา 2 ชั่วโมง

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด / จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม
2. บอกวิธีการและองค์กรที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม
3. อธิบายลักษณะ สาเหตุการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในสังคมไทย
4. วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

3. สาระสำคัญ

การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการสังคมที่จะทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในทางที่ดี

4. สาระการเรียนรู้

3.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. โครงสร้างทางสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

- การจัดระเบียบทางสังคม
- สถาบันทางสังคม

2. การขัดเกลาทางสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

3.2 สาระการเรียนรู้

1. การขัดเกลาทางสังคม
2. การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของสถาบันสังคมไทย

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1 ขั้นนำ

1. นักเรียนดูวิดีทัศน์เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเยาวชน เช่น เล่นการพนัน เที่ยวสถานบันเทิง เสพสารเสพติด การแต่งกายที่ไม่เหมาะสม ฯลฯ

2. ขั้นสอนตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์	- ทำไมต้องมีการขัดเกลาทางสังคม - อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลง
2. กำหนดปัญหา/คำถาม	- การขัดเกลาทางสังคมมีวิธีการอย่างไร - องค์กรใดที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม - สถาบันทางสังคมไทยมีแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

3. กำหนดหลักการหรือหลักเกณฑ์	- การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างไร
4. การพิจารณาแยกแยะ	2. นักเรียนจับคู่ร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุ – ผลของการกระทำ ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดดังนี้ ● จากวีดิทัศน์มีปัญหาอะไรบ้างที่เกิดขึ้นในสังคมไทยบ้าง ● นอกเหนือจากปัญหาที่ในวีดิทัศน์นักเรียนเห็นว่ายังมีปัญหาสังคมไทยอะไรอีกหรือไม่ ● สาเหตุของปัญหาเกิดจากอะไร ● ปัญหานั้นส่งผลต่อคนในสังคมอย่างไร ● แนวโน้มของปัญหาสังคมไทยเป็นอย่างไร 3. ให้นักเรียนจับคู่เดิม ศึกษาใบความรู้เรื่อง การขัดเกลาทางสังคม ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียน ดังนี้ ● การขัดเกลาทางสังคม คืออะไร ● ทำไมต้องมีการขัดเกลาทางสังคม ● การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญอย่างไร ● วิธีการขัดเกลาทางสังคม มีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ● สถาบันแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมให้แก่มนุษย์ได้แก่สถาบันใด ● องค์กรที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมได้แก่องค์กรใดบ้าง ● องค์กรเหล่านั้นมีวิธีการขัดเกลาทางสังคมอย่างไรบ้าง ● บุคคลที่เป็นผู้แทนในการขัดเกลาทางสังคมได้แก่ใครบ้าง ● สถานที่ ที่ใช้ในการขัดเกลาทางสังคมให้แก่มนุษย์คือ ● นักเรียนได้รับการขัดเกลาจากองค์กรหรือบุคคล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	ใดบ้างและวิธีการในการขัดเกลาปฏิบัติอย่างไร ● วัตถุประสงค์ของการขัดเกลาทางสังคมคืออะไร ● ผลดีที่ได้รับจากการขัดเกลาส่งผลต่อตนเองและสังคมอย่างไร ● จะเกิดอะไรขึ้นหากสังคมไม่มีการขัดเกลาทางสังคม 4. สุ่มนักเรียนออกมาสรุปประสบการณ์ชีวิตที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคม ● ได้รับการขัดเกลาเรื่องอะไร ● ทำไมต้องได้รับการขัดเกลาเรื่องนี้ ● องค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลาคือองค์กรใด ● บุคคลที่ทำหน้าที่ขัดเกลาคือใคร ● ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ในการขัดเกลา ● วิธีการที่ใช้ในการขัดเกลา ● ผลที่ได้รับจากการขัดเกลาทางสังคม สามารถนำไปใช้ในชีวิตได้อย่างไร 5. นักเรียนจับคู่เดิมศึกษาใบความรู้เรื่อง “ การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มสังคมไทย ” ครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดดังนี้ ● การเปลี่ยนแปลงทางสังคม คืออะไร ● การเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีกี่รูปแบบอะไรบ้าง ● อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ● ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมีปัจจัยใดบ้าง ● ปัจจัยใดที่นักเรียนคิดว่าทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงได้มากที่สุด เพราะอะไร ● การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมีลักษณะอย่างไรบ้าง ● การเปลี่ยนแปลงทางประชากรส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือไม่ อย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	● การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยด้านใดที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนามากที่สุด เพราะอะไร ● แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยจะเป็นเช่นไร ● ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคตมากที่สุดคืออะไร ● การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยด้านใดที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนามากที่สุด เพราะอะไร ● นักเรียนจะปฏิบัติตนเช่นไรที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข 6. ครูนำบทความเรื่อง “ แฟชั่นสไตล์เกาหลี ” ให้ตัวแทนนักเรียนอ่านให้เพื่อนฟังหน้าห้องเรียน 7. ครูซักถามนักเรียนโดยใช้คำถาม ดังนี้ ● บทความนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไร ● วัยที่สนใจเรื่องแฟชั่นเกาหลีมากที่สุดน่าอยู่ในช่วงวัยไหนบ้าง และช่วงอายุประมาณเท่าไหร่ ● สถานที่ที่วัยรุ่นใช้เป็นสถานที่ในการแสดงออกถึงการรับอินเทรนด์เกาหลีคือ ● ผลิตภัณฑ์จากประเทศเกาหลีอะไรบ้างที่ได้รับความนิยม ● นอกจากอินเทรนด์เกาหลีแล้วนักเรียนคิดว่ามีแฟชั่นหรืออินเทรนด์จากประเทศไหนอีกที่ได้รับความนิยมในหมู่วัยรุ่น ● บุคคลในบทความมีการกระทำใดที่บ่งบอกถึงที่จะส่งผลให้สังคมมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงสังคมไทย ● ในฐานะที่นักเรียนเป็นวัยรุ่นคนหนึ่งมีวิธีการเลือกรับวัฒนธรรมเกาหลีหรือวัฒนธรรมชาติอื่น ๆ อย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	● ผลจากเลือกรับวัฒนธรรมดังกล่าวส่งผลต่อตนเองและสังคมอย่างไร 8. นักเรียนร่วมกันเปรียบเทียบข้อดี – ข้อจำกัด จากการรับวัฒนธรรมจากเกาหลีหรือวัฒนธรรมจากชาติอื่น ๆ ส่งผลต่อสังคมไทยอย่างไร 9. มอบหมายให้นักเรียนหาข่าวเกี่ยวกับ “ ปัญหาสังคมไทย ”มาคนละ 1 ข่าว เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ในชั่วโมงต่อไป
5. ขั้นสรุป/ตอบปัญหา	สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาซึ่งเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านการพัฒนาและด้านที่เป็นปัญหาสังคม ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการ ที่จะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่สังคมต้องการเพื่อส่งเสริมให้สังคมเกิดการพัฒนา

3. ขั้นสรุป

นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการคิดเรื่องการขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1 . สื่อการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ปัญหาเยาวชนไทย
2. บทความเรื่อง “ แฟชั่นสไตล์เกาหลี ”
3. ใบความรู้ เรื่อง “ การขัดเกลาทางสังคม ”
4. ใบความรู้ เรื่อง “ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ”
5. แบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง “ การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ”

2.แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุดโรงเรียน
2. ห้องสมุดประชาชน
3. ห้องสืบค้นข้อมูล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

9. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน

3. ตรวจแบบฝึกทักษะการคิด

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน

3. แบบตรวจแบบฝึกทักษะการคิด

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่องการขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>กิจกรรม</u> ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

1. การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร
   ตอบ
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
2. นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา นักเรียนได้รับวิธีการขัดเกลาจากใครและอย่างไรบ้าง จงอธิบาย
   ตอบ
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
3. ในอนาคตสังคมไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างไร
   ตอบ
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. เหตุใดจึงกล่าวว่าเทคโนโลยีทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ตอบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม 1……

2……

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดีมาก (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.	มีการปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน			
2.	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
3.	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
4.	ร่วมมือกันปรับปรุงงานและพัฒนางาน			
รวม				

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกณฑ์คุณภาพในการประเมินการคิดวิเคราะห์

ประเด็นคำถาม	ดี (3)	พอใช้(2)	ปรับปรุง(1)
1. การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร	ระบุความสำคัญ เชิงวิเคราะห์ให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการขัดเกลาในด้านต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล รอบด้าน ทั้งข้อดี – ข้อจำกัด	ระบุความสำคัญให้เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการขัดเกลาในด้านต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล	ระบุความสำคัญ ให้เห็นความสำคัญประโยชน์ของการขัดเกลาในด้านต่าง ๆ
2 . นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา นักเรียนได้รับวิธีการขัดเกลาจากใครและอย่างไรบ้าง จงอธิบาย	ระบุวิธีการและบุคคลในการขัดเกลาในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ และสามารถแนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้	ระบุวิธีการและบุคคลในการขัดเกลาในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้อง นำไปใช้ด้วยตนเองอย่างสม่ำเสมอ	ระบุวิธีการและบุคคลในการขัดเกลาในสถานศึกษาได้ และนำไปใช้ด้วยตนเองเป็นบางครั้ง
3.ในอนาคตสังคมไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างไร	ยกข้อมูลต่าง ๆ มาทำนายความเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยอย่างรอบด้านและมีความเป็นไปได้	ใช้ข้อมูลทำนายความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยจากความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัย มีปัจจัยบางประการเท่านั้น มีความเป็นไปได้	ใช้ข้อมูลทำนายความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย แต่ข้อมูลมีจำกัด ใช้พยากรณ์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุได้ไม่แม่นยำและเป็นไปได้บางประการ
4. เหตุใดจึงกล่าวว่าเทคโนโลยีทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว	แสดงความคิดเห็นตรงประเด็นคำถามเชื่อมโยงกับหลักการ	แสดงความคิดเห็นตรงกับประเด็นคำถามเชื่อมโยมกับหลักการแต่ยังไม่ชัดเจนทุกประเด็น	แสดงความคิดเห็นตรงกับประเด็นคำถามเชื่อมโยมกับหลักการเป็นส่วนน้อย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 - 12 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์พอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แนวคำตอบ

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่อง การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
1.	การขัดเกลาทางสังคมมีความสำคัญต่อสังคมอย่างไร	**เป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์การดำรงชีวิต และสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง**	**ความจำ ความเข้าใจ**
		การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ซึ่งถ่ายทอดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรง เช่น การอบรมสั่งสอน การบอกกล่าว ทางอ้อม เช่นการปฏิบัติให้ดู ให้เห็นเป็นแบบอย่าง หลักการได้รับการถ่ายทอดก็สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และถ่ายทอดให้กับสมาชิกในสังคมรุ่นต่อไป	การนำไปใช้
		การขัดเกลาทางสังคมที่สมาชิกในสังคมถ่ายทอดให้กับสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป มีทั้งการถ่ายทอดทั้งทางตรงและทางอ้อม และการถ่ายทอดนั้นมีทั้งด้านที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ดังนั้นการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันต้องรู้จัดการเลือกรับในการนำมาปฏิบัติและถ่ายทอดให้กับสมาชิกรุ่นต่อ ๆ ไป	**การวิเคราะห์**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
2.	นักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา นักเรียนได้รับวิธีการขัดเกลาจากใครและอย่างไรบ้าง จงอธิบาย	ได้รับการขัดเกลาจาก ครูผู้สอน โดยการสอน วิทยากร ความรู้ที่ทางโรงเรียนหรือครูผู้สอนจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง และได้รับการขัดเกลาจากรุ่นพี่	ความจำ ความเข้าใจ
		นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการขัดเกลานำมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน และการอยู่ร่วมกันในสังคม	**การนำไปใช้**
		การได้รับการอบรมสั่งสอนจากครู วิทยากร และรุ่นพี่ทั้งจากการอบรมสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งการถ่ายทอดนั้นบางครั้งต้องใช้การตัดสินใจในการ การนำสิ่งที่ได้รับการถ่ายทอดมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้การดำเนินชีวิตประจำวันและการถ่ายทอดให้กับสมาชิกในสังคมต่อไป	**การวิเคราะห์**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
3.	ในอนาคตสังคมไทยมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างไร	**ผลการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในอนาคตเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ส่งผลให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนไป ทำให้สถานภาพและบทบาทเปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถาบันทางสังคมและโครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนไป**	**ความจำ ความเข้าใจ**
		การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมไทยที่รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาใช้ในชีวิต ทำให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมเอกลักษณ์ทางสังคมวัฒนธรรม ทั้งภาษา ค่านิยมและภูมิปัญญาท้องถิ่นจะ ถูกอิทธิพลของท้องถิ่นครอบงำ	การนำไปใช้
		การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคม พฤติกรรมของคนในสังคมได้เปลี่ยนทั้งในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งของหรือแนวความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ และทัศนคติต่าง ๆ ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชาย ซึ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ด้านครอบครัวลดลงซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาสังคมไทยตามมา	**การวิเคราะห์**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
4.	เหตุใดจึงกล่าวว่าเทคโนโลยีทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว	การเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมโลกาภิวัฒน์ คือ กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นสากลภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก	**ความจำ ความเข้าใจ**
		พฤติกรรมของคนในสังคมที่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน ซึ่งส่งผลต่อการก้าวเข้าสู่ ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมบริโภค ซึ่งส่งต่อสังคมทั้งผลดีและผลเสีย	การนำไปใช้
		ผลจากการพัฒนาด้านเทคโนโลยีทำให้สังคมทั้งโลกเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรมประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดยเฉพาะในซีกโลกตะวันตก นอกจากนั้นผลของการพัฒนาด้านเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาและความนิยมอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว ประเทศต่าง ๆ ได้ให้การยอมรับและนำมาปรับเปลี่ยนผสมผสานกับวัฒนธรรมเดิม	**การวิเคราะห์**

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการจัดกิจกรรม

……
……
……
……

ปัญหาและอุปสรรค

……
……
……
……

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา

……
……
……
……

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่สอน.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

……
……
……
……

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แฟชั่นสไตล์เกาหลี

หากพูดถึงเรื่องแฟชั่นแล้ว ปัจจุบันนี้คงจะหนีไม่พ้นแฟชั่นที่มาแรงแซงทางโค้ง นั่นก็คือ ***"แฟชั่นสไตล์เกาหลี"*** *กระแสนิยมที่กำลังมาแรงในปัจจุบัน*

แฟชั่นในยุคนี้ ***"เทรนด์เกาหลี"*** *เริ่มเข้ามาในสังคมไทยเรามากสุด ๆ เมื่อพูดถึงคำ ๆ นี้คงไม่มีใครที่ไม่รู้จักนะคะ กระแสที่มาแรงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมทางด้านการบันเทิง ดารา นักร้อง ซีรี่ส์ต่าง ๆ ในด้านของภาษาก็เป็นที่นิยมไม่น้อยหน้ากันเลยทีเดียว เดี๋ยวนี้มีจำนวนนิสิตนักศึกษาไม่น้อยที่สนใจและเลือกเรียนภาษาเกาหลีมากขึ้น พวกเราเริ่มรู้จักวัฒนธรรมเกาหลีกันมากขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารการกิน การทักทาย และแฟชั่นเสื้อผ้า เพราะว่าคนเกาหลีเน้นสวมเสื้อผ้าตามฤดูกาลแตกต่างกันไป แต่ละฤดูมีลักษณะการแต่งกายที่ไม่เหมือนกัน เช่น*

ฤดูใบไม้ผลิ *หรือที่ภาษาเกาหลีเรียกว่า* ***"พม"*** *ฤดูนี้เสื้อผ้าจะเน้นสีเสื้อผ้าที่ฉูดฉาด สดใส เสื้อผ้ามีหลากหลายสไตล์ด้วยกัน*

ฤดูร้อน *หรือที่ภาษาเกาหลีเรียกว่า* ***"ยอรึม"*** *ในฤดูนี้เสื้อผ้าจะเน้นสีสดใสเช่นกัน แต่โทนสีอ่อนลงมากกว่า ลักษณะเสื้อผ้าจะเป็นเสื้อกล้าม เสื้อสายเดี่ยว กางเกงขาสั้น กางเกงสามส่วน เป็นต้น*

ฤดูใบไม้ร่วง *หรือที่ภาษาเกาหลีเรียกกันว่า* ***"คาอึล"*** *ในฤดูนี้เสื้อผ้าจะเน้นเสื้อผ้าสีทึบ ๆ*

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

มืด ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีน้ำเงินเข้ม สีกรมท่า สีน้ำตาล

ฤดูหนาว *หรือที่ภาษาเกาหลีเรียกกันว่า* ***"คยออูล"*** *ฤดูนี้เสื้อผ้าส่วนใหญ่เน้นสีดำเป็นหลัก เสื้อแขนยาวสีเข้ม เสื้อกันหนาวสีดำ เสื้อไหมพรมใส่คู่กับผ้าพันคอสีเข้ม ๆ*

เสื้อสไตล์เกาหลี *โดยส่วนใหญ่แล้วจะใส่เสื้อสองตัวซ้อนกัน เหตุเป็นเพราะว่าอากาศในประเทศเกาหลีค่อนข้างหนาวเย็น เพราะฉะนั้นจึงเน้นเสื้อตัวยาว ๆ โทนสีอาจตัดกันหรือเป็นโทนเดียวกัน ขึ้นอยู่กับความชอบ ส่วนกางเกง มักเป็นกางเกงประมาณเข่า มีผ้าผูกเอวประดับแทนเข็มขัด ในฤดูหนาวจะเป็นกางเกงขายาวแทน*

สำหรับผู้หญิง *ก็จะเป็นกระโปรง ส่วนใหญ่แล้วออกแนวหวาน ๆ น่ารัก ๆ หากเป็นกระโปรงสั้น นิยมใส่เล็กกิ้งไว้ด้านใน แต่ส่วนมากผู้หญิงเกาหลีนิยมใส่ชุดแซ็ก*

รองเท้า *ใส่รองเท้าส้นสูงเป็นหลัก หรือรองเท้าบู๊ต อาจจะเป็นเพราะสภาพอากาศ ลักษณะสีสันออกโทนสีพื้น ๆ*

เครื่องประดับ *ส่วนใหญ่ใช้เพชรคริสตัลเป็นส่วนประกอบ ลักษณะเหมือนทองคำขาว เงิน ไม่นิยมนำทองมาเป็นส่วนประกอบนะคะ*

ทรงผม *เน้นความเป็นธรรมชาติ นิยมดัดเป็นลอน ๆ คลื่น ๆ ทำผมให้ดูยุ่ง ๆ เป็นธรรมชาติ ทรงนี้สามารถทำได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย*

เครื่องประดับผม *ที่กำลังเป็นที่นิยมกันในตอนนี้ คือ* ***"ที่คาดผมแบบทูอินวัน"*** *(คาดหนึ่งอันแต่ดูเหมือนมีสองอัน) มีลักษณะแยกเป็นสองแฉกด้วยกัน มีสีสันสดใส มีลักษณะเป็นเพชร วับ ๆ หรือตามวัสดุที่ประดิษฐ์มา หรือเป็นกิ๊บติดผมแนวน่ารัก ๆ กุ๊กกิ๊ก*

รวมไปถึง ***"แฟชั่นการแต่งหน้าแบบเกาหลี"*** *ที่เป็นกระแสมาแรงสุด ๆ ในตอนนี้ การแต่งหน้าแบบเกาหลีจะเน้นแบบธรรมชาติเป็นหลัก การแต่งหน้าแบบนี้คนไทยเราก็กำลังฮิตกันมาก ๆ ลักษณะการแต่งหน้าแบบนี้ นอกจากจะดูสวยอย่างธรรมชาติแล้ว ยังให้ความรู้สึกที่สดใสอีกด้วย*

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

*คนเกาหลีเวลาแต่งหน้าจะเน้นที่ **"ดวงตา"** เป็นหลัก อาจเป็นเพราะว่าคนเกาหลีมีจุดอ่อนที่ตา หมายถึง ตาตี่ และมีชั้นเดียว สามารถสังเกตได้จากการที่คนเกาหลีทำศัลยกรรม ส่วนใหญ่แล้วคนเกาหลีเน้นทำตาสองชั้นเป็นหลัก แต่สำหรับคนที่ไม่ทำศัลยกรรมจะมีการแต่งดวงตาให้ดูคมชัดขึ้นและเป็นธรรมชาติ โดยเลือกสีอายแชโดว์ให้เข้ากับสีผิว หรือสีขนตา และควรใช้ประมาณ 3 สี โดยทาไล่ตามเฉดโทนอ่อนที่สุดไปจนถึงเข้มที่สุด และลงสีที่หนึ่งที่เป็นโทนสีอ่อนสุดบริเวณเปลือกตา ทาสีที่สองลงตรงบริเวณจุดกึ่งกลางของตา และเกลี่ยขึ้นข้างบน แล้วไล่สีที่สามจากหางตามาถึงบริเวณกึ่งกลางตาแล้วเกลี่ยขึ้น ลงสีที่เข้มที่สุดตามแนวชิดขอบตาอีกครั้งและเกลี่ยให้เรียบเนียน*

ถ้าอยากให้ดวงตาดูสวยคมชัดยิ่งขึ้น อย่าลืมเขียนขอบตาด้วย แต่ควรเป็นชนิดเค้กอายไลเนอร์ เพราะดูซอฟต์เป็นธรรมชาติมากกว่า และไม่ควรเขียนแบบตวัดปลายขึ้น เขียนสีดำเฉพาะขอบตาบนเท่านั้น ซึ่งจะลากให้เป็นเส้นเล็กที่สุดโดยแทรกเข้าไประหว่างขนตา ค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไป จากหัวตาจนถึงหางตาเท่า ๆ กัน และใช้แปรงเกลี่ยเพื่อไม่ให้เห็นเป็นเส้นขอบวาด ส่วนขอบตาล่าง ให้ใช้สีขาวเขียนที่ขอบตา โดยเขียนที่ขอบตาด้านใน อีกเทคนิคที่ทำให้ดวงตาดูมีเสน่ห์น่าค้นหามากยิ่งนั่นคือใส่ขนตาปลอม ซึ่งนิยมแซมขนตาแบบที่เป็นช่อ เพราะดูเป็นธรรมชาติมากกว่าเป็นแผง การดัดขนตาให้งอนเริ่มจากโคนไล่ขึ้นไปที่ปลายและปัดมาสคาร่าทั้งขนตาจริงขนตาปลอมพร้อมกัน วิธีนี้ทำให้ขนตาจริงกับขนตาปลอมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกัน ดูเป็นธรรมชาติ

ข้อมูลจาก : www.globalfashionreport.com, www.elearneasy.com

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้

เรื่อง การขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

ความหมายและความสำคัญของการขัดเกลาทางสังคม

เมื่อคนเราเกิดมายังไม่รู้ว่าอะไรถูกอะไรผิด สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ การที่จะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ก็ต้องเริ่มเรียนรู้จากบิดา มารดา ตั้งแต่การรับประทานอาหาร การเดิน การพูด การรักษาความสะอาดของตนเอง การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ทุกคนเพื่อที่จะได้มีการเจริญเติบโตมีวุฒิภาวะอย่างเต็มที่ นอกจากนี้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคมจะมีทั้งด้านที่เหมือนและแตกต่างกัน ดังนั้นจำเป็นต้องได้รับ***การขัดเกลาทางสังคม*** ตลอดเวลา เพราะเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ทั้งในด้านความเชื่อ ประเพณี คุณค่า บุคลิกภาพ กฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้ เพื่อให้คนในสังคมมีแนวทางในการประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่คนส่วนใหญ่ในสังคมปฏิบัติ

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อให้สมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์การดำรงชีวิต และสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมว่า “ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทางสังคมกับจิตวิทยา ซึ่งมีผลทำให้บุคคลมีบุคลิกภาพตามแนวทางที่สังคมต้องการ เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความเป็นคนโดยแท้จริง สามารถอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้อย่างราบรื่น”

สุพัตรา สุภาพ นักสังคมวิทยาชาวไทย ได้อธิบายเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคมไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทางสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อที่พัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองด้วย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สรุปได้ว่า ***การขัดเกลาทางสังคม*** หมายถึง การะบวนการที่คนเราเรียนรู้และซึมซับบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคมจากการสั่งสอนหรือการบอกกันโดยตรงและจากการสังเกตของตนเอง เพื่อปรับตัวให้สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และพัฒนาตนเองให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รวมทั้งเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

1. การขัดเกลาทางสังคมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ***การขัดเกลาขั้นปฐมภูมิ*** เป็นการขัดเกลาที่เริ่มเมื่อบุคคลกำเนิดมาเป็นสมาชิกของสังคม โดยครอบครัวจะทำการขัดเกลาให้เด็กใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. ***การขัดเกลาขั้นทุติยภูมิ*** เป็นการขัดเกลาทางสังคมที่ต่อจากการขัดเกลาขึ้นปฐมภูมิ คือ เมื่อคนได้เข้าไปติดต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคมแล้ว ก็มีโอกาสเกิดการเปลี่ยนฐานะหรือเปลี่ยนช่วงชั้นทางสังคมของตน และอาจจะมีค่านิยมหรือบรรทัดฐานทางสังคมที่แตกต่างจากช่วงชั้นทางสังคมของตน ซึ่งการขัดเกลาทางสังคมขั้นทุติยภูมิจะช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจ ยอมรับและสามารถปรับตัวให้เข้ากับชนชั้นใหม่ที่เกิดขึ้นได้

2. วิธีการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคมมี 2 วิธี ดังนี้

1) การขัดเกลาทางสังคมทางตรง เป็นการสั่งสอน อบรม ชี้แนะ แนวทางให้บุคคลประพฤติปฏิบัติโดยจงใจและเจตนา เพื่อให้บุคคลได้ถูกต้องตามระเบียบ แบบแผน และวางตัวได้เหมาะสมตามสถานการณ์นั้น ๆ การขัดเกลาทางสังคมโดยทางตรงจะเกิดขึ้นในครอบครัว โรงเรียน วัด เช่น การอบรมขัดเกลาที่พ่อแม่ให้กับลูกไม่ว่าจะสอนพูด สอนมารยาทในการรับประทานอาหาร และสอนให้เรียกพี่ น้อง ปู่ ย่า หรือ ครูอาจารย์จะสอน ความรู้และวิทยาการแก่นักเรียนในชั้นเรียน เป็นต้น ในกรณีนี้ผู้สอนและผู้รับจะรู้สึกตัว ในกระบวนการขัดเกลาเพราะเป็นการอบรมกล่อมเกลากันโดยตรง

2) การขัดเกลาทางสังคมโดยทางอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลที่จะได้รับการขัดเกลาจะได้รับจากการสังเกต การดูแบบอย่าง เรียนรู้จากหลักศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เรียนรู้จากการกระทำของผู้ใหญ่ เช่น การรับประทานอาหาร ด้วยช้อน ส้อม มารยาททางสังคม การอ่านหนังสือพิมพ์ การฟังวิทยุหรือ ดูโทรทัศน์ ตลอดจนภาพยนตร์ เป็นต้น ผู้รับจะเรียนรู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

โดยไม่ได้ตั้งใจ โดยสิ่งที่เรียนรู้จะค่อย ๆ ซึมซาบเข้าไปในจิตใต้สำนึกว่าสิ่งนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ และจะไม่ยอมรับ หากกระทำในสิ่งที่แปลกแยกออกไป การขัดเกลาทางสังคมทางอ้อมจะครอบคลุมไปถึง การอ่านนวนิยาย หนังสือ การเข้าร่วมในกลุ่มเพื่อนฝูงและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการปรับตัวและพัฒนาบุคลิกภาพ

3. องค์กรที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมนี้เกิดขึ้นในทุกองค์กรทางสังคมในการอบรมกล่อมเกลาให้สมาชิกใหม่ได้รับรู้และกระทำตามกฎเกณฑ์ของสังคม ในที่นี้ได้จำแนกองค์กรที่ทำหน้าที่นี้ดังนี้

1) ครอบครัว เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยเริ่มตั้งแต่วัยทารก ซึ่งครอบครัวจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอนสมาชิกให้เป็นพลเมืองดีปฏิบัติตามกฎเกณฑ์แบบแผนที่สังคมเป็นผู้กำหนด

2) โรงเรียน ภาระหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมต่อจากครอบครัว ก็คือ โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่สังคมจัดตั้งขึ้น เพื่อสั่งสอนความรู้ วิทยาการ และศีลธรรมจรรยา ตลอดจนการปรับตัวของเด็กในสังคมที่กว้างออกไปจากครอบครัว

3) กลุ่มเพื่อน เมื่อเราเติบโตขึ้นและเข้าสังคมกับเพื่อน ๆ ก็จะได้รับการขัดเกลาทางสังคมในหมู่เพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกันซึ่งมาจากต่างครอบครัว กฎระเบียบของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อนกันนี้ย่อมแตกต่างจากกลุ่มอื่น เพราะการคบกันเป็นเพื่อนย่อมมีบุคลิกบางประการคล้ายคลึงกัน เช่น รสนิยม ความคิดเห็นหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่แตกต่างกันมากนัก เป็นต้น จึงจะสามารถเข้ากันได้ดี อย่างไรก็ตาม สมาชิกบางคน กลุ่มอาจมีความแตกต่างกันในบางอย่าง แต่ก็สามารถปรับตัวเข้าหากันและเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน

4) สถาบันศาสนา ดังที่กล่าวในเรื่องสถาบันศาสนาในข้างต้นแล้วว่าศาสนาเป็นสิ่งยึดเหนียวจิตใจของสมาชิกในสังคม ศาสนาทุกศาสนามีข้อกำหนดให้คนในสังคมเป็นคนดี มีศีลธรรม และให้อยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างเป็นสุข ดังนั้น สถาบันศาสนาจึงมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ศาสนิกชนของแต่ละศาสนา ประพฤติตนเป็นคนดีในกรอบของสังคมนั้น โดยเป็นองค์กรหลักที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่สมาชิกในสังคม

5) สื่อมวลชน ในปัจจุบันสื่อมวลชนเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมาก ในลักษณะของการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ ศิลปะ ขนมธรรมเนียมประเพณีตลอดจนกฎระเบียบทางสังคมทุกหมู่เหล่า ซึ่งกระทำกันอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว โดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ทำให้คนในสังคมได้เรียนรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมของตนเอง และทั่วโลกได้กว้างขวางมากมายยิ่งขึ้น

นอกจากองค์กรที่กล่าวมานี้ ยังมีองค์กรอื่นอีกมากมายที่ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคมให้กับเด็กและสมาชิกของสังคม เช่น กลุ่มเพื่อนร่วมงาน กลุ่มสตรี กลุ่มสหภาพแรงงาน กลุ่มองค์กรทางอาชีพ เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ต่างมีกฎระเบียบของตนเองที่กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในสังกัดปฏิบัติตามระเบียบ ทำให้สมาชิกได้เรียนรู้ถึงการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม อันเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพและการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มองค์กรนั้น ๆ ทั้งในและนอกเวลาทำงาน

ที่มา กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. พิมพ์ครั้ง ที่ 5 หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4- 6 . กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรเจริญทัศน์จำกัด, 2553.

ที่มา ธวัช ทันโตภาส และคณะ หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน หน้าที่พลเมืองและการดำเนินชีวิตในสังคม ม. 4- 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขึ้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 . กรุงเทพ: วัฒนาพานิช สำราญราษฎร์ , 2553.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อันเป็นผลมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ปัจจัยเหล่านี้ยังผลให้ความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนไป ทำให้สถานภาพและบทบาทแปรเปลี่ยนไปด้วยไปด้วย ซึ่งจะส่งผลกระทบให้สถาบันทางสังคมโครงสร้างทางสังคม บรรทัดฐานและค่านิยมเคลื่อนคล้อยตามไป ในที่สุดระบบสังคมทั้งหมดก็จะเคลื่อนไปสู่รูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมในขณะเดียวกัน ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และศาสนาของสังคมเปลี่ยนไปก็จะส่งผลให้ระดับล่างหรือความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยเช่นกัน

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย

1) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ของคนที่เกิดขึ้นในระบบสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเป็นผลให้โครงสร้างและหน้าที่ของสถาบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น การเปลี่ยนแปลงขนาดของชุมชนมีผลทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ เดิมทีความสนิทสนมกันเมื่อชุมชนขยายความสัมพันธ์ก็เริ่มเหินห่าง หรือการเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพและบทบาทของคนในสังคม เช่น สตรีและเด็กมีบทบาทและฐานะทางสังคมสูงขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งของหรือแนวความคิด ความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น วัตถุสิ่งของ ค่านิยมบรรทัดฐานทางสังคม ฯลฯ ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ได้แก่ ชาวบ้านหันมาใช้เครื่องจักร แม่บ้านหันมาใช้เครื่องซักผ้า

3) การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไทยปัจจุบัน

ปัจจุบันเป็นช่วงที่อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกมีมากขึ้นทั้งในด้านความคิด ความเชื่ออุดมการณ์ ค่านิยม และทัศนคติต่าง ๆ เช่น ในด้านครอบครัวมีการวางแผนครอบครัว เน้นการมีลูก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบมีคุณภาพมากกว่าปริมาณ สามีภรรยามีความเท่าเทียมกันมากขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์ของครอบครัวโดยเฉพาะในเมืองไม่แน่นแฟ้นเหมือนแต่เดิม เพราะผู้หญิงออกไปทำงานนอกบ้าน ลูกต้องอยู่กับผู้ช่วยแม่บ้านทำให้ความผูกพันหรือใกล้ชิดลงลง และมีข้อน่าสังเกตว่าสถานภาพของสตรี เด็กและเยาวชนสูงขึ้น ในขณะที่สถานภาพของผู้อาวุโสต่ำลง หรือความมั่นคงของครอบครัวลดน้อยลงไปกว่าแต่ก่อน อัตราการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้น

4) สังคมไทยในยุคโลกาภิวัฒน์

สังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมโลกาภิวัฒน์ คือ กำลังเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ความเป็นสากลภายใต้อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก อันมีกระแสหลักอยู่ที่ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมบริโภค ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการติดต่อผ่านระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต จึงมีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนี้

(1) ผลดี

1. สังคมไทยจะมีความทันสมัยเป็นสากลและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก
2. คนไทยจะได้ใช้เทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่สะดวกสบายมากขึ้น
3. สังคมไทยจะก้าวทันโลก มีความเข้าใจร่วมกันผ่านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลและถ่ายทอดองค์ความรู้จากชาติตะวันตกได้เร็วขึ้น

(2) ผลเสีย

1. สังคมไทยจะกลายเป็นสังคมบริโภคนิยมอันจะนำไปสู่ค่านิยมบริโภคสินค้าต่างชาติทำให้ขาดดุลการค้า พึ่งพาตนเองน้อยลง เป็นทาสทางเทคโนโลยี
2. ความเป็นเอกลักษณ์ทางสังคมวัฒนธรรมทั้งภาษา ค่านิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะถูกอิทธิพลของต่างชาติครอบงำ

แนวโน้มสังคมไทยปัจจุบันและอนาคต

แนวโน้ม คือ ทิศทางหรือเป้าหมายในบางสิ่งบางอย่างที่หวังจะให้มีขึ้นหรือเกิดขึ้น สำหรับแนวโน้มของปรากฏการณ์ทางสังคม ดูได้จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แนวโน้มสังคมไทยในปัจจุบันและอนาคตอย่างกว้าง ๆ อาจจะพิจารณาได้จากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองไทย ดังนี้

1) **ด้านเศรษฐกิจ** มีดังนี้

(1) เมืองกับชนบทจะแตกต่างกันมากขึ้นทางด้านรายได้ของประชาชน

(2) เสียเปรียบดุลการค้าต่อเนื่องเนื่องจากการนำเข้าวัสดุอุปกรณ์

(3) แรงงานภาคเกษตรกรรมจะไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น เพราะค่าแรงได้สูงกว่าการทำเกษตรกรรม

(4) ชาวชนบทจะมีที่ดินทำกินลดลง

(5) ก้าวสู่ความเป็นอุตสาหกรรมใหม่ (นิกส์) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเกษตรกรรมที่ทำเพื่อพอกินพอใช้เป็นการผลิตเพื่อการค้า

(6) มีการใช้เครื่องจักรกลมากขึ้น เป็นการใช้เครื่องจักรในการทำเกษตรแทนแรงงานเดิม ในวงการอุตสาหกรรมก็มีการใช้เครื่องจักรในโรงงานขนาดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงงานขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่

(7) มีการทำงานที่ต้องใช้ทักษะ เป็นการพัฒนาความชำนาญเฉพาะด้าน

(8) มีการสื่อสารคมนาคมและการขนส่งสมัยใหม่ที่อาศัยเทคโนโลยีระดับสูง

2) ด้านสังคม มีดังนี้

(1) มีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น เน้นบุคคลมากกว่าเรื่องของส่วนรวม

(2) หญิงไม่ต้องพึ่งพาผู้ชายมากขึ้น เพราะมีรายได้เลี้ยงตัวได้ไม่ต้องหวังให้ชายเลี้ยงดูเหมือนแต่เดิม

(3) ครอบครัวแตกแยกมากขึ้น เนื่องจากมีความเป็นตัวของตัวอง ประกอบกับชายหญิงในปัจจุบันทำงานนอกบ้านมากขึ้น มีสิ่งเย้ายวนในรอบด้านจนอาจทำให้ประพฤติผิดไป หรือไม่ค่อยมีเวลามาสนใจในปัญหาต่าง ๆมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

(4) วัยรุ่นทั้งในเมืองและชนบทมีพฤติกรรมที่ผิดไปจากเดิม โดยอาจจะออกมารูปใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ดื่มสุรายาเมา ติดยาเสพติด คบเพื่อนไม่ดี

(5)นิยมการดำรงชีพแบบตะวันตกทั้งในด้านความเป็นอยู่ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน อาหารการกิน เครื่องทุ่นแรง

(6) ยังยึดไสยศาสตร์ เชื่อถือโชคลางในกลุ่มผู้มีการศึกษาน้อย เพราะภาวะเศรษฐกิจที่แข่งขันกันแบบตัวใครตัวมัน มือใครยาวสาวได้สาวเอา ทำให้เกิดความเครียดง่าย คนไม่น้อยจึงต้องหาสิ่งที่ทำให้ตนสบายใจ เช่น นิยมรดน้ำมนต์ ตะกรุด ฤกษ์ยาม

(7) มีค่านิยมที่สร้างปัญหาเนื่องจากประโยชน์เป็นที่ตั้ง เช่น เห็นแก่เงิน เชื่อถือโชคลาง นิยมของใช้จากต่างประเทศ

(8) ศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรม มีแนวโน้มเสื่อมทรามลง

3) ด้านการเมือง มีดังนี้

(1) ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง มากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ออกเสียงเลือกตั้ง การเป็นผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกในเขตกรุงเทพมหานคร

(2) มีความเป็นประชาธิปไตย ประชาชนมีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์การเมืองมากกว่าเดิมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เดินขบวน จัดกลุ่มอภิปราย เขียนท้วงติงตามหน้าหนังสือพิมพ์

(3) ขาดการกระตุ้นให้มีการสร้างผู้นำอย่างแท้จริง เพราะคนไทยลืมง่าย ประกอบกับไม่ค่อยมีภัยธรรมชาติ สภาพความสงบสุขทำให้คนไทยมีนิสัยวางเฉยไม่ค่อยสนใจ รัฐจะทำอย่างไรตนไม่เกี่ยว

(4) เป็นนักปฏิบัติมากกว่านักอุดมการณ์ ความไม่พอใจเป็นอารมณ์มากกว่าอุดมการณ์ สังคมไทยรักเอกราชและเทิดทูนองค์พระมหากษัตริย์อย่างสูง

(5) คนมีฐานะจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าคนยากจน เนื่องจากมีทรัพย์สิน มีเงิน มีพรรคพวก มีโอกาสมากกว่า

แนวโน้มของสังคมไทยทั้ง 3 ประการที่กล่าวก็เป็นปัญหาที่ถ้าไม่หาหนทางแก้ไข ก็อาจจะสร้างปัญหาจนเป็นอุปสรรคต่อการก้าวสู่ความเป็นอุตสาหกรรมใหม่ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

เมื่อความสัมพันธ์ของคนในสังคมเปลี่ยนไป สถาบันทางสังคมย่อมแปรเปลี่ยนไปด้วยซึ่งจะกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงในสถาบันของสังคม ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

สถาบันครอบครัวไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมค่อนข้างมาก เพราะวิถีชีวิตแบบใหม่ของโลกปัจจุบันที่สลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวบางครอบครัวที่ไม่มีเวลาให้กันขาดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เช่น พ่อแม่ต้องออกไปทำงานแต่เช้ากว่าจะกลับมาก็เป็นเวลาเย็น หรืออาจกลับในขณะที่ลูกเข้านอนแล้ว เป็นต้น ทำให้การทำหน้าที่ในการเลี้ยงดูและการอบรมสั่งสอนลูกมีน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจุบันครอบครัวที่ต้องแยกกันอยู่ และไม่มีเวลาให้แก่กันมีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ จึงทำให้จำนวนครอบครัวแตกแยก อย่าร้าง และการใช้กำลังทำร้ายกันในครอบครัวมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน่าวิตก ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมไทยเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน การขาดความมั่นคงในชีวิตและสุขภาพ การแข่งขันในด้านต่าง ๆ ทำให้สมาชิกครอบครัวได้รับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในทางตรงกันข้ามสถาบันครอบครัวก็เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าในอดีตมากเช่นกัน กล่าวคือ สมาชิกครอบครัวมีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีอาหารและเครื่องอุปโภค บริโภคพร้อมมูล ได้รับการศึกษาเล่าเรียน และมีความคาดหวังในชีวิตที่สูงขึ้น ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีลักษณะเป็นเหตุเป็นผลและมีความเป็นประชาธิปไตย เพราะสมาชิกต่างให้ความเคารพนับถือต่อกันและกัน

2. สถาบันการศึกษา

ได้มีการพัฒนาขึ้นตามแบบตะวันตก นับตั้งแต่รัชกาลที่ 5 – 6 ก่อนหน้านี้การศึกษาได้เริ่มต้นขึ้นจากบ้านหรือครอบครัว จากนั้นก็ส่งลูกหลานไปเรียนรู้จากวัด ปัจจุบันมีการจัดตั้งสถานศึกษาเพื่ออบรมสั่งสอนลูกหลาน โดยผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรง คือ ครู อาจารย์ ทำให้คนได้เรียนรู้ศิลปวิทยาการในแขนงต่าง ๆ และเทคโนโลยีทันสมัยก้าวไกลกว่าอดีตมาก

<u>**การเจริญเติบโตของการเรียนรู้ ก่อให้เกิดการปรับปรุงการศึกษาของไทย ดังนี้**</u>

1) ด้านปรัชญา

โดยเน้นให้เด็กเรียนรู้เป็นสำคัญ เป็นศูนย์กลางของการศึกษา มีการวิจัยและพัฒนาการเรียนรู้ ภูมิปัญญาและสภาพของท้องถิ่น เพื่อนำมาต่อยอดการศึกษาไทยก้าวหน้า ยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2) ด้านโอกาสทางการศึกษา

มีการสร้างสถานศึกษาทุกระดับมากมายทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ มีโรงเรียนชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ส่วนระดับอุดมศึกษาก็มี การจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นใหม่หลายแห่ง รวมทั้งขยายวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยออกไปตามจังหวัดต่าง ๆ ในขณะที่มีการเรียนการสอนในสาขาวิชาหลากหลายมากขึ้น

ยิ่งในปัจจุบันการศึกษาได้ขยายขอบเขตกว้างไกล โดยผ่านทางสื่อและอินเทอร์เน็ต ทำให้คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา และรับรู้ข้ามพรมแดนภายในเวลาอันรวดเร็วก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลต่อสังคมที่คนไทยจะสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม การศึกษาในปัจจุบันของไทยยังขาดการแก้ไขที่จะทำให้นักเรียน เรียนรู้โดยการใช้ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งจะเป็นการสร้างสรรค์มากกว่าการเรียนโดยการท่องจำ ลักษณะเช่นนี้ทำให้การศึกษาในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จไม่มากนัก โดยเฉพาะการหันไปเรียนกวดวิชาเพื่อสอบเข้าในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันแก้ไขในปัจจุบัน

3. สถาบันศาสนา

ปัจจุบันศาสนามีบทบาทสำคัญต่อสังคมไทย เนื่องจากเป็นศูนย์รวมทางใจ และก่อให้เกิดความสุขเมื่อปฏิบัติตามศีล สมาธิ และปัญญา สร้างความกลมเกลียวและความรักสามัคคีต่อกันในกลุ่ม อนึ่งการยึดหลักตามแนวคำสอนในศาสนาทำให้ผู้คนมุ่งสร้างความดีงามและประพฤติปฏิบัติตามกรอบศีลธรรม ทำให้สังคมมีความสงบสุข ราบรื่นในชีวิตประจำวัน

การมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา ทำให้คนไทยไม่มีความรู้สึกบีบคั้นว่าต้องนับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง อิสรภาพในการเลือกนี้เองทำให้สังคมไทยไร้ปัญหาด้านความขัดแย้งทางด้านศาสนาเพราะการยอมรับความแตกต่างและเป็นมิตรร่วมกันได้แม้จะนับถือคนละศาสนาก็ตาม นอกจากนี้ในระดับชุมชน ผู้คนต่างเลือกเคารพบูชาและทำพิธีกรรมในลัทธิความเชื่อพื้นบ้าน เช่น ผีมด ผีเม็ง ศาลพระภูมิเจ้าที่ คนทรง ผีปู่ตา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังมีคนบางกลุ่มที่ลุ่มหลงลัทธิความเชื่อและใช้ความเชื่อไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เช่น การขอเลขหวย การทำไสยศาสตร์เพื่อให้ได้รับสิ่งที่ประสงค์ เป็นต้น ลักษณะดังนี้ไม่ก่อ ให้เกิดผลดีในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพราะเป็นการทำให้เกิดความหลงเชื่อ ความเชื่อที่งมงายไร้เหตุผลซึ่งตรงกันข้ามกับคำสอนของศาสนาที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

นั่นหมายความว่า หากประสงค์จะได้ในสิ่งที่ดีงามและพึงประสงค์ ก็ต้องทำงานอย่างสุจริตจึงจะได้รับสิ่งนั้นมิใช่มาบนบานเซ่นไหว้แล้วจะได้รับสิ่งที่ต้องการ

ปัจจุบันศาสนาและลัทธิความเชื่อได้สัมพันธ์กับสถาบันทางสังคม ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาประเทศ การศึกษา การแพทย์และสาธรณสุข ดังจะเห็นว่ามีวัดหรือศาสนสถานหลายแห่งที่เป็นสถานบำบัดยาเสพติด เป็นสถานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นสถานศึกษาด้านศีลธรรม และเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน เป็นต้น

4. สถาบันทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจของไทยปัจจุบันมีความแตกต่างและสลับซับซ้อนขึ้น ในอดีตคนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตนำมาบริโภคในครัวเรือน และผลผลิตที่เหลือนำไปขาย แต่ในปัจจุบันการเกษตรกระทำขึ้นเพื่อการค้า หรือทำการแปรรูปเพื่อส่งต่อไปยังอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมก็มีการผลิตสินค้าหลากหลายชนิด ตั้งแต่อุตสาหกรรมในครัวเรือนจนถึงอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ส่วนในภาคบริการ งานในอาชีพนี้มีอยู่มากมายหลายชนิดทั้งในภาคราชการและเอกชน ก่อให้เกิดการแบ่งซอยอาชีพออกไปมากมาย งานบางอย่างก็ตัดตอนทำเป็นส่วน ๆ ก่อนที่จะประกอบรวมเป็นผลิตภัณฑ์เป็นชิ้น ทำให้มีการแบ่งงานที่สลับซับซ้อนขึ้น

การสร้างนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานในเมืองตามนโยบายของรัฐบาลก่อให้เกิดการอพยพเคลื่อนย้ายของแรงงานทั้งจากภายในประเทศ และจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาทำงาน การมาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากภายในพื้นที่ที่จำกัดก่อให้เกิดการสร้างมลภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษทั้งอากาศ น้ำ รวมทั้งปัญหาสังคมเมืองอื่น ๆ

ในทางตรงกันข้าม สถาบันทางเศรษฐกิจได้ทำให้คนไทยมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถนำเงินที่หาได้มาจับจ่ายใช้สอย ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาแก่ประเทศชาติอีกด้วย อนึ่ง การแข่งขันในด้านคุณภาพและปริมาณ ก่อให้เกิดการวิจัยพัฒนาเพื่อให้เกิดระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ อันก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ยิ่งสังคมเข้าสู่สหัสวรรษใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ การเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการเป็นไปอย่างไร้พรมแดน ทำให้ความเจริญกระจายข้ามแดนอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจให้ก้าวล้ำทันสมัยตลอดเวลา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สถานที่แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ นิยมจัดในห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์การค้า

5. สถาบันการเมืองการปกครอง

นับตั้งแต่สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครอง เมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา ได้ผ่านรูปแบบการปกครองประชาธิปไตย และการปฏิวัติรัฐประหารและรัฐบาลเผด็จการมาหลายยุคหลายสมัย จนกระทั่งในปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการเมืองทุกระดับ โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2540 ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนได้ให้สิทธิเสรีภาพ คงความเสมอภาคและความยุติธรรมแก่ปวงชนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากในอดีต

นอกจากการปกครองส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นแล้วภายในองค์กร องค์การ และสถาบันการศึกษาทุกระดับได้มีการส่งเสริมให้มีการอยู่ร่วมกันและจัดองค์กรเป็นแบบประชาธิปไตย

สำหรับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้นเราประสบกับปัญหาทางการเมืองมากมาย เช่น การใช้สิทธิเกินขอบเขต การใช้ประโยชน์จากช่องว่างของกฎหมาย เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาและข้อขัดแย้งในสังคม บางครั้งการกระทำนั้นยังผิดกฎศีลธรรมและจารีตประเพณีของสังคมด้วย

6. สถาบันนันทนาการ

ในปัจจุบันสถาบันนันทนาการได้แพร่ออกไปอย่างกว้างขวาง ทั้งในแง่ศิลปกรรม ศิลปะการแสดง และศิลปะทางด้านภาษา ศิลปกรรม ได้แก่ งานปั้น งานวาด การประดิษฐ์ตกแต่ง ศิลปะการแสดง ได้แก่ ลิเก รำวง ลำตัด ดนตรี ละคร ภาพยนตร์ ส่วนศิลปะทางด้านภาษา ได้แก่ นวนิยาย เรื่องสั้น โคลง กลอน ฉันท์ เป็นต้น อนึ่ง ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

และการกีฬาก็เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันนันทนาการนี้เช่นกัน และรวมไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักตากอากาศทั่วไป ปัจจุบันเกมส์คอมพิวเตอร์ และอินเตอร์เน็ตต่างก็ให้ความรู้ความเพลิดเพลิน ทำให้ผู้คนได้รับความบันเทิงในอีกรูปแบบหนึ่งเช่นเดียวกัน

แม้ว่าความบันเทิงและนันทนาการจะให้ความสุขแก่คนไทยทั่วไป แต่หากลุ่มหลงและใช้เกินขอบเขตจะก่อให้เกิดการเสียทรัพย์และสูญเสียเวลา รวมทั้งถูกดึงเข้าสู่แหล่งอบายมุข ดังนั้นเราจะต้องมีสติในการบริโภคหรือใช้สิ่งเหล่านี้ให้อยู่ในขอบเขต ใช้หลักเหตุและผล และคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ เพื่อมิให้หลงผิด จะทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

เกมส์คอมพิวเตอร์ และอินเตอร์เน็ต เป็นความบันเทิง และนันทนาการรูปแบบใหม่

ที่มา กระมล ทองธรรมชาติและคณะ. พิมพ์ครั้ง ที่ 5 หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 . กรุงเทพฯ: บริษัทอักษรเจริญทัศน์จำกัด, 2553.

อุทิศ จึงนิพนธ์สกุล คู่มือเตรียมสอบ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม. 4 .กรุงเทพฯ: บริษัท ไฮเอ็ดพับลิชชิ่ง, 2553.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม

เรื่อง ลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย เวลา 2 ชั่วโมง

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด / จุดประสงค์การเรียนรู้

2.**1 ตัวชี้วัด**

ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกปัจจัยที่สำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมได้
2. อธิบายลักษณะสังคมไทยและเปรียบเทียบลักษณะชุมชนชนบทและชุมชนเมืองได้
3. วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุและผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่สำคัญ

ของสังคมไทย

4. อภิปรายถึงบทบาทและหน้าที่ของตนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมที่สำคัญของไทย

3. สาระการเรียนรู้

3.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. โครงสร้างทางสังคม
   - การจัดระเบียบทางสังคม
   - สถาบันทางสังคม
2. ขัดเกลาทางสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3.2 สาระการเรียนรู้

1. แนวทางแก้ไขปัญหาของสังคมไทย
2. แนวทางพัฒนาสังคมไทย

4. สาระสำคัญ

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีกลุ่มชนหลายกลุ่มชาติพันธุ์ มาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีค่านิยมของสังคมไทยที่หลากหลายส่งผลให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง ส่งผลสถาบันทางสังคมแปรเปลี่ยนตามและเป็นผลก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมไทย และสังคมควรหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. การคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ความรับผิดชอบ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นนำ

1. ทบทวนความรู้เดิมเรื่อง ความหมายของคำว่า “ สังคม ” พร้อมยกตัวอย่างลักษณะที่เป็นสังคมกับลักษณะที่ไม่เป็นสังคมจากการดูภาพของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียนเรื่องสังคมไทย

2. ซักถามนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะชุมชนและลักษณะสังคมไทย

- ลักษณะชุมชนของนักเรียนมีลักษณะเป็นอย่างไร
- นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ขั้นสอนตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์	- สังคมไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร - อะไรเป็นสาเหตุทำให้สังคมเกิดปัญหา
2. กำหนดปัญหา/คำถาม	- ทำไมสังคมไทยเปลี่ยนแปลงแล้วก่อให้เกิดปัญหาสังคม
3. กำหนดหลักการหรือหลักเกณฑ์	- ปัญหาสังคมส่งผลกระทบอย่างไรต่อสังคมไทย
4. การพิจารณาแยกแยะ	3. นักเรียนศึกษาใบความรู้เรื่อง ลักษณะทั่วไปของสังคมไทยและลักษณะทั่วไปสถาบัน พื้นฐานในสังคมไทย จากนั้นครูใช้คำถามกระตุ้นความคิดนักเรียน ● สังคมไทย หมายถึง ● ปัจจัยที่กำหนดลักษณะสังคมได้แก่อะไรบ้าง ● สังคมไทยในชนบทมีลักษณะอย่างไร ● สังคมไทยในชุมชนเมืองมีลักษณะอย่างไร 3. แบ่งนักเรียนทั้งห้อง เป็น 2 กลุ่ม ให้ตัวแทนกลุ่มออกไปประจำที่กระดาน (สังคมเมือง – สังคมชนบท) ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มเสนอความแตกต่างของสังคมชนบทและสังคมเมือง โดยตัวแทนกลุ่มเขียนลงในแผนภูมิเวนน์ (Overlapping Circles Map) บนกระดาน 4. ให้สมาชิกทั้ง 2 กลุ่มร่วมกันนำเสนอความเหมือนของสังคมเมืองและสังคมชนบท ตัวแทนสมาชิกกลุ่มบันทึกลงในแผนภูมิ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	5. ให้นักเรียนทบทวนรายละเอียดเนื้อหาในแผนภูมิมีรายละเอียดส่วนใดที่ต้องแก้ไขหรือเพิ่มเติมร่วมกันปรับปรุงและแก้ไขให้สมบูรณ์โดยครูคอยช่วยเหลือเติมเต็ม จากนั้นนักเรียนบันทึกลงในสมุด 6. นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 7 กลุ่ม แต่ละกลุ่มเลือก ประธาน รองประธาน เลขานุการ ตำแหน่งละ 1 คน มอบหมายงานให้นักเรียนนำมาศึกษาในชั่วโมงต่อไป ได้แก้ การค้นหาข่าวที่เกี่ยวกับ ปัญหาสังคมไทย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว กลุ่มที่ 2 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา กลุ่มที่ 3 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนา กลุ่มที่ 4 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 5 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเมืองการปกครอง กลุ่มที่ 6 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันนันทนาการ กลุ่มที่ 7 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม 7. นักเรียนนั่งตามกลุ่มให้นำข่าวที่มอบหมายให้สืบค้นมาร่วมกันวิเคราะห์ โดยตัวแทนสมาชิกอ่านข่าวให้สมาชิกในกลุ่มฟัง จากนั้น ครู ใช้คำถามกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ดังนี้ • ชื่อข่าวที่นำมาวิเคราะห์ • ข่าวนั้นนำมาจากสื่อประเภทใด • ทำไมถึงตัดสินใจเลือกข่าวนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	8. นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ข่าวปัญหาสังคมไทยลงในใบงานโดยมีรายละเอียด ดังนี้ ● ชื่อข่าว ● ปัญหาสำคัญของข่าว ● ผลเสียต่อสังคม ● วิธีการแก้ปัญหา 9. ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ข่าวหน้าชั้นเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามและแต่ละกลุ่มเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มเพื่อน อย่างน้อย 1 วิธีการ 10. หลังจากทุกกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ข่าวจบทุกกลุ่มครูซักถามนักเรียน ดังนี้ ● จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข่าว ปัญหาที่มีความสำคัญซึ่งส่งผลกระทบที่เกิดความเสียหายต่อสังคมมากที่สุดคือปัญหาใด ● ทำไมนักเรียนคิดว่าเป็นปัญหานั้น ● หากปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไข คนในสังคมหรือสังคมจะได้รับผลกระทบอย่างไร ● ปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนหรือไม่ ● หากปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนส่งผลอย่างไร ● จากผลที่คาดว่าจะกระทบนักเรียนนักเรียนจะมีวิธีการแก้ไขปัญหาอย่างไรให้เหมาะสมกับสถานภาพและบทบาทของนักเรียน 11. มอบหมายให้นักเรียนศึกษาปัญหาในชุมชน คนละ 1 ปัญหา รายละเอียด ดังนี้ ● ชื่อชุมชนที่สำรวจ ● ปัญหาของชุมชน คือ.... ● ลักษณะของปัญหาเป็นอย่างไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	• ปัญหานั้นส่งผลกระทบต่อสมาชิกชุมชนอย่างไร • ชุมชนมีแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร • นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมนั้นอย่างไร • ผลที่คาดว่าจะเกิดหลังการแก้ไขปัญหา 12. มอบหมายนักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการจัดทำโครงงานเพื่อแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ตามหัวข้อของแต่ละกลุ่มโดยดำเนินการแก้ไขและเผยแพร่ให้กับนักเรียนภายในโรงเรียน และนำเสนอในชั่วโมงต่อไป
5. ขั้นสรุป/ตอบปัญหา	สังคมไทยมีองค์ประกอบที่มีลักษณะเฉพาะที่เชื่อมโยงคนไทยเข้าด้วยการมีปฏิสัมพันธ์กันแต่เมื่อมีปัจจัยที่ทำให้สังคมเปลี่ยนไปทำให้เกิดปัญหาในสังคมไทยที่ส่งผลกระทบต่อคนสังคม

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง ลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1 . สื่อการเรียนรู้

1. ข่าวเกี่ยวกับ “ ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมไทย ”
2. ใบความรู้เรื่อง “ ลักษณะทั่วไปของสังคมไทยและลักษณะทั่วไปสถาบันพื้นฐานสังคมไทย ”
3. ใบความรู้ เรื่อง “ ปัญหาสังคมไทย ”
4. แบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง “ สังคมไทยและปัญหาสังคมไทย ”

2.แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องสืบค้นข้อมูล
3. ชุมชนที่นักเรียนเป็นสมาชิก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

9. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. ประเมินผลงานการสำรวจปัญหาชุมชน
3. ตรวจแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. แบบประเมินผลงานการสำรวจปัญหาชุมชน
3. แบบตรวจแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่องลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

.....

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>กิจกรรม</u> ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

1. ให้นักเรียนพิจารณาปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมไทยว่า ปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อลักษณะสังคมไทยในอนาคตอย่างไร

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....

2. ในอนาคตสังคมไทยทั้งที่เป็นสังคมเมืองและสังคมชนบทจะมีลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจน วัฒนธรรม ค่านิยมเป็นอย่างไร

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....

3. ยกตัวอย่างพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาสังคมไทย วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไปปัญหานั้น

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. ให้เสนอแนวทางว่านักเรียนจะมีวิธีการใดที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทยอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมและเกิดค่านิยมที่ดีงามต่อไป

ตอบ

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม 1……

2……

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.	มีการปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน			
2.	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
3.	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
4.	ร่วมมือกันปรับปรุงงานและพัฒนางาน			
รวม				

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกณฑ์คุณภาพในการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์
เรื่องลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

ประเด็นคำถาม	ระดับสูง (3)	ระดับปานกลาง(2)	ระดับต่ำ(1)
1.ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมไทยว่า ปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อลักษณะสังคมไทยในอนาคตอย่างไร	ระบุปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดและมีผลกำหนดต่อของสังคมไทยในอนาคตได้อย่างถูกต้อง แสดงเหตุผลสนับสนุนอย่างสมเหตุสมผล และมีตัวอย่างประกอบ มีรายละเอียด	ระบุปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดและมีผลต่อลักษณะของสังคมไทยในอนาคตได้อย่างถูกต้อง อย่างสมเหตุสมผล	ระบุปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดและมีผลต่อของสังคมไทยในอนาคตได้ถูกต้อง แต่ยังไม่สมเหตุสมผล
2 . ในอนาคตสังคมไทยทั้งที่เป็นสังคมเมืองและสังคมชนบทจะมีลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจน วัฒนธรรมค่านิยมเป็นอย่างไร	ระบุแนวทาง วิธีการโดยเสนอความคิดเห็นข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงและใช้ เพื่อสนับสนุนได้	ระบุแนวทาง วิธีการโดยเสนอความคิดเห็นข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงและใช้ เพื่อสนับสนุนได้	ระบุแนวทาง วิธีการโดยเสนอความคิดเห็นข้อโต้แย้ง และข้อเท็จจริงและใช้ เพื่อสนับสนุนได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. ยกตัวอย่างพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาสังคมไทย วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหานั้น	ยกตัวอย่างโดยแสดงความคิดเห็นที่มีจุดยืนชัดเจน วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยมีเหตุผลสนับสนุน มีตัวอย่างประกอบและมีรายละเอียดช่วยให้เข้าใจความคิดนั้น ๆ	ยกตัวอย่างโดยแสดงความคิดเห็นที่มีจุดยืนชัดเจน วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยมีเหตุผลสนับสนุน มีตัวอย่างประกอบแต่ตัวอย่างนั้นๆ ยังไม่ช่วยสนับสนุนความคิดได้ชัดเจนนัก	ยกตัวอย่างโดยแสดงความคิดเห็น แต่จุดยืนนั้นไม่ชัดเจนและเหตุผลที่ยกมามีทั้งสนับสนุนและขัดแย้งความคิดทำให้จุดยืนอ่อนลง
4. ให้เสนอแนวทางว่านักเรียนจะมีวิธีการใดที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทยอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม	ใช้ความรู้นอกเหนือจากที่ได้เรียนมาเสนอแนวทางวิธีการที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่างหลากหลายวิธีและยกตัวอย่างประกอบ	ใช้ความรู้นอกเหนือจากที่ได้เรียนมาเสนอแนวทางวิธีการที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้อย่าง และยกตัวอย่างประกอบ	เสนอแนวทาง วิธีการที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาผสมผสานให้เข้ากับวิถีชีวิตการดำเนินชีวิตในสังคมไทยได้และยกตัวอย่างประกอบ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 - 12 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์พอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

แนวคำตอบ

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่อง ลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
1.	ให้นักเรียนวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมไทยว่าปัจจัยแต่ละด้านส่งผลต่อลักษณะสังคมไทยในอนาคตอย่างไร	ปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวกำหนดลักษณะสังคมไทยได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางทางวัฒนธรรม ซึ่งปัจจัยแต่ละด้านจะสนับสนุนซึ่งกันและกัน	ความจำ ความเข้าใจ
		ปัจจัยที่กำหนดลักษณะของสังคมไทยทั้ง สามด้าน ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การดำเนินชีวิตของคนไทยในอดีตเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อมทั้งสามด้านและยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันคนในสังคมไทยได้รับเอาวัฒนธรรมทางสังคมจากชาติตะวันตกทำให้เกิดการผสมผสานซึ่งจะส่งผลเกิดปัญหาสังคมไทยในอนาคต	การนำไปใช้
		จากพิจารณาสังคมไทยนอกปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมแล้ว หากพิจารณาสังคมไทยแล้ว สังคมไทยมีองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อสังคมไทยในอนาคต เช่น การเกิดทุนสถาบัน	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
		พระมหากษัตริย์ การนับถือพระพุทธศาสนา สังคมเกษตรกรรม การรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลาง ลักษณะการแบ่งชนชั้นโดยความรู้ความสามารถ ประชากรส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ การมีโครงสร้างทางสังคมแบบหลวม ๆ	
2.	ในอนาคต สังคมไทยทั้งที่เป็นสังคมเมืองและสังคมชนบทจะมีลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนวัฒนธรรม ค่านิยม เป็นอย่างไร	สังคมเมืองและสังคมชนบท ทั้งสองระบบนี้เป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ และวิถีชีวิต ของคนในสังคมไทยซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงน้อย จะเปลี่ยนแปลงน้อยจะเปลี่ยนแปลงเฉพาะ ผู้อยู่ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงคน กลุ่มน้อย ของสังคมไทย เพราะประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบททำ การเกษตร ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีมีการศึกษา น้อยฐานะยากจน ไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นใหม่ ๆ ยึดถือเงินตรา เกีย รติ อำนาจ มีโครงสร้างของชนชั้นยกย่องความเป็นเจ้าคนนายคน ยึดบุคคลเป็นหลัก ยกย่องผู้อาวุโส	ความจำ ความเข้าใจ
		เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างหลากหลายแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ยังเป็นสถาบันหลักในการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันในสังคม	การนำไปใช้
		สังคมชนบทไทยมีความคล้ายคลึงกันของแบบแผนสังคมและ แบบแผน ของ วัฒนธรรมขั้นพื้นฐาน สภาพความเป็นอยู่มีความคล้ายคลึงกันเป็นอันมาก การรวมตัวของสังคมชนบทจึงเป็นการรวมตัวอย่างเหนียวแน่น สังคมเมืองจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไปด้วยกันเหมือนเครื่องจักร หากสิ่งใดหยุดชะงักสังคม	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
		เมืองจะประสบความยุ่งยากทันที สังคมเมืองกับสังคมชนบท มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ต้องพึ่งพาอาศัยกัน สังคมชนบทผลิตและส่งอาหาร ตลอดทั้งผลิตผลทางการเกษตรให้แก่สังคมเมือง รวมทั้งขายแรงงานให้แก่สังคมเมือง ในขณะเดียวกันสังคมเมืองก็เป็นตลาดขายผลิตผลทางการเกษตรเป็นแหล่งผลิตทางอุตสาหกรรม ส่งผลิต ผลทางอุตสาหกรรมขายให้แก่สังคมชนบท เป็นแหล่งความรู้ทางเทคโนโลยีให้แก่สังคมชนบท	
3.	ยกตัวอย่างพฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาสังคมไทย วิเคราะห์สาเหตุ ผลกระทบ และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหานั้น	พฤติกรรมของเยาวชนไทยที่ทุกฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาสังคม เช่น ดื่มเครื่องดื่มมึนเมา ทะเลาะวิวาท ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เที่ยวสถานบันเทิง มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม	ความจำ ความเข้าใจ
		พฤติกรรมของเยาวชนไทยที่หลาย ๆ ฝ่ายมองว่าก่อให้เกิดปัญหาสังคม เช่น การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เยาวชน ซึ่งเป็นวัยที่พร้อมรับและปรับเปลี่ยนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว	การนำไปใช้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
		ถูกมองว่าเป็นกลุ่มบุคคลที่สร้างปัญหาซึ่งหากครอบครัวและบุคคลที่เกี่ยวข้องสร้างความเข้าใจกับธรรมชาติของวัยและดูแลส่งเสริมให้ในแนวทางที่ถูกต้อง พฤติกรรมดังกล่าวก็จะไม่เป็นปัญหาของสังคมอีกต่อไป	
		พฤติกรรมของเยาวชนไทยที่หลาย ๆ ฝ่ายมองว่าเป็นปัญหาของสังคมไทย เช่น การยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอีกทั้ง เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การรับวัฒนธรรมของชาติอื่น รวมถึง สถาบันสื่อและธุรกิจต่าง ๆ ที่มุ่งเน้น แต่ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อเยาวชน ดังนั้นการแก้ปัญหาดังกล่าว ควรเริ่มตั้งแต่ บุคคล สถาบัน หน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันสร้างพัฒนาสังคม สร้างค่านิยม และรณรงค์ให้คนในสังคมเข้มแข็งทางด้านจิตใจ	การวิเคราะห์
4.	ให้เสนอแนวทางว่านักเรียนจะมีวิธีการใดที่จะรับเอาความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามา	วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่คงที่หรือใช้เฉพาะในสังคมหนึ่งเท่านั้น ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งคมนาคม ทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่หรือการกระจายทางวัฒนธรรม	ความจำ ความเข้าใจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
	ผสมผสานให้เข้ากับวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทยอย่างไรจึงจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสังคม	ถึงแม้มนุษย์จะรู้ว่าเราอาจจะถูกคุกคามจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยี แต่ก็มิอาจที่จะปฏิเสธมันได้ เมื่อเราเปิดใจที่รับเทคโนโลยี สังคมก็จะต้องมีการควบคุมการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม ถึงแม้มนุษย์จะรู้ว่าเราอาจจะถูกคุกคามจากวิวัฒนาการของเทคโนโลยี แต่ก็มิอาจที่จะปฏิเสธมันได้ เมื่อเราเปิดใจที่รับเทคโนโลยี สังคมก็จะต้องมีการควบคุมการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม	การนำไปใช้
		วัฒนธรรมที่มีมาตั้งแต่อดีตกับความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสมัยใหม่ จะค่อย ๆ กลืนวัฒนธรรมความเป็นอยู่ไปอย่างช้า ๆ เมื่อเรานำเทคโนโลยีนั้นมาใช้ ปัจจุบันเกิดความล้มเหลวในการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมกับการนำออกมาใช้ให้สอดคล้องกับสังคมโดยกว้าง ซึ่งจะนำปัญหาต่าง ๆ มาสู่สังคม นอกจาก IT จะมีผลกระทบทั้งในด้านบวกและลบแล้ว การนำ IT มาใช้หรือบริโภค IT ใหม่ ๆ ยังส่งผลกระทบต่อประเทศชาติด้วย เช่น การใช้ IT ตามกระแสแต่ขาดความจริงจัง อาจทำให้เสียเงินลงทุนโดยเปล่าประโยชน์ และขาดดุลการค้าให้กับต่างชาติเพราะต้องนำเข้าสินค้าเหล่านั้น แต่ถ้าหากเราไม่ก้าวตามเทคโนโลยี ก็อาจส่งผลให้เรารู้ไม่เท่าทันประเทศอื่น ล้าหลัง หรือเป็นผู้ด้อยพัฒนาได้เช่นกัน	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการจัดกิจกรรม

……
……
……
……

ปัญหาและอุปสรรค

……
……
……
……

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา

……
……
……
……

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่สอน.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

……
……
……
……

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง ลักษณะทั่วไปของสังคมไทยและลักษณะทั่วไปสถาบันพื้นฐานในสังคมไทย

1. ลักษณะทั่วไปของสังคมไทย

เมื่อกล่าวถึงสังคม เราจะต้องนึกถึงคนกลุ่มที่มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณแห่งหนึ่ง และมีการติดต่อสัมพันธ์หรือกระทำโต้ตอบกันทางสังคมไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดเป็นสังคมขึ้นมา ในกรณีของสังคมไทย คนไทยจะอาศัยอยู่ร่วมกันบนอาณาบริเวณที่เรียกว่า “ สุวรรณภูมิ ” มีการติดต่อสัมพันธ์ต่อกันด้วยการสร้างวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและมีกฎเกณฑ์ทางสังคมที่ทำให้คนไทยประพฤติปฏิบัติตามเพื่อสมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข

ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดลักษณะของสังคมไทย

ลักษณะของสังคมไทยที่เคยเป็นอยู่ในอดีตและกำรงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เป็นผลมาจาก สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม ซึ่งสามารถแบ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. **สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ** สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ พืชพรรณธรรมชาติ สัตว์ป่า แร่ธาตุ สังคมไทยตั้งอยู่ที่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีฝนตกชุก ประชากรส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกี่ยวกับเกี่ยวกับการเพาะปลูก ซึ่งการเพาะปลูกนี้เองเป็นตัวกำหนดโครงสร้างให้สังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชากรจึงผูกพันอยู่กับสภาพลมฟ้าอากาศ ฤดูกาล และปัจจัยต่าง ๆ ทางธรรมชาติ การทำนาในฤดูฝน การแห่นางแมวเพื่อขอฝน ประเพณีการทำขวัญข้าว
2. **สภาพแวดล้อมทางสังคม** สภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สังคมอื่น ๆ ที่อยู่ล้อมรอบสังคมไทย หรือสังคมใด ๆ ที่สังคมไทยติดต่อสื่อสารคบหาสมาคมด้วย เช่น สังคมจีน สังคมอินเดีย สังคมเขมร สังคมลาว สังคมญี่ปุ่น สังคมเกาหลี หรือสังคมตะวันตก ซึ่งลักษณะของสังคมต่าง ๆ ล้วนแต่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยมาน้อยแตกต่างกันไป เช่น สภาพชีวิตความเป็นอยู่บางประการ ภาษาพูด อาหารการกินของชาวไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีถิ่นฐานอยู่ทางแถบริมแม่น้ำโขง ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมลาว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หรือลักษณะการแต่งกาย ลักษณะการสร้างบ้านเรือนในปัจจุบันนี้ก็ได้รับอิทธิพลมาจากสังคมตะวันตก

3. **สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม** วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของสังคมไทย ส่วนหนึ่งเป็นวัฒนธรรมที่เราประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาเอง แต่อีกส่วนหนึ่งเรารับเอามาจากวัฒนธรรมภายนอกมาผสมผสาน วัฒนธรรมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทยเป็นอันมาก ก็คือ วัฒนธรรมขอม วัฒนธรรมจีน วัฒนธรรมอินเดีย โดยเฉพาะในเรื่องของภาษา ศาสนา ศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ ตัวอย่าง เช่น การไหว้ เป็นวัฒนธรรมไทยที่เราได้รับมาจากวัฒนธรรมอินเดียแต่เรานำมาประยุกต์ดัดแปลงให้เหมาะสม จนมีลีลานุ่มนวลสวยงาม ในปัจจุบันวัฒนธรรมตะวันตกก็มีอิทธิพลต่อลักษณะของสังคมไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องสภาพชีวิตความเป็นอยู่ วิทยาการ และการแต่งกาย

แต่หากพิจารณาอย่างละเอียดถึงองค์ประกอบที่ทำให้เราเรียกกันว่า **สังคมไทย** จะสามารถพิจารณาได้ดังนี้

1) เป็นสังคมที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ สังคมไทยเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่โบราณ เนื่องจากสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ ซึ่งก่อให้เกิดความรักสามัคคี และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในสังคมในปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์มีส่วนช่วยสร้างสรรค์ของสังคมไทยให้เจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระมหากรุณาธิคุณ และพระกรุณาธิคุณของพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ที่เป็นองค์ประกอบพระราชกรณียกิจด้านต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติแทบทั้งสิ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชนชาวไทยทุกหมู่เหล่า

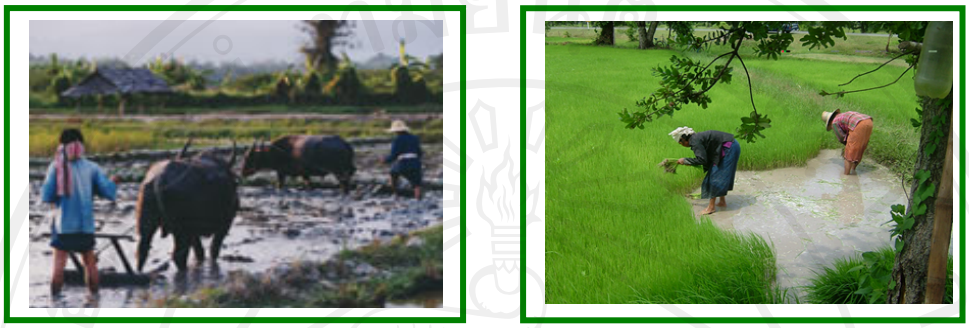
2) เป็นสังคมที่มีพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลัก พระพุทธศาสนามาประดิษฐานในประเทศไทยตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ประกอบกับคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นคำสอนที่มีความสอดคล้องกับอุปนิสัย ที่มีปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สงบ และสมถะ ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองในประเทศไทย ทั้งนี้จะเห็นได้จากศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่สำคัญของคนไทยล้วนมีความเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา

3) เป็นสังคมที่มีการแบ่งชนชั้น แม้ว่าสังคมไทยจะมีการแบ่งชนชั้น แต่ก็ไม่ได้แบ่งอย่างตายตัวเหมือนสังคมอื่น เช่น การแบ่งชนชั้นตามระบบวรรณะของชาวอินเดีย เป็นต้น ยึดถือเอาสีผิวและสถานภาพโดยกำหนดเป็นเกณฑ์ เป็นต้น แต่สังคมไทยจะยึดถือการแบ่งชนชั้น โดยดูที่ความสามารถ ซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด กล่าวคือ หากมีความรู้ดี การศึกษาดีก็สามารถเลื่อนชั้นทางสังคมได้ นอกจากนี้สังคมไทยยังยึดสถานภาพ ทรัพย์ เกียรติยศ อาชีพ การศึกษา อำนาจ และคุณงามความดีเป็นเกณฑ์ในการจัดสถานภาพทางชนชั้นของบุคคล

4) เป็นสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ทำไร่ ทำสวน สังคมไทยจึงเป็นสังคมที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่แสดงออกทางความเชื่อ ค่านิยม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีความสัมพันธ์กับ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อาชีพเกษตรกรรม และธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกร ของสังคมไทยยังเป็นปัญหาที่สำคัญในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ

การทำนาแบบดั้งเดิมยังเป็นที่นิยมของเกษตรกรไทย

5) เป็นสังคมที่รวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลาง อำนาจส่วนกลางหรืออำนาจการปกครองมีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ซึ่งถือเป็นศูนย์รวมของประเทศทุก ๆ ด้าน การกระจายความเจริญสู่การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างลำบาก ทั้งนี้เพราะกิจการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม มารวมอยู่ที่เมืองหลวงเป็นหลัก ซึ่งมีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมในปัจจุบัน

6) เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมเปิด จึงรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามามากมาย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยม และกระแสยุคโลกาภิวัฒน์ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมขึ้น ซึ่งค่านิยมบางอย่างถือเป็นอันตรายต่อระบบความคิด ความเชื่อของสังคมไทย

7) เป็นสังคมที่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ หากเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศไทยยังถือว่าประชากรส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะในสังคมชนบท ประชากรจะจบการศึกษาระดับประถมเป็นส่วนใหญ่ ทำให้อุปสรรคต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่สำคัญของประเทศ เช่น อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

8) เป็นสังคมที่มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ สาเหตุที่เป็นสังคมที่มีโครงสร้างแบบหลวม ๆ นั้น เนื่องมาจากคนในสังคมไทยไม่ค่อยเคารพในระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่สังคมวางไว้ มักฝ่าฝืนกฎระเบียบเหล่านั้นเสมอ โดยมักมีการผ่อนปรนและยืดหยุ่นต่อเรื่องเหล่านี้ ทำให้กลายเป็นความเคยชินและเป็นลักษณะนิสัยที่ควรแก้ไข เพราะเป็นสาเหตุหนึ่งของการขัดขวางความเจริญของชาติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ลักษณะทั่วไปสถาบันทางสังคมที่สำคัญในสังคมไทย

จากการมาอยู่รวมกันเป็นสังคมคนไทยต่างมีความสัมพันธ์ต่อกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ความสัมพันธ์ที่ว่านี้มีรอบด้าน เพราะสมาชิกของสังคมต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกคนอื่นในสังคมทุกแง่ทุกมุมตั้งแต่เกิดจนตาย และตั้งแต่ตื่นจนเข้านอนอีกครั้ง กลายเป็นสายใยที่โยงใยให้คนในสังคมเกี่ยวข้องกันและกันประดุจตาข่ายที่อาจจำแนกออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้

สังคมไทย มีสถาบันทางสังคมที่สำคัญ ดังนี้

1. สถาบันครอบครัว

ครอบครัวไทยที่เป็นครอบครัวขนาดเล็ก (nuclear family) มักปรากฏในเขตเมือง ส่วน

ครอบครัวขยาย (extended family) ที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก และตา ยาย (หรือปู่ – ย่า) หรือมีญาติพี่น้องอาศัยร่วมด้วยนั้น มักเป็นครอบครัวในเขตชนบท

<u>สถาบันครอบครัวของไทยมีลักษณะเด่น ดังนี้</u>

1) เป็นครอบครัวเดี่ยวอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ครอบครัวขยายมีปรากฏอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในเขตชนบท

2) ครอบครัวไทยให้ความสำคัญต่อระบบอาวุโส (seniority) ด้วยการแสดงความเคารพเชื่อฟังตามลำดับอาวุโส ทั้งในครอบครัวและในสังคม

3) นิยมการมีคู่ครองคนเดียว (monogamy) นั่นคือ ผู้ชายมีภรรยาคนเดียว โดยกฎหมายระบุว่า การสมรสจะกระทำได้เพียงครั้งเดียว คู่สมรสจะอยู่ร่วมกันตลอดไปจนกว่าจะมีการ เลิกร้างตามกฎหมาย จึงจะทำการสมรสใหม่ได้ หากทำการสมรสใหม่ในขณะที่มีคู่สมรส ตามกฎหมายอยู่จะมีความผิดตามกฎหมายเพราะเป็นการจดทะเบียนสมรสซ้อน โดยจะถือว่า การสมรสครั้งหลังเป็นโมฆะ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเป็นไปอย่างใกล้ชิด และผูกพันกับญาติร่วมสายโลหิต (และญาติที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย เช่น บุตรบุญธรรม) อย่างแนบแน่น ความสัมพันธ์นี้จะคงอยู่ตลอดชีวิต

5) เป็นจุดเริ่มต้นในการถ่ายทอดและสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมท้องถิ่นและของชาติ ทั้งนี้เพราะครอบครัวในสังคมไทยเป็นสถาบันแรกที่ให้การอบรมสั่งสอนต่อบุตร-ธิดาให้มีความยึดมั่นในขนบธรรมเนียนประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่นและของชาติ

2. สถาบันการศึกษา

การอบรมสั่งสอนและการเรียนรู้ในสังคมไทยมีขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ กล่าวคือ สถาบันการศึกษาที่เป็นทางการได้แก่ การเรียนการสอนที่วัดในอดีต ปัจจุบันได้ย้ายศูนย์มาอยู่ที่โรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาเหล่านี้ จะอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ วิทยาการ ทักษะ ทัศนคติ เพื่อใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพต่อไป ตลอดจนรู้จัก ธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นของสังคมไทยและประเทศอื่น ๆ ลักษณะการเรียนการสอนนั้น จะเน้นให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมประจำใจ หรือที่เรียกว่า “มีความรู้คู่คุณธรรม” อันจะทำให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ปรัชญาการศึกษาไทยในปัจจุบัน เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเน้นการฝึกอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพในอนาคต อนึ่ง หลักสูตรเกี่ยวกับ ท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยได้รับการจัดให้ผู้เรียนได้ศึกษาความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนและนำความรู้นั้นไปเชื่อมต่อกับวิทยาการสมัยใหม่ ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ เพราะความรู้ดังกล่าวตั้งอยู่บนรากฐานของสังคมไทย หากนำไปต่อยอดก็จะทำให้เกิดความรุ่งเรืองที่ยั่งยืนและมั่นคงได้ในอนาคต

ส่วนการเรียนรู้ที่ไม่เป็นทางการนั้นเป็นการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ พี่น้อง เพื่อนฝูง สื่อมวลชน และการติดต่อต่อสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ทั้งในและนอกสังคมของตน การเรียนรู้แบบนี้เกิดขึ้นมานานก่อนที่จะมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาเสียอีก และยังคงทำหน้าทีอย่างดีตลอดมายิ่งในยุคโลกาภิวัตน์ การเรียนรู้มิได้จำกัดเฉพาะในสถานศึกษา ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ผ่านวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ทำให้ได้รับความรู้กว้างขวาง และก้าวไกลอย่างรวดเร็ว ยังผลให้ผู้คนสามารถเรียนรู้และพัฒนาฝีมีด้วยตัวเองมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

โรงเรียนจัดกิจกรรมให้ความรู้ และอบรมคุณธรรม จริยธรรม โดยตั้งอยู่บนรากฐานของสังคมไทย

3. **สถาบันทางศาสนา**

สถาบันทางศาสนาเป็นกลุ่มความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่อศาสนา รวมทั้งสิทธิความเชื่อทั้งหลายที่มีอยู่ในสังคม ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคมไทยส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นนับถือศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และอื่น ๆ ในขณะเดียวกันก็มีความเชื่อถือไสยศาสตร์และลัทธิการถือผีและวิญญาณ ควบคู่ไปกับการนับถือศาสนาหลักของตน

อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนไทยนับถือศาสนาหลัก คือประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถืออยู่ ในขณะที่คนบางกลุ่มยึดถือความเชื่อลัทธิธรรมเนียมดั้งเดิม (ศาสนาชาวบ้าน) หรือบางคนอาจนับถือทั้งศาสนาหลัก และความเชื่อพื้นบ้านควบคู่กันไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความศรัทธา โดยผู้คนจะเลือกนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อใดก็ได้ ซึ่งแสดงออกถึงเสรีภาพในการนับถือศาสนา

แม้คนไทยจะนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่อที่แตกต่างกัน แต่ก็มีความผูกพัน ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงในสังคม ศาสนิกชนต่างร่วมมือร่วมใจกันประพฤติปฏิบัติตามกฎศีลธรรมของศาสนาหรือลัทธิที่ตนนับถือในขณะเดียวกันก็ยอมรับความแตกต่างที่บางกลุ่มเลือกนับถือศาสนาและลัทธิความเชื่ออื่น ทำให้ทุกคนมีจริยธรรม ชาติไทยจึงมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคีและมีความเจริญรุ่งเรืองตราบเท่าทุกวันนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประเพณีตักบาตรเทโว วัดสะแกกรัง อุทัยธานี
ที่ขบวนพระภิกษุเดินลงมาที่วัดสะแกกรัง หรือวัดสังกัสรัตนคีรี ใน
จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งตั้งอยู่บนเชิงเขาสูง พิธีตักบาตรเทโวที่วัดนี้บรรดา
พระภิกษุจะพากันเดินขบวนลงมาจากบนเขา มาตามบันไดดูเหลือง
อร่ามงามจับตา โดยมีบรรดาพุทธศาสนิกชนจะพากันใส่บาตรตามเชิง
บันไดเรื่อยมาจนถึงพื้นล่าง

4. สถาบันเศรษฐกิจ

สังคมไทยมีระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี ยึดหลักเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีที่คนสามารถประกอบธุรกิจใด ๆ ก็ได้ตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล แต่ก็มีกฎหมายห้ามการผูกขาดมิให้มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดใช้อิทธิพลผูกขาดการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการเป็นของตนเอง หรือกลุ่มคนแต่เพียงผู้เดียว ยกเว้นในบางกรณีที่บุคคลสามารถกระทำได้ แต่จะต้องได้รับอนุมัติจากรัฐตามขั้นตอนของกฎหมาย อนึ่ง สถาบันทางเศรษฐกิจจะเกี่ยวกันกับวิถีชีวิต ทัศนคติ ขนบธรรมเนียนประเพณี ศาสนา และกฎหมายอย่างใกล้ชิด ก่อให้เกิดเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะเด่น ดังนี้

1) การเกษตรกรรม ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ประชากรไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์และประมง เป็นต้น ผลิตผลทางการเกษตรได้นำไปป้อนโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรม เช่น การนำมะพร้าว และมันสำปะหลังไปผลิตเป็นน้ำมันเชื้อเพลิง การผลิตถุงมือจากยางพารา เป็นต้น

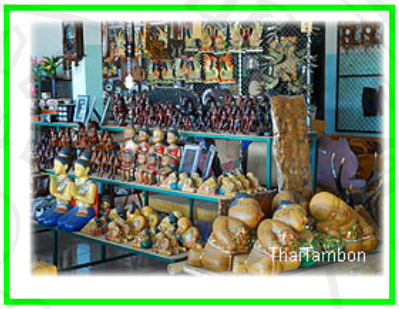
การลงแขกเกี่ยว
ข้าว เป็นกิจกรรม
สำคัญอย่างหนึ่ง
ของสังคม
เกษตรกรรมไทย

2) การหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ความเชี่ยวชาญในด้านหัตถกรรม เช่น การทอผ้า การจักสาน และการประดิษฐ์ที่เป็นภูมิปัญญาไทย ทำให้สังคมไทยผลิตสินค้าหัตถกรรมขึ้นมากมายก่อให้เกิดเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนและชุมชน ทำให้คนสามารถมีอาชีพและรายได้เลี้ยงครอบครัว ปัจจุบันอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง (SME : Small and Medium Enterprise) ที่ตั้งอยู่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บนพื้นฐานของความรู้ท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมและกระทำกันขึ้นเป็นล่ำเป็นสัน ทำให้มีความเจริญก้าวหน้า และสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้ รวมทั้งงานทางภาคบริการก็เติบโตอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลจากการบริการที่ดีเยี่ยมของคนไทย เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น

หัตถกรรมถือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน ที่นิยมทำในสังคมไทยภาคต่าง ๆ

3) การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ เมื่อผลิตสินค้าและบริการได้เร็ว ก็จะมีการนำไปแลกเปลี่ยน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การค้า ทำหน้าที่ส่งสินค้าไปสู่ผู้บริโภค ธุรกิจการค้าในปัจจุบันได้ขยายตัวและเจริญก้าวหน้าไปมาก ทั้งในรูปการขายปลีก ขายส่ง และขายตรงมีปริมาณสินค้าและบริการ และมูลค่าในธุรกิจการค้ามหาศาลมากขึ้นในแต่ละปี อีกทั้งได้ขยายตัวออกไปทั่วโลก ความเจริญของกิจการธนาคาร และสถาบันการเงิน ทำให้การลงทุน และการค้าขยายตัวขึ้นเป็นอย่างมาก

ในสังคมปัจจุบันมักใช้ตลาดเป็นที่แลกเปลี่ยนสินค้า และบริการ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) การบริโภค ทุกวันนี้คนไทยบริโภคทั้งผลผลิตที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ และสินค้านำเข้าจากต่างประเทศมากมายหลายชนิด และมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จนมีคำกล่าวว่ายุคใหม่เป็นยุคบริโภคนิยม กล่าวคือ คนจะบริโภคสินค้าเกินความจำเป็น และบริโภคสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากค่านิยม "ของนอก" และอิทธิพลของสื่อมวลชนที่โฆษณาสินค้าเกินความเป็นจริง ดังนั้น จึงมีการรณรงค์ให้คนหันมาใช้สินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น

ระบบเศรษฐกิจของไทยที่เป็นแบบทุนนิยมเสรี ทำให้เกิดช่องว่างของรายได้ระหว่างผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมกับผู้ที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมการบริการ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมา คือการอพยพย้ายถิ่นเข้าทำงานในเมือง ทั้งนี้เพราะความไม่เท่าเทียมกันของรายได้ ดังนั้นรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยก็พยายามแก้ไขความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ แม้ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นยังไม่เป็นที่น่าพอใจนัก

5. สถาบันการเมือง

สถาบันการเมืองในที่นี้มิได้ หมายถึง การเมืองในระบบที่เป็นทางการ เช่น รัฐบาล รัฐสภา หรือรูปแบบการปกครองในระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังหมายถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคมในส่วนของอำนาจการได้อำนาจและใช้อำนาจเพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขภายในกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดขึ้น

ในอดีต สังคมไทยมีกลไกการอยู่ร่วมกันแบบระบบอุปถัมภ์ คนที่มีอำนาจในสังคมจะมีผู้อยู่ในกลุ่มที่อยู่ภายใต้การดูแล และการปกครองของผู้อุปถัมภ์ ภายหลังที่ไทยนำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ ทำให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง และมีส่วนร่วมทางการเมืองนั่นหมายความว่า สถาบันทางการเมืองดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยที่ประชาชนต้องร่วมคิดร่วมทำ สร้างสรรค์ให้เกิดความเป็นระเบียบ และความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เพราะตัวแทนที่ได้รับการเลือกตั้งจะไปทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย และกำหนดนโยบายสาธารณะ อันเป็นผลประโยชน์โดยตรงของประชาชนคนไทยทั้งมวล

ปัจจุบัน สังคมไทยยังคงยึดมั่นระบบอุปถัมภ์อยู่ เพราะผู้คนต่างให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้อุปถัมภ์ที่เป็นผู้ใหญ่ ผู้มีความรู้ความสามารถ และผู้ที่อุทิศตนทำงานให้แก่สังคม ทั้งนี้เพราะสังคมไทยยอมรับระบบอาวุโส จึงมีการกล่าวถึงผู้ใหญ่ – ผู้น้อย ผู้อุปถัมภ์ – ผู้รับอุปถัมภ์ และเจ้านาย - ลูกน้องอยู่เสมอ ในขณะเดียวกัน สถาบันทางการเมืองที่เป็นทางการจะผสมผสานระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยกับการเมืองแบบประเพณีดั้งเดิม ทำให้สถาบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ทางการเมืองมีลักษณะเด่นที่ประกอบไปด้วยการเมืองแบบตะวันตกและแบบประเพณีดั้งเดิม ทำให้สถาบันการเมืองของไทยมีลักษณะเด่นที่มีทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการทับซ้อนและสอดคล้องกัน

6. สถาบันนันทนาการ

เมื่อคนว่างเว้นจากการทำงาน การแสวงหาความเพลิดเพลินให้รื่นรมย์ มีความสุขสดชื่นกับการละเล่น คำร้อง เสียงเพลง และการแสดง ถือว่ามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบันมาก

สถาบันนันทนาการมีทั้งเพื่อสร้างความรื่นรมย์ในบ้าน โดยผ่านสื่อสิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และตามสถานบันเทิงนอกบ้าน เช่น โรงละคร โรงหนัง สวนอาหาร บาร์ ไนต์คลับ สถานที่ท่องเที่ยวและสนามกีฬา เป็นต้น ผู้คนก็จะเลือกแหล่งบันเทิงดังกล่าวตามความสนใจ และความเหมาะสมของฐานะและวัยของตนเอง

กล่าวโดยสรุป การจัดแบ่งกลุ่มความสัมพันธ์ของคนออกเป็นสถาบันสังคมดังกล่าวมานี้ เพื่อให้เราสามารถมองเห็นภาพของความสัมพันธ์ได้อย่างชัดเจน การมองสถาบันเหล่านี้จะไม่แยกส่วนออกมาเพื่อศึกษาโดยเด็ดขาดแต่จะมองว่าสถาบันทุกสถาบันเกาะเกี่ยวผูกพันกันเป็นองค์มวลรวมความสัมพันธ์ทั้งหมดนี้จะเป็นโครงสร้างของสังคม ซึ่งจะทำให้เราได้เข้าใจสังคมไทยได้ดีขึ้น

การกีฬาทำให้สุขภาพแข็งแรง

การฟังดนตรีให้ความบันเทิงเริงรมย์

ที่มา กระมล ทองธรรมชาติและคณะ หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตใน สังคม ชันมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด. กรุงเทพฯ: หน้า 23 – 31.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง ปัญหาสังคมไทย

ความหมายของปัญหาสังคม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า **ปัญหาสังคม** ว่า *“ ภาวะใดๆในสังคมที่คนจำนวนมากถือว่าเป็นสิ่งผิดปกติ ไม่พึงปรารถนาและรู้สึก ไม่สบายใจและต้องการให้มีการแก้ไขให้กลับคืนสู่ภาวะปกติ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการทุจริตในวงราชการ ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ”*

กล่าวโดยสรุป ปัญหาสังคม หมายถึง สภาวการณ์ที่กระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งมากพอสมควรและมีความรู้สึกว่าควรจะแก้ไขในรูปการกระทำร่วมกัน เพื่อให้ปัญหานั้นบรรเทาเบาบางลงหรือทำให้ดีขึ้น

สาเหตุของปัญหาทางสังคม

แม้ว่าสังคมจะมีความร่วมมือ ปรับเปลี่ยนและแก้ไขเพื่อให้กลไกทางสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น แต่บางครั้งบางกรณีจะเกิดมีปัญหาหรือข้อขัดแย้งทั้งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน และจากปัจจัยภายนอกของสังคม ซึ่งยังผลให้การทำงานของกลไกของสังคมไม่เป็นปกติ ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมขึ้น

ลักษณะสำคัญของปัญหาสังคม มีอยู่ 4 ประการ คือ

1. เป็นภาวะที่กระทบกระเทือนต่อบุคคลจำนวนมาก
2. เป็นภาวะที่ไม่พึงปรารถนา
3. เกิดความรู้สึกว่าควรได้มีการแก้ไขปรับปรุง
4. การแสดงออกในรูปของการกระทำร่วมกัน

สังคมไทยก็เป็นเช่นเดียวกับสังคมอื่นๆ ทั่วโลกที่มีปัญหา ทั้งนี้เพราะทุกสังคมมีการเปลี่ยนแปลง มีคนกระทำพฤติกรรมเบี่ยงเบน ความสัมพันธ์และสถาบันทางสังคมไม่ทำหน้าที่ครบสมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยพื้นฐานทำให้เกิดปัญหาสังคมได้ ปัญหาสังคมอาจมีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนในสังคมในระดับต่างกัน และมีขอบเขตต่างกัน เช่น ระดับชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าปัญหาจะมีความรุนแรงและมีขอบเขตขนาดใดคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงจะพยายามหาทางควบคุม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย อาจมีการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ ส่งผู้หลงผิดไปรับการบำบัดรักษา ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นเพื่อให้ผู้มีปัญหาสามารถแก้ไขตัวเองในระยะยาว แต่ก็พอสรุปเป็นปัญหาหลักใหญ่ ๆ ได้ 2 ประการ คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความบกพร่องของระบบหรือโครงสร้างสังคม ในสังคมใด ๆ สมาชิกทั้งหลายย่อมต้องอยู่ร่วมกันอย่างมีระบบระเบียบ โดยปฏิบัติตามบรรทัดฐาน สถานภาพ และบทบาทที่สังคมกำหนดไว้ หากมีการฝ่าฝืนหรือละเลยที่จะประพฤติตามระบบที่สร้างไว้ ย่อมเกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาการเพิ่มประชากร
2. ปัญหาการว่างงาน
3. ปัญหาความยากจน
4. ปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ปัญหาการจราจร
6. ปัญหาแรงงาน
7. ปัญหาการทุจริต
8. ปัญหาความมั่นคงของชาติ

2. ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากปกติ ในสังคมใด ๆ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มนุษย์จึงต้องเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ใหม่ ๆ ค่านิยมต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อมทางสังคมและกายภาพใหม่ ๆ ทุกคนจึงต้องปรับตัวตามสภาพการณ์นั้น ๆ ให้ได้ หากคนใดมิอาจปรับตัวได้ก็จะประพฤติต่างไปจากปกติ จนเกิดปัญหาสังคมขึ้น ดังนี้

1. ปัญหาเด็กและเยาวชน
2. ปัญหาอาชญากรรม
3. ปัญหายาเสพติด
4. ปัญหาโสเภณี – โรคเอดส์

ปัญหาที่สำคัญของสังคมไทย

กระบวนการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ขององค์การทางสังคม หรือทีเรียกว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอันได้แก่ ขนาดขององค์การทางสังคม ประเภทขององค์การทางสังคม ลักษณะขององค์การทางสังคม รวมทั้งสถานภาพและบทบาทนั้น นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในมิติของความก้าวหน้าแล้ว ในอีกมิติหนึ่งยังก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

1. ปัญหาประชากรไทย

ปัญหาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับประชากรของไทยในช่วงอายุต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่

1. ทารก ปัญหาของสังคมไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นก็คือ ทารำแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่ามาตรฐานปกติ เนื่องจากมารดาเจ็บป่วย ติดสุรา และสูบบุหรี่ รวมทั้งบริโภคอาหารไม่เพียงพอในระหว่างตั้งครรภ์ อัตราการตายของทารกแรกคลอดมีจำนวนมากถึง 8.34 ต่อพัน การคลอดและจำนวนทารกแรกคลอดมีน้ำหนักน้องกว่า 2,500 กรัม มีอัตราส่วนร้อยละ 8.81 อัตราตายทารก 17.3 คน ต่อเด็กเกิดมีชีพพันคน อัตราตายเด็ก 21.6 คน ต่อเด็กเกิดมีชีพพันคน

2. เด็กอายุ 1- 6 ปี พ่อแม่ในสังคมไทยยุคปัจจุบันต้องใช้เวลาส่วนมากในการทำงานเป็นเหตุให้ไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ด้วยตนเอง จึงต้องนำลูกไปฝากไว้กับสถานรับเลี้ยงเด็กทำให้เด็กขาดความอบอุ่น อีทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ขาดมาตรฐานและขาดการทำงานแบบมืออาชีพ ทั้งนี้จำนวนสตรีตั้งครรภ์โดยไม่มีความพร้อมมีลูกของพ่อแม่ นอกจากนี้ จำนวนเด็กอนุบาลที่มีน้ำหนัดน้อยกว่าเกณฑ์มาตรฐานมีมากถึงร้อยละ 8.96

3. เด็กในวัยเรียน (7 – 18 ปี) ปัญหาสังคมอีกประการหนึ่งของเด็กในวัยเรียน คือ

1) ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา เด็กในวัยเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งขาดโอกาสทางการศึกษา เนื่องมากจากฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ชาติพันธุ์ อยู่ในพื้นที่ห่างไกล หรือมีความพิการโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพ.ศ. 2547 มีจำนวน 10,109,070 คน เด็กและเยาวชนอายุ 13 – 24 ปี 3.8 ล้านคน ไม่สามารถเรียนต่อระดับสูงได้เพราะขาดทุนทรัพย์ นอกจากนี้นักเรียนยังขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการศึกษา เช่น ห้องสมุดมีหนังสือไม่เพียงพอ เครื่องคอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขาดแคลนครู ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่สำหรับระบบการศึกษาของไทย

2) ปัญหาการขาดวินัยของการเป็นพลเมืองที่ดี ปัจจุบันพบว่าเด็กไทยขาดวินัยของการเป็นพลเมืองที่ดี หลงใหลบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ ขาดสำนึกสาธารณะ และเกือบครึ่งหนึ่งของเด็กวัยนี้ชอบเที่ยวกลางคืน ทั้งในวันธรรมดาและวันหยุดสุดสัปดาห์ นอกจากนี้ยังชอบดูการ์ตูน วีดิทัศน์ หรือเว็บไซต์ลามก นักเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวนไม่น้อยถูกทำร้ายร่างกายในสถานศึกษา มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ก่อคดอาชญากรรม เล่นการพนัน พนันบอล ไม่สนใจการเรียนและหนีเรียน

3) ปัญหาเด็กไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสม เด็กและเยาวชนไทยช่วงอายุ 10 – 18 ปี มีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และจริยธรรมต่ำใน 5 ด้านได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ การควบคุมอารมณ์ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ การตระหนักรู้ในตนเอง และการแก้ปัญหา ปัญหา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เหล่านี้จะส่งผลต่อการปรับตัวและความสำเร็จของบุคคลในอนาคต ปัจจุบันเด็กไทยไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้อย่างเหมาะสมกับวัน นักเรียนในปัจจุบันมีโอกาสฝึกฝนการเขียนน้อย ส่วนใหญ่ไม่มีโอกาสฝึกการคิดและการเขียน

4) ปัญหาเด็กเร่ร่อน เป็นปัญหาสังคมอีกประการหนึ่ง ใน พ.ศ. 2540 พบว่ามีอย่างน้อย 14,000 – 15,000 คนทั่วประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะลูกกรรมกรก่อสร้างอายุระหว่าง 3 – 17 ปี ที่ต้องเร่ร่อนตามพ่อแม่เป็นเหตุให้ไม่ได้เรียนหนังสือ

4. เยาวชน (18 – 25 ปี) ปัญหาสังคมของเยาวชน คือ

1) ปัญหาเยาวชนขาดจุดมุ่งหมายในชีวิต ปัจจุบันเยาวชนไทยขาดจุดมุ่งหมายในการดำเนินชีวิต และขาดวินัยของการเป็นพลเมืองดี รวมทั้งยึดติดกับกระแสบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อ และจิตขาดสำนึกสาธารณะ ในขณะที่สื่อและธุรกิจจำนวนมากก็มุ่งเน้นแต่ประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตะมีต่อเยาวชน โดยพบว่าร้อยละ 29 ของเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ป่วยเป็นกามโรค ร้อยละ 30 ของจำนวนผู้ทำแท้งทั้งหมดเป็นสตรีอายุต่ำกว่า 20 ปี ใน พ.ศ. 2544 เยาวชนอายุ 15 – 24 ปี สูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะเพศหญิง เด็ก และเยาวชนอายุต่ำกว่า 25 ปี เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด คิดเป็นร้อยละ 68.1 ของจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดทั้งหมด ส่วนใน พ.ศ. 2545 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2540 คิดเป็นร้อยละ 14.9

2) ปัญหาเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยง เด็กและเยาวชนไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมต่อไปนี้อย่างน้อย 1 ปัญหา คือ ดื่มเครื่องดื่มมึนเมา ทะเลาะวิวาท ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เที่ยวสถานบันเทิง และมีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นไทยจำนวนมากมีนิสัยการใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย แม้ว่าจะไม่สามารถหาเงินได้เอง โดยใช้จ่ายต่อเดือน 20,000 – 50,000 บาท และเที่ยวกลางคืนไม่ต่ำกว่าสัปดาห์ละ 3 วัน นักเรียนระดับมัธยมศึกษาประมาณ 1 ใน 3 เสพสื่อลามก อาทิ การ์ตูน วีดิทัศน์ เว็บไซต์ลามกเป็นประจำ รวมทั้งปัญหาการเสพสื่อรุนแรง ซึ่งมีผลต่อทัศนคติทางเพศและความรุนแรง อีกทั้งเยาวชนประมาณ 1 ใน 2 ไม่เคยทำบุญตักบาตร และมากกว่าครึ่งไม่เคยฟังเทศน์

5. วัยทำงาน ปัญหาที่พบมากในคนวัยทำงานก็คือ การใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกินตัว ประสบปัญหาหนี้สิน ขาดที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม รวมทั้งปัญหาการติดอบายมุขและสิ่งเสพติด ประชาชนจำนวนมากประสบกับปัญหาหนี้สิน ซึ่งมีทั้งหนี้สินในระบบและหนี้สินนอกระบบ นอกจากนี้ยังประสบกับปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และปัญหาที่ดินทำกิน อย่างไรก็ตาม ปัญหาของคนวัยทำงานที่สำคัญได้แก่

1) ปัญหาความมั่นคงของครอบครัวไทย พบว่าพ่อแม่รู้สึกเหินห่างลูกเนื่องจากต้องทำงานหาเลี้ยงครอบครัว นอกจากนี้ยังมีปัญหาการหย่าร้าง การใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาทางจิตโดยเฉพาะเด็กที่อยู่ในสถานพินิจประมาณกว่าครึ่งหนึ่งมีภูมิหลังมาจากครอบครัวแตกแยก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2) ปัญหาครอบครัวขาดความอบอุ่น ครอบครัวไทยขาดความรู้ความเข้าใจในการดูและสมาชิกทั้งเด็กแบะผู้สูงอายุ ทำให้สัมพันธภาพที่อบอุ่นในครอบครัวลดลงโดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจ เมื่อ พ.ศ. 2540 และลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2544 – 2545 ทั้งนี้ปัญหาขาดการดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ไม่มีเวลาให้กัน เป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของครอบครัวไทยรองลงมา คือปัญหาความรุนแรงและการทะเลาะวิวาทในครอบครัว นอกจากนี้ครอบครัวในสังคมไทยก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจมีความอยู่ดีกินดีมีสุขในชีวิตเป็นอันมาก แต่ในช่วงเกิดวิกฤตความอยู่ดีมีสุขได้ลดลงมาก และยังลดลงอย่างต่อเนื่อง

3) ปัญหาด้านแรงงาน พบว่าแรงงานนอกระบบ เช่น หญิงบริการ คนขับรถแท็กซี่ จักรยายนต์รับจ้าง ผู้ประกอบวิชาชีพอิสระ ยังไม่ได้รับความคุ้มครองจากระบบประกันสังคม

4) ปัญหาเกษตรกรขาดความมั่นคงทางรายได้ เกษตรกรไทยขาดความมั่นคงทางรายได้และปัญหาภัยแล้งที่เป็นปัญหาใหญ่ของเกษตรกรไทย โดยสาเหตุหนึ่งเกิดจากฝนทิ้งช่วงส่งผลให้เกษตรกรในจังหวัดต่าง ๆ ได้รับความเดือดร้อนเป็นอย่างมาก

6. ผู้สูงอายุ ปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบในขณะนี้ก็คือ การขาดแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมในขณะที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมศึกษาและมีการออกกำลังกายน้อยซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ

7. ผู้พิการในสังคมไทย ปัจจุบันมีผู้พิการที่ยังขาดสาธารณูปโภคพื้นฐานที่เหมาะสม ขณะที่การให้ความช่วยเหลือของรัฐบาลก็ยังไม่เหมาะสม เพียงพอ รวมทั้งปัญหาที่ผู้พิการขาดโอกาส ความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

2. ปัญหาสุขภาวะของประชาชนไทย

ปัจจุบันคนไทยมีความเสี่ยวภัยด้านสุขภาวะสูงประมาณ 1 ใน 3 ของคนไทยทั้งประเทศซึ่งมีสาเหตุมาจากการไม่ออกกำลังกาย โดยให้เหตุผลว่าต้องทำงานไม่มีเวลา เด็กในวัยเรียนประสบกับปัญหาโรคอ้วน ส่วนหนึ่งเกิดจากการนิยมรับประทานอาหารประเภทฟาสต์ฟู้ดหรืออาหารขยะ คนไทยในยุคโลกาภิวัฒน์ ต้องเสี่ยงภัยจากอุบัติภัยและโรคติดต่อในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ร้ายแรง รวมทั้งขาดความคุ้มครองความมั่นคงทางสังคมที่เหมาะสม เช่นปัญหาการข่มขืน โดยสถิติคดีข่มขืนที่รับแจ้งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากอดีตมาก

คนไทยประสบปัญหาจากภัยธรรมชาติที่ไม่เคยมีมาก่อนในช่วง พ.ศ.2547 ก็คือ พิบัติภัยสึนามิ มีจำนวนผู้เสียชีวิตจากภัยสึนามิ 2,059 ราย สูญหาย 1,921 ราย หมู่บ้านได้รับความเสียหาย 407 หมู่บ้าน และหลังจากนั้นประเทศไทยก็ยังคงประสบกับภาวะอุทกภัยและแผ่นดินไหวอยู่เนือง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

นอกจากนี้ประเทศไทยยังต้องประสบกับปัญหาอันตรายจากสารเคมี เนื่องจากมีการนำสารเคมีที่ใช้ในด้านการเกษตร เช่น ยาปราบศัตรูพืช หรือสารเคมีอันตรายอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ส่งผลให้มีผู้ป่วยที่ได้รับพาจากสารเคมีมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาขยะพิษรูปแบบใหม่เพิ่มขึ้น เช่น ขยะจากแบตเตอร์รี่โทรศัพท์มือถือ

3. ปัญหาความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

ประชาชนไทยส่วนใหญ่ไม่รับรู้และตระหนักถึงสิทธิ รวมทั้งไม่ได้รับการคุ้มครองและให้บริการตามสิทธิที่พึงมีจากหน่วยงานของรัฐ ปัญหาที่พบมากคือ ประชาชนยังขาดความรู้ ขาดทุนทรัพย์ในการเรียกร้องและพิทักษ์สิทธิ ในเบื้องต้นพบว่าจำนวนผู้รับบริการที่ได้รับความเสียหายจากการรักษาพยาบาลและได้รับการพิจารณาช่วยเหลือจ่ายเงินเบื้องต้นใน พ.ศ. 2548 เป็นจำนวนเพียง 179 ราย สำหรับการเรียกร้องผ่านสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคใน พ.ศ. 2548 มีจำนวน 5,259 ราย เป็นเรื่องบ้าน อาคาร ที่ดิน จำนวน 1,747 ราย เรื่องสินค้าและบริการจำนวน 2,956 ราย ส่วนการได้รับสิทธิทางการศึกษานั้น พบว่าสัดส่วนของผู้ได้เรียนต่อประชากรในทุกระดับการศึกษาใน พ.ศ. 2552 เพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2550 – 2551 เล็กน้อย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มจากร้อยละ 79.89 เป็นร้อยละ 81.29 ของประชากรวัยเรียน

4. ปัญหาค่านิยมและการทำงานอาสาสมัคร

สถานการณ์ของปัญหาที่ประสบในขณะนี้คือ คนไทยเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครปริมาณที่มากพอสมควร แต่ขาดการจัดเก็บข้อมูลอาสาสมัครที่เป็นระบบขาดระบบการจัดการงานอาสาสมัครทั้งในภาวะปกติและภาวะวิกฤติ รวมทั้งขาดการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาเป็นอาสาสมัครอย่างจริงจัง ขาดการจูงใจและการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครรวมทั้งอาสาสมัครยังไม่ได้รับการดูแลด้านสวัสดิการอย่างเหมาะสม เช่น กรณีประสบภัยจากการปฏิบัติหน้าที่

5. ปัญหาระบบและคุณภาพงานสวัสดิการสังคม

ประชาชนและหน่วยงานต่าง ๆ ขาดความเข้าใจในอุดมการณ์ หลักการ และประเภทของงานสวัสดิการที่ถูกต้อง ขาดข้อมูลในการเข้าถึงระบบสวัสดิการของรัฐ เอกชน และชุมชน ขาดการนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในสังคมมาใช้ประโยชน์ในการจัดสวัสดิการสังคม รวมทั้งขาดมาตรฐานและหลักเกณฑ์การทำงานวิชาชีพด้านสังคมสงเคราะห์ และบุคลากรในระบบสวัสดิการขาดแรงจูงใจที่เหมาะสม กลไกการจัดสวัสดิการสังคมในระดับประเทศขาดการเชื่อมโยงอย่างเป็นเอกภาพ การบริหารจัดการ การกระจายทรัพยากรเพื่อการจัดสวัสดิการสังคมของประเทศมีความซ้ำซ้อน และมีลักษณะต่างคนต่างทำ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนากลไกบริหารงานสวัสดิการสังคมของประเทศไทยอย่างเร่งด่วน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ และต้องการมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้อย่างเร่งด่วน นอกจากนี้มาตรการต่าง ๆ ยังต้องมีลักษณะทีเบ็ดเสร็จและสมบูรณ์ในตัวเอง เพราะปัญหาเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออกทั้งในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผล และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

๖. การทุจริตและประพฤติมิชอบ

การทุจริตและประพฤติมิชอบ หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า คอร์รัปชั่น มีอยู่คู่กับสังคมไทยมานานแล้ว อีกทั้งวัฒนธรรมอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกยังคงเป็นอุปสรรคขัดขวางการเสริมสร้าง ***ธรรมภิบาล*** ในสังคมไทย ประกอบกับการขาดคุณภาพและจิตสำนึกสาธารณะจึงไม่สามารถแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตัวออกจากผลประโยชน์สาธารณะก่อให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมและการทุจริตประพฤติมิชอบที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น มีการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น มีการประมูลซื้อขายกันในเรื่องของตำแหน่ง หน้าที่การงาน นอกจากนั้นยังมีการสมยอมคบคิดกันในการประกวดราคาก่อสร้างและการซื้อพัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ มีการวิ่งเต้นที่จะให้ได้มาซึ่งตำแหน่งหน้าที่ที่สูงกว่าผู้ร่วมงาน มีการยักยอกเงินราชการลับ และมีการหลบเลี่ยงการเสียภาษีที่ควรจะชำระตามกฎหมาย ตัวอย่างของการทุจริตและประพฤติมิชอบดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งในด้านการเมืองและการบริหาร ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมจิตวิทยา

ที่มา กระมล ทองธรรมชาติและคณะ หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด. กรุงเทพฯ.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5

กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สาระการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง ฯ หน่วยการเรียนรู้ สังคมและโครงสร้างทางสังคม

เรื่อง การแก้ปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคมไทย เวลา 2 ชั่วโมง

.....

1. มาตรฐานการเรียนรู้

ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่รวมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด / จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ตัวชี้วัด

ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมและแนวทางพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม
2. จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหาสังคม

3. สาระการเรียนรู้

3.1 สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. โครงสร้างทางสังคม
   - การจัดระเบียบทางสังคม
   - สถาบันทางสังคม
2. ขัดเกลาทางสังคม
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทางสังคม

3.2 สาระการเรียนรู้

1. เสนอแนวการแก้ปัญหาสังคม
2. แนวทางการพัฒนาสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4. สาระสำคัญ

การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงส่งผ่านทางสถาบันทางสังคม ซึ่งส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาสังคมและสมาชิกของสังคมควรหาทางแก้ไขปัญหาและร่วมมือกันพัฒนาสังคม

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. การคิดวิเคราะห์
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. ใฝ่เรียนรู้
2.ความรับผิดชอบ
3. มุ่งมั่นในการทำงาน
4. มีจิตสาธารณะ

7. กระบวนการจัดการเรียนรู้

7.1 ขั้นนำ

1. สุ่มนักเรียน 4- 5 คน ถามความหมายของปัญหาสังคม เพื่อทบทวนความรู้เดิม
2. ซักถามนักเรียนว่า
    - ถ้านักเรียนในห้องนี้ทุกคนขาดความสามัคคีกันแล้วห้องเรียนจะเป็นอย่างไร
    - มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นในห้องที่บ่งบอกถึงการขาดความสามัคคีในห้องเรียนหรือไม่
    - นักเรียนคิดว่าเหตุการณ์นั้นเป็นปัญหาของห้องเรียนหรือไม่
    - เหตุการณ์นั้นส่งผลต่อนักเรียนและห้องเรียนอย่างไร
    - นักเรียนแก้ไขโดยวิธีการใด
    - ผลจากการแก้ไขปัญหานั้นเป็นอย่างไร
    - มีเหตุการณ์อะไรที่นักเรียนทั้งห้องร่วมแรงร่วมใจกันทำงานห้องจนกระทั่งเกิดผลสำเร็จอย่างดี
    - นักเรียนมีขั้นตอนในการปฏิบัติอย่างไรจึงเกิดผลดีเช่นนั้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ขั้นสอนตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน

ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์	- กิจกรรมที่จัดขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาสังคมได้อย่างไร
2. กำหนดปัญหา/คำถาม	- แนวทางการแก้ไขปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคมนักเรียนสามารถปฏิบัติได้หรือไม่อย่างไร
3. กำหนดหลักการหรือหลักเกณฑ์	มีวิธีการอย่างไรหากต้องการให้สังคมเจริญก้าวหน้า
4. การพิจารณาแยกแยะ	3.ให้นักเรียนกลับเข้ากลุ่มเดิมจากการแบ่งกลุ่มในคาบเรียนที่ผ่านมาและแต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้ใบความรู้เรื่องปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคมประกอบ ดังนี้ กลุ่มที่ 1 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว กลุ่มที่ 2 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา กลุ่มที่ 3 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนา กลุ่มที่ 4 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันเศรษฐกิจ กลุ่มที่ 5 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเมืองการปกครอง กลุ่มที่ 6 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับสถาบันนันทนาการ กลุ่มที่ 7 ปัญหาสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อม 4. ครูใช้คำถามเพื่อสอบถาม ดังนี้ • ปัญหาสังคมที่นำเสนอได้แก่ปัญหาอะไร • ตั้งชื่อกิจกรรมนี้ว่าอะไร • วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมในครั้งนี้คืออะไร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	• กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้คือนักเรียนกลุ่มใด • สถานที่ในการจัดทำกิจกรรมครั้งนี้คือพื้นที่บริเวณใด • ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมนี้ใช้เวลาไหน • วิธีการหรือขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างไร • ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดกิจกรรมนี้คือ 5.ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งอนุญาตให้ แต่ละกลุ่มคิดรูปแบบกิจกรรมโดยอิสระและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมภายในบริเวณโรงเรียนโดยให้นักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ ได้รับความรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย โดยใช้เวลาช่วงเวลาก่อนทำกิจกรรมหน้าเสาธง เวลาพักเที่ยง หลังเลิกเรียน หรือช่วงบ่ายวันศุกร์ อาจประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้ - จัดคอนเสริตท์ - แสดงบทบาทสมมุติ - แสดงละคร - เดินขบวนรณรงค์ - จัดป้ายนิเทศรณรงค์ - รณรงค์ประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายในโรงเรียน 6.ครูดูแลและให้คำปรึกษา และให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวตามช่วงเวลาที่นำเสนอ และเสนอผลการปฏิบัติกิจกรรมในชั่วโมงเรียนต่อไป โดยนำเสนอรูปแบบ Power point หรือ วีดีโอ กลุ่มละไม่เกิน 10 นาที ครูแจกแบบประเมินโดยให้แต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมของทุกกลุ่ม 7.นักเรียนนำเสนอผลการปฏิบัติ “ กิจกรรมจากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

	8. ครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนคิดแก้ไขปัญหาดังนี้ ● จากผลการปฏิบัติกิจกรรมจากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี นักเรียนพบปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมหรือไม่ อย่างไร ● นักเรียนใช้วิธีการใดบ้างแก้ปัญหานั้น ● จากการใช้วิธีการนั้นแก้ปัญหาแล้วนักเรียนคิดว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอื่นหรือไม่ อย่างไร ● ผลการปฏิบัติกิจกรรมนักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากการแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติกิจกรรมนี้ ● ผลจากการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมเกิดผลดีอย่างไรต่อสังคมลำปางกัลยาณี 9. ให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถาม ● บทบาทของนักเรียนสามารถที่จะมีส่วนในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสังคมและเสนอแนวทางการพัฒนาสังคมหรือไม่ ● นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองในระดับใดก่อน ● นักเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้อย่างไร
5. ขั้นสรุป/ตอบปัญหา	การที่มนุษย์ทุกคนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง เมื่อการอยู่รวมกันเป็นสังคมทำให้เกิดปัญหาในสังคม ดังนั้นหากมนุษย์ทุกคนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีจิตสำนึกในการอยู่ร่วมกันในการพัฒนาและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาสังคมจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

7.3 ขั้นสรุป

1. ให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง การแก้ปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคมไทย

2. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

8. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

1 . สื่อการเรียนรู้

1. ข่าวเกี่ยวกับ “ ปัญหาสังคมที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมไทย ”
2. แบบฝึกทักษะการคิด เรื่อง “ การแก้ปัญหาสังคมไทยและแนวทางการพัฒนาสังคมไทย ”

2.แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ห้องสืบค้นข้อมูล

9. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. ประเมินผลการจัดกิจกรรม “ ห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ”
3. ตรวจแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เครื่องมือวัดและประเมินผล

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงาน
2. แบบประเมินผลการจัดกิจกรรม “ จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ”
3. แบบตรวจแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่องการแก้ปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคม

.....

<u>มาตรฐาน/ตัวชี้วัด</u> ม.2.1 ม.4-ม.6/2 วิเคราะห์ความสำคัญของโครงสร้างทางสังคม การขัดเกลาทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

<u>กิจกรรม</u> ให้นักเรียนเขียนสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสังคมและแนวทางการพัฒนาสังคม

1. ในฐานะที่นักเรียนเป็นเยาวชนคนหนึ่งของประเทศไทย จงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัฒน์

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

2. ให้นักเรียนประเมินผลจากการจัดกิจกรรม “ จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ” กิจกรรมนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไร

   ตอบ

   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....
   .....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม

สมาชิกกลุ่ม 1……

2……..

3……

4…….

ลำดับที่	รายการพฤติกรรม	คุณภาพการปฏิบัติ		
		ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1.	มีการปรึกษาและวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน			
2.	ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน			
3.	ปฏิบัติงานตามขั้นตอนและเสร็จทันตามกำหนดเวลา			
4.	ร่วมมือกันปรับปรุงงานและพัฒนางาน			
รวม				

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 9 – 12 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับดี

5 – 8 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับพอใช้

1 – 4 เกณฑ์การประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

เกณฑ์คุณภาพในการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์

ประเด็นคำถาม	ประเด็นคำตอบ		
	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
1. ในฐานะที่นักเรียนเป็นเยาวชนคนหนึ่งของประเทศไทย จงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัฒน์	ระบุแนวทางการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมได้สร้างสรรค์และหลากหลาย มีเหตุผล เสนอข้อดี – ข้อจำกัด	ระบุแนวทางการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมได้สร้างสรรค์และหลากหลาย มีเหตุผล	ระบุแนวทางการแก้ไขปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมได้สร้างสรรค์และหลากหลาย
2 .ให้นักเรียนประเมินผลจากการจัดกิจกรรม “ จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ” กิจกรรมนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไร	ชื่นชมภูมิใจในผลงาน ระบุประโยชน์ของการการปฏิบัติกิจกรรมนำเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาสังคมไทยหลากหลายแนวทาง มีตัวอย่างประกอบ มีรายละเอียด	ชื่นชมภูมิใจในผลงาน ระบุประโยชน์ของการการปฏิบัติกิจกรรมนำเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาสังคมไทยหลากหลายแนวทาง	ระบุประโยชน์ของการการปฏิบัติกิจกรรมนำเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อพัฒนาสังคมไทย

ระดับคุณภาพการประเมิน

ช่วงคะแนน 5 - 6 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ดี

3 – 4 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์พอใช้

1 – 2 เกณฑ์การประเมินการคิดวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แนวคำตอบ

แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

เรื่อง ลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
1.	ในฐานะที่นักเรียนเป็นเยาวชนคนหนึ่งของประเทศไทย จงเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสภาพสังคมไทยในยุคโลกาภิวัฒน์	ปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นก็มีความรุนแรงในหลายๆระดับซึ่งมีผู้กระทำผิดที่แต่งต่างกันออกไป และยังเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆได้ดังที่กล่าวมาแล้ว โดยมากเรามักจะมาเน้นในเรื่องของปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการล่วงละเมิดต่างๆ ปัญหาครอบครัว ปัญหาความเครียด ฯลฯ และหาทางแก้ไขจากปลายเหตุ ส่วนปัญหาสังคมอื่นๆก็ได้แก่ ปัญหาสิทธิส่วนบุคคล ปัญหาการจำกัดสิทธิ ปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาความเครียดและการกดดัน ปัญหาทางด้านการศึกษาเหล่านี้เป็นต้นซึ่งไม่ได้รับความสนใจมากเท่ากับพวกปัญหาอาชญากรรม	ความจำ ความเข้าใจ
		การที่ปัญหาสังคมจะเกิดขึ้นนั้นมันก็เริ่มมาจากคนที่ได้รับความกดดันความกระทบกระเทือนทางจิตใจ แต่อะไรเป็นสาเหตุของความกระทบกระเทือนและความกดดันเหล่านั้นล่ะ นี่จึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการที่เราจะเริ่มต้นแก้ไขปัญหาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพปัญหาจากครอบครัว ถ้าจะกล่าวถึงต้นต่อของปัญหาก็ต้องดูที่มนุษย์ และปัญหาความเครียดความกดดันซึ่งเป็นพื้นฐานของปัญหาสังคมอื่นๆนั้นก็สืบเนื่องมาจากสภาวะจิตใจของมนุษย์ที่ถูกขัดเกลามาตั้งแต่เด็ก เราอาจจะเริ่มมองตั้งแต่เรื่องของครอบครัวว่าครอบครัวไหนที่ผู้ปกครองใช้ความรุนแรง ใช้ความ	การนำไปใช้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

		กดดันต่างๆควบคุมเด็กย่อมจะทำให้เด็กคนนั้นเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการเป็นผู้ที่จะก่อปัญหาสังคมในอนาคต อาจจะบังเอิญหรือไม่บังเอิญก็ได้ที่เด็กจะได้รับความกดดันจากครอบครัว ได้รับโทษอย่างไม่มีเหตุผล ดังนั้นสำหรับทุกครอบครัวในปัจจุบัน จิตวิทยาสำคัญมากเพราะสังคมทุกวันนี้ไม่เหมือนเมื่อก่อน เราไม่สามารถใช้กฎระเบียบและบทลงโทษอย่างเดียวได้ เพราะการที่มีสื่อมีเครื่องอำนวยความสะดวกมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยย่อมก่อให้เกิดผลเสียคือคนเราจะหลงไปกับความทันสมัยไม่เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ รวมไปถึงสภาวะจิตใจก็จะอ่อนแอลงตามลำดับ ดังนั้นจึงคิดว่าจิตวิทยาสำคัญสำหรับทุกครอบครัวซึ่งถ้าครอบครัวไหนรู้หลักการทางจิตวิทยาและประยุคใช้ได้อย่างเหมาะสมก็จะสามารถเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้	
		ยุทธวิธีการพัฒนาสังคมที่เน้นเศรษฐกิจโดยรวมมากกว่าการกระจายรายได้ การรวมศูนย์อำนาจไว้ยังส่วนกลาง การนำแนวคิดการพัฒนาจากภายนอกมาใช้และการเน้นพัฒนาเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม เป็นยุทธวิธีพัฒนาสังคมที่ผิดพลาดก่อให้เกิดปัญหาทั้งระดับบุคคลและปัญหาสังคม ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาสังคมขึ้นจึงเกิดแนวคิดเรื่องกระบวนการพัฒนา อันเป็นยุทธวิธีการพัฒนาสังคมที่เหมาะสม และส่งผลถึงการพัฒนาด้านสังคมจิตใจ วัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการพัฒนาสังคมเริ่มต้นจากการพัฒนาคน การพัฒนาศักยภาพของประชาชน การเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา โดยเลือกทางเลือกที่เหมาะสมกับทรัพยากร	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อที่	คำถาม	แนวคำตอบ	ระดับการคิด
		และศักยภาพที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า มีความพร้อมและมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ โดยยึด“การคิดเป็น” กล่าวคือ การรวบรวมข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเป็นข้อมูล 3 ด้าน คือข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง ข้อมูลด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และข้อมูลเกี่ยวกับหลักวิชาการ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบทางเลือกเพื่อให้เกิดการตัดสินใจที่เหมาะสม มีความพอดีระหว่างตนเองกับสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่	
2.	ให้นักเรียนประเมินผลจากการจัดกิจกรรม “จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี” กิจกรรมนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสังคมไทยได้อย่างไร	การจัดกิจกรรม “จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี” นักเรียนระบุวิธีการดำเนินการ รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินการ บอกประโยชน์ของการดำเนินการ	ความจำความเข้าใจ
		การจัดกิจกรรม “จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี” นักเรียนระบุวิธีการ ขั้นตอนดำเนินการ รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินการ ระบุปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น บอกประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรม	การนำไปใช้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

		การจัดกิจกรรม “ จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ” นักเรียนระบุวิธีการ ขั้นตอนดำเนินการ รูปแบบกิจกรรมที่ดำเนินการ ระบุปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น บอกประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรม วิเคราะห์แนวทางที่ผู้ร่วมกิจกรรมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสังคมไทย เสนอวิธีการพัฒนากิจกรรม “ จากห้องเรียนสู่สังคมลำปางกัลยาณี ”	การวิเคราะห์

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผลการจัดกิจกรรม

……
……
……
……

ปัญหาและอุปสรรค

……
……
……
……

ข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ปัญหา

……
……
……
……

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่สอน.....

ความคิดเห็นของผู้บริหาร

……
……
……
……

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้อำนวยการโรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ใบความรู้
เรื่อง ปัญหาสังคมไทยแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม

ในที่นี้จะหยิบยกปัญหาสังคมบางปัญหามากล่าวถึง และเสนอแนวทางในการแก้ไข เพื่อเป็นตัวอย่างของลักษณะของปัญหา สาเหตุ และแนวทางในการแก้ไข การศึกษาตัวอย่างดังนี้ จะทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความรุนแรงและผลกระทบของปัญหาสังคม เพื่อจะร่วมกันหาหนทางป้องกันมิให้ปัญหาเกิดขึ้น หรือหากเกิดขึ้นแล้ว จะร่วมกันแก้ไขได้อย่างไร

1. ปัญหายาเสพติด

ยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่ของชาติไทยที่นับวันจะเพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกขณะจากสถิติการจับกุมผู้กระทำผิดเมื่อ พ.ศ. 2541 จำนวน 120,000 ราย เพิ่มเป็น 209,883 ราย ในปี พ.ศ.2544

ตามกฎหมายได้ให้ความหมาย ยาเสพติด ว่า หมายถึง ยาหรือสารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใดก็ตาม ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ การแก้ไขและปราบปรามปัญหายาเสพติด มีดังนี้

1) นโยบายของรัฐบาล

การปรามปรามปัญหายาเสพติด คือ การจับกุม ทำลายแหล่งผลิตยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและออกกฎหมายเพิ่มโทษผู้ผลิตและผู้ขายอย่างรุนแรง

2) สถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้คนเหล่านั้นเลิกใช้สารเสพติด อนึ่ง การบำบัดรักษาได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และสถาบันนันทนาการในการให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาด้วยการก่อตั้งสถานบำบัด ให้ความช่วยเหลือด้านเงินบริจาค และออกเยี่ยมผู้ป่วยเพื่อให้กำลังใจแก่ผู้ติดยาอย่างสม่ำเสมอ

3) ความช่วยเหลือขององค์กรเอกชน

มีองค์กรเอกชนมากมายที่ให้ความช่วยเหลือผู้ติดยาให้ละ ลด เลิกการใช้สารเสพติด

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้เสพเองและต่อสังคมส่วนรวม เพราะผู้ติดยาเสพติดจะสร้างปัญหารุนแรง เช่น อาชญากรรม จี้ปล้น การจับตัวประกันเมื่อเกิดอาการคลุ้มคลั่ง การทำร่างกายและการฆ่ากันตาย เป็นต้น ดังนั้นประชาชนทุกคนจึงต้องร่วมมือกันด้วยพลังสามัคคี ปกป้องและแก้ไขให้สังคมไทยหลุดพ้นจากปัญหายาเสพติดนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ปัญหาสิ่งแวดล้อม

สังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในขั้นรุนแรง และได้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนทุกคน **สิ่งแวดล้อม** ในที่นี้หมายถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ดิน น้ำ อากาศ ภูเขา และสิ่งแวดล้อมทางชีวภาพ เช่น ป่าไม้ พืชพันธุทางธรรมชาติ สัตว์ป่า และสัตว์น้ำ เป็นต้น สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม มีหลายประการ แต่ที่สำคัญคือ เกิดจากกระบวนการผลิตโดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม การบริโภคซึ่งเกิดจากมนุษย์ การคมนาคมขนส่งที่ก่อให้เกิดมลพิษการพัฒนาประเทศที่ก่อให้เกิดสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทั้งทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และภัยจากธรรมชาติแต่ก็นับว่าน้อยมากถ้าเทียบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์

สำหรับแนวทางการป้องกัน ควรเริ่มที่ระดับบุคคลและครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคมโดยการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจให้ถูกต้อง จากนั้นหาแนวทางรณรงค์ในการรักษาสิ่งแวดล้อมต่อไปในระดับชุมชน และระดับประเทศ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น เพราะการให้ความรู้ความเข้าใจถือว่าเป็นแนวทางแรกที่จะแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ

3. ปัญหาการทุจริต

ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันที่ทำหน้าที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาการทุจริตซึ่งถือเป็นปัญหาที่สำคัญระดับชาติ จะเห็นว่าการทุจริตมีตั้งแต่ในระดับสูงลงมา จนถึงระดับท้องถิ่นแม้ว่าจะมีการปราบปรามและรณรงค์ต่อต้านอยู่เนือง ๆ แล้วก็ตาม

การแก้ปัญหาควรเริ่มจากการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ผู้ใหญ่ควรเป็นต้นแบบให้เยาวชนได้เห็นเป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะการปลูกฝังให้เห็นว่าประโยชน์ส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รวมทั้งมีการรณรงค์ให้คนรังเกียจการทุจริต เน้นความซื่อสัตย์ ภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเอง อนึ่ง บทลงโทษทางสังคมจะต้องเข้มแข็ง ไม่ให้มีช่องโหว่ทางกฎหมายในการช่วยเหลือพวกพ้องให้พ้นผิดคนจะได้ไม่กล้าทุจริตอย่างจริงจัง หากสังคมให้การสนับสนุนด้วยการชี้เบาะแสให้กับองค์กรนี้ ก็จะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไปจากสังคมไทย

4. ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสังคม

ปัจจุบันปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสังคม กำลังเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญ เช่น ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาการทารุณกรรมในครอบครัวในรูปแบบ ต่าง ๆ ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ ปัญหาสิทธิเด็กและสตรี ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาสื่อลามกจากสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่นับวัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

จะทวีความรุนแรงขึ้นและถือว่า เป็นแนวทางนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น อาชญากรรม ยาเสพติด และการพนัน เป็นต้น

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องแก้ไขค่านิยมให้เกียรติกันและกันในครอบครัว และรักใคร่ครอบครัวด้วยการหันหน้าปรึกษาหารือกันทั้งทางด้านการเงิน การเรียน การดำเนินชีวิต และทางด้านจิตใจ สิ่งเหล่านี้จะช่วยสังคมครอบครัวให้มีความเอื้ออาทร ลดความรุนแรงที่ยั่งยืนได้

นอกจากนี้การมีองค์กร เช่น สำนักงานกิจการสตรีและครอบครัว สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น องค์กรเหล่านี้ได้เข้าไปรณรงค์และดูแล ทำให้ปัญหาต่างๆ คลี่คลายไปในทางที่ดี เช่น การส่งเสริมการสร้างครอบครัวใหม่ที่มีความเข้าใจกัน การส่งเสริมสิทธิสตรี การคุ้มครองเด็กและเยาวชน จัดให้มีบ้านพักฉุกเฉินสำหรับผู้ที่ไร้ที่พึ่ง และให้คำปรึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้ผู้กระทำรุนแรงเข้ารับการรักษาทางจิต และควบคุมความประพฤติเพื่อให้รู้สำนึกเป็นคนดีกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติก็เป็นอีกหนทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาสังคมอีกมากมายที่มีความรุนแรงสูง เช่น ปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาข้อขัดแย้งในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาคนว่างงาน ปัญหาคนชรา เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวต้องได้รับความร่วมมือจากสมาชิกของสังคมทุกฝ่ายในขั้นแรกควรพิจาณาถึงสาเหตุหรือที่มาของแต่ละปัญหา จากนั้นก็หาทางป้องกันก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น อนึ่ง ประชาชนคนไทยทุกคนเป็นส่วนสำคัญที่จะปกป้องมิให้เกิดปัญหาใดๆ หากทุกคนทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์ไม่กระทำผิดคิดร้ายและประพฤติตัวออกนอกลู่นอกทางการประพฤติตนอยู่ในกรอบกฎหมาย และกฎเกณฑ์ทางสังคมย่อมจะทำให้สังคมเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ปัญหาสังคมย่อมไม่เกิดขึ้น

5. ปัญหาโรคเอดส์

ปัจจุบันโรคเอดส์ได้แพร่ระบาดอย่างกว้างขวาง จากข้อมูลองค์การอนามัยโลก ในปี พ.ศ. 2540 ระบุว่า มีผู้ติดเชื้อเอดส์ทั่วโลกประมาณ 16 ล้านคน และได้คาดการณ์ไว้ว่าภายในปี พ.ศ. 2543 จะมีผู้ติดเชื้อเอดส์ทั่วโลกถึง 40 ล้านคน สำหรับในประเทศไทย ปี พ.ศ 2541 มีจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ประมาณ 9 หมื่นคน และผู้ติดเชื้อเอดส์ประมาณ 8 แสน 5 หมื่น คาดว่า พ.ศ. 2543 จะมีผู้ติดเชื้อเอดส์ประมาณ 4 ล้าน 3 แสนคน

ดังนั้นจึงมีความเป็นไปได้ว่า โรคเอดส์จะเป็นปัญหาที่สำคัญของสังคม ถ้าไม่สามารถที่จะยับยั้งได้สังคมจะสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินอย่างมหาศาล ดังผลการศึกษาของธนาคารพัฒนาเอเชีย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

หรือ เอ ดี บี ระบุว่าประเทศไทยสูญเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับโรคเอดส์ไปแล้วถึง 47,500 ล้านบาท และภายในปี พ.ศ. 2543 ประเทศไทยอาจจะต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายอันเนื่องมาจากโรคเอดส์ประมาณ 225,000 ล้านบาท ฉะนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับปัญหานี้

1) สาเหตุแห่งปัญหาโรคเอดส์

ปัญหาโรคเอดส์ที่แพร่ระบาดกว้างขวางนั้นเกิดจากสาเหตุด้วยกัน ดังนี้

1.1 การขาดความรู้เกี่ยวกับการติดต่อของเชื้อไวรัส HIV (Human Immuno deficiency Virus) หรือไวรัสที่ทำให้เกิดโรคภูมิต้านทานบกพร่องในคน

1.2 ประชาชนยังไม่ตระหนักถึงภัยร้ายแรงของโรคเอดส์ ทำให้เสี่ยงต่อการติดโรค และกลายเป็นผู้กระจายโรค

1.3 การขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองและการป้องกันการแพร่กระจายของโรคเอดส์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการในสถานเริงรมย์ และผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยโรคเอดส์

1.4 ปัญหาโสเภณี ซึ่งยังไม่มีแนวโน้มว่าจะลดลงไป ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อโรค

1.5 ปัญหาสิ่งเสพย์ติด ซึ่งการใช้เข็มและกระบอดฉีดยาร่วมกันเป็นตัวการทำให้ติดเชื้อเอดส์

2) ผลจากปัญหาโรคเอดส์

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์อย่างรวดเร็ว ย่อมทำลายชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นความสูญเสียอาจจำแนกออกได้ดังนี้

2.1 ความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- การเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาสูง ซึ่งนายแพทย์อนุวัตร ลิ้มสุวรรณ ประมาณว่าเมื่อพบว่าเป็นโรคนี้แล้ว ต้องเสียค่าใช้จ่ายรายละ 1 – 2 ล้านบาท
- การสูญเสียรายได้ของผู้ป่วย เนื่องจากผู้ป่วยไม่สามารถทำงานได้เหมือนปกติ

2.2 ผลเสียทางด้านสังคม

- เกิดความวิตกแก่หมู่ชนทุกระดับ
- ผู้ป่วยโรคเอดส์จะถูกปฏิเสธในการคบหาสมาคม
- สูญเสียแรงงานของชาติ
- เป็นภาระแก่รัฐในการรักษาพยาบาล บุคลากร และอุปกรณ์ในการรักษาพยาบาล

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.3 ผลเสียต่อบุคคลที่เป็นโรคเอดส์ ได้แก่

- ทำให้เกิดโรคต่าง ๆได้ง่าย เพราะภูมิคุ้มกันต่ำ โรคที่อาจเกิดขึ้น เช่น เยื่อหุ้มสมองอักเสบ ปอดอักเสบ ท้องเดินเรื้อรัง มะเร็งของหลอดเลือด ฯลฯ
- สังคมไม่ยอมรับ เป็นที่รังเกียจของผู้คน

3) การป้องกันปัญหาโรคเอดส์

โรคเอดส์ในปัจจุบันยังรักษาให้หายไม่ได้ เมื่อเป็นโรคนี้แล้วย่อมต้องตายไม่ช้าก็เร็ว จากการศึกษาของผู้สังเกตการณ์โรคนี้พบว่า ผู้ที่ป่วยจะมีอายุอยู่ได้โดยเฉลี่ยเพียง 5 ปี นับตั้งแต่ได้รับเชื้อไวรัส HIV อย่างไรก็ตาม บางคนอาจอยู่ได้นานหลายปี ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการป้องกันไปก่อนจนกว่าจะพบวิธีบำบัด

แนวทางการป้องกันโรคเอดส์มีดังนี้

3.1 ควรประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

3.2 หลีกเลี่ยงพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ และควรใช้ถุงยางอนามัยถ้ามีเพศสัมพันธ์

3.3 ระวังอย่าให้บาดแผลในส่วนใด ๆ ของร่างกายไปสัมผัสกับบาดแผลหรือเลือดผู้ป่วย

3.4 หลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติด โดยเฉพาะการใช้เข็มหรือกระบอกฉีดยาร่วมกัน

3.5 ไม่เที่ยวมั่วสุม ควรใช้เวลาว่างกับการเล่นกีฬา ทำงานอดิเรกต่าง ๆ หรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แนวทางการพัฒนาสังคม

1. ความหมายของการพัฒนา

คอร์น เค .บี (Kahn, K.B.) กล่าวถึงการพัฒนาว่าเป็นหน้าที่ส่วนหนึ่งขององค์การที่จะต้องรับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลง ซึ่งการดำเนินงานนั้นจะมีแนวคิดและขั้นตอนตลอดจนวัฏจักรที่พัฒนาไปจากครั้งแรก

คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคมแห่งชาติ นิยามคำว่า การพัฒนาสังคม (Social Development) คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ให้ไปสู่ภาวะที่ดีกว่าเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม ซึ่งต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญ คุณภาพ และระบบ บนพื้นฐานการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สัญญา สัญญาวิวัตน์ อธิบายว่า การพัฒนาสังคม การเปลี่ยนแปลงตามแผนของโครงสร้างสังคม โดยการเปลี่ยนแปลงตามแผน (Planned Change) ก็คือการพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมโดยมีโครงการที่จะดำเนินการที่มีรายละเอียดในเรื่องเป้าหมาย ผู้รับผิดชอบ เวลาเริ่มต้น เวลาสิ้นสุดโครงการ แหล่งทุน สถานที่พัฒนา และผู้ร่วมโครงการ

กล่าวสรุปได้ว่า การพัฒนาสังคม คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมตามแผนของสังคม กล่าวคือ การพัฒนาต้องเปลี่ยนแปลงตามที่ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงกำหนด และสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงตามผู้ที่ต้องการเปลี่ยนคือโครงสร้างสังคม ซึ่งประกอบด้วย คน ระเบียบสังคม และวัตถุสิ่งของ ไม่ว่าคนเหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา อนามัย การศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาสังคม

1) แนวทางการพัฒนาทางสังคมด้วยนโยบายจิตสาธารณะ (จิตอาสา)

(1) จิตสาธารณะ (จิตอาสา) (Public Mind) จิตที่คำนึงถึงผู้อื่นโดยแสดงออกด้วยการกระทำปฏิบัติต่อสังคม ซึ่งเป็นค่านิยมที่ดีที่ควรปลูกฝังแก่คนทุกคน

(2) บุคคลที่มีจิตสาธารณะ ต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. เป็นบุคคลที่มีจิตอาสา คือ คิดช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม
2. เป็นบุคคลที่มีจิตเอื้ออาทร คือ เป็นผู้ที่มีน้ำใจแก่ผู้อื่น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

3. เป็นบุคคลที่มีจิตไม่นิ่งดูดาย ธุระไม่ใช่ คือเป็นผู้ไม่นิ่งดูดายต่อปัญหาสังคม

(3) วิธีพัฒนาสังคมด้วยจิตสาธารณะ มีดังนี้

1. ให้แรงกายช่วยเหลือสังคม
2. ให้แรงใจช่วยเหลือสังคม
3. ให้เกียรติเคารพและเข้าใจต่อผู้อื่น เพื่อร่วมพัฒนาสังคม
4. ให้ความเคารพธรรมชาติ พัฒนาสังคมภายใต้กฎธรรมชาติ
5. ให้ความเคารพต่อกฎ กติกา กฎหมาย และบรรทัดฐานทางสังคม

(4) ประโยชน์จากการพัฒนาทางสังคมด้วยนโยบายจิตสาธารณะ มีดังนี้

1. ปัญหาสังคมลดน้อยลง
2. คุณภาพของคนและสังคมดีขึ้น
3. เกิดสังคมสมานฉันท์ ร่วมมือกันสร้างสรรค์ พัฒนาสังคม
4. บุคคลด้อยโอกาสไม่ถูกทอดทิ้ง เป็นสังคมเอื้ออาทร
5. สถาบันครอบครัวอบอุ่น
6. เกิดสังคมคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม จิตใจบริสุทธิ์
7. สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติดีขึ้น
8. เกิดประชาชาติที่มีคุณภาพแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้

2) แนวทางการพัฒนาทางสังคมด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) กำหนดนโยบายการพัฒนาสังคมไว้ดังนี้

(1) วิเคราะห์สถานะของประเทศด้านสังคม

1. ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่มีการพัฒนาระดับกลาง คือ อยู่ในอันดับที่ 73 จาก 177 ประเทศ
2. ศักยภาพคนไทยด้านการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น
   - ปีการศึกษาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 6.3 ปี (2543) เป็น 8.5 ปี (2548)
   - โอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น อัตราการเข้าเรียนเพิ่มทุกระดับชั้น

3. คนไทยมีสุขภาวะดีขึ้น 96.3 % มีหลักประกันสุขภาพทั่วถึง เจ็บป่วยลดลงแต่เผชิญปัญหาโรคอุบัติใหม่ โรคระบาดซ้ำมากขึ้น

4. กำลังคนระดับสูง กลาง ขาดแคลน การวิจัยพัฒนอยู่ในระดับต่ำ ฉุดรั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

5. การคุ้มครองทางสังคมครอบคลุมมากขึ้น แต่แรงงานนอกระบบและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังไม่รับหลักประกันทางสังคมทั่วถึง

6. มีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยใช้ชีวิตและทรัพย์สิน และการก่อความไม่สงบในสังคมสูงขึ้น

(2) พันธกิจการพัฒนาทางสังคมตามแผนฯ 10 คือ พัฒนาคนให้มีคุณภาพพร้อมคุณธรรมและรอบรู้อย่างเท่าทัน ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้

(3) เป้าหมายการพัฒนาทางสังคมตามแผนฯ 10 มีดังนี้

1.พัฒนาคนให้มีสุขภาวะดี จิตใจ อารมณ์ กาย สติปัญญา มีความสมดุล เข้าถึงหลักศาสนา มีคุณธรรม นำความรอบรู้ มีสัมมาชีพ มีความมั่นคงในชีวิต

1)ด้านสติปัญญาและการเรียนรู้

- เพิ่มปีการศึกษาเฉลี่ยเป็น 10 ปี
- พัฒนาแรงงานระดับกลางที่คุณภาพเป็น 60 % ของกำลังแรงงานรวม
- เพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา 10 คน : ต่อประชากร 10,000 คน

2) ด้านสุขภาพ

- เพิ่มอายุคาดหมายเฉลี่ยคนไทยเป็น 80 ปี
- ลดอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคป้องกันได้ 5 อันดับแรก

3) ด้านสวัสดิการสังคม

- ดูแลผู้อยู่ในเศรษฐกิจนอกระบบให้ได้รับความคุ้มครองทาง สังคม
- บรรเทาปัญหายาเสพติด และลดคดีอาชญากรรมลงเหลือ ร้อยละ 10

2. พัฒนาชุมชนเข้มแข็ง สงบ สันติ และแก้ปัญหาความยากจนให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข

1) ลดสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนเหลือ 4 % ภายในปี 2554

2) ให้ทุกชุมชนมีการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมและประสานเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ

ที่มา กระมล ทองธรรมชาติและคณะ.2544 : หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ชันมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 :บริษัทอักษรเจริญทัศน์ จำกัด. กรุงเทพฯ:

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

- แบบประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี
- แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบประเมินความสอดคล้อง

แผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

คำชี้แจง

แบบประเมินครั้งนี้ เป็นแบบประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการจัดเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม โดยเทคนิคการใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี ขอให้ท่านพิจารณาความสอดคล้อง ของแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ข้อละ 1 ระดับ โดยแต่ละข้อมีเกณฑ์การพิจารณาให้เลือก 3 ระดับ ดังนี้

+1	หมายถึง	แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา
-1	หมายถึง	แน่ใจว่าไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางโสภิณ ศิริคำน้อย
นักศึกษาสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	+1	0	-1
1. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้			
1.1 ความสอดคล้องกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา			
1.3 ความครอบคลุมสาระด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย			
2. การจุดประสงค์การเรียนรู้			
2.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้			
2.2 ความชัดเจนในการใช้ภาษาและระบุพฤติกรรมที่ต้องการ			
2.3 ความครอบคลุมสาระด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย			
3. การกำหนดสาระสำคัญ			
3.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้			
3.2 ความถูกต้องของสาระสำคัญแสดงความคิดรวบยอด หรือแก่นของเนื้อหา			
3.3 สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน			
4. การกำหนดสาระการเรียนรู้			
4.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้			
4.2 ความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน			
4.3 ความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน			
4.4 การจัดเรียงลำดับความยากง่ายของของสาระการเรียนรู้			
5. การกำหนดกระบวนการเรียนรู้			
5.1 การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
5.2 ความครอบคลุมสาระการเรียนรู้			
5.3 ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้			
5.4 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงออก			
5.5 การกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง			

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	+1	0	-1
5.6 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ			
5.7 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง			
5.8 การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์จากการเรียนรู้กับชีวิตจริง			
5.9 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง			
5.10 การเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น			
5.11 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม			
5.12 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม			
5.13 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์			
6. การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 6.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด			
6.2 ความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้			
6.3 ความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้			
6.4 ความเหมาะสมกับวุฒิภาวะ วัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
7. สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้			
7.2 ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น			
7.3 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง			
7.4 เหมาะสมกับวุฒิภาวะ วัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
7.5 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อเทคโนโลยี สื่อสารสนเทศ			

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	+1	0	-1
8. การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล 8.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้			
8.2 ความครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย			
8.3 ระบุเครื่องมือการประเมินชัดเจน			
8.4 ระบุเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน			

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 การรวมตัวกันเป็นสังคม

……

……

……

……

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 โครงสร้างทางสังคม

……

……

……

……

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 การขัดเกลาและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

……

……

……

……

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ลักษณะสังคมไทยและปัญหาสังคมไทย

……

……

……

……

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 การแก้ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสังคมไทย

……

……

……

……

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ข้อเสนอแนะทั่วไป

.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม
โดยเทคนิคการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนลำปางกัลยาณี

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสม ตามรายการประเมินที่กำหนดดังต่อไปนี้

ระดับ 3 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นมีคุณภาพมาก ในด้าน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ เทคนิคการใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล

ระดับ 2 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีคุณภาพปานกลาง ในด้าน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ เทคนิคการใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล

ระดับ 1 หมายถึง แผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดขึ้นมีคุณภาพน้อย ในด้าน มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ สาระการเรียนรู้ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กระบวนการเรียนรู้ เทคนิคการใช้คำถาม เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผล

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางโสภิณ ศิริคำน้อย
นักศึกษาสาขาการสอนสังคมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	3	2	1
1. การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ 1.1 ความสอดคล้องกับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
1.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา			
1.3 ความครอบคลุมสาระด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย			
2. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 2.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้			
2.2 ความชัดเจนในการใช้ภาษาและระบุพฤติกรรมที่ต้องการ			
2.3 ความครอบคลุมสาระด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย			
3. การกำหนดสาระสำคัญ 3.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้			
3.2 ความถูกต้องของสาระสำคัญแสดงความคิดรวบยอด หรือแก่นของเนื้อหา			
3.3 สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน			
4. การกำหนดสาระการเรียนรู้ 4.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้			
4.2 ความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้สอน			
4.3 ความเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน			
4.4 การจัดเรียงลำดับความยากง่ายของของสาระการเรียนรู้			
5. การกำหนดกระบวนการเรียนรู้ 5.1 การจัดกิจกรรมมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้			
5.2 ความครอบคลุมสาระการเรียนรู้			
5.3 ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้			
5.4 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงออก			
5.5 การกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง			

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	3	2	1
5.6 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติอย่างมีขั้นตอนหรือเป็นกระบวนการ			
5.7 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง			
5.8 การฝึกให้ผู้เรียนรู้จักเชื่อมโยงประสบการณ์จากการเรียนรู้กับชีวิตจริง			
5.9 การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง			
5.13 การเน้นกระบวนการให้ผู้เรียนฝึกทำงานร่วมกับผู้อื่น			
5.14 การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม			
5.15 ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม			
5.13 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์			
6. การกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ 6.1 ความสอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวชี้วัด			
6.3 ความสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้			
6.3 ความสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้			
6.4 ความเหมาะสมกับวุฒิภาวะ วัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
7. สื่อและแหล่งเรียนรู้ 7.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้สาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้			
7.2 ช่วยให้เกิดความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น			
7.3 ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง			
7.4 เหมาะสมกับวุฒิภาวะ วัยของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
7.5 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อที่หลากหลาย เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อเทคโนโลยี สื่อสารสนเทศ			

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

รายการประเมิน	ระดับความคิดเห็น		
	3	2	1
8. การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล 8.1 ความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้			
8.2 ความครอบคลุมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย			
8.3 ระบุเครื่องมือการประเมินชัดเจน			
8.4 ระบุเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน			

ลงชื่อ .....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – สกุล	นางโสภิณ ศิริคำน้อย
วัน เดือน ปีเกิด	10 สิงหาคม 2516
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2534	มัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนลำปางกัลยาณี
พ.ศ. 2538	วิชาเอกสังคมศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต สถาบันราชภัฏเชียงราย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2540	อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนดอยงามวิทยาคม อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
พ.ศ. 2544	อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2552	ครูชำนาญการ (คศ. 2) ช่วยราชการ โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved